

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF
ECONOMICS, FINANCE, ACCOUNTING, MANAGEMENT AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 3
Part 3**

**11 травня 2019 р.
may 11, 2019**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ,
ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**CURRENT STATE AND PROSPECTS OF
DEVELOPMENT OF ECONOMICS, FINANCE,
ACCOUNTING, MANAGEMENT AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 3
Part 3**

**11 травня 2019 р.
may 11, 2019**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 11 травня 2019 р.): у 7 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2019. – Ч. 3. – 71 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права» з:

Белорусский государственный университет транспорта
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина
Вінницький навчально-науковий інститут економіки Тернопільського національного економічного університету
Вінницький національний аграрний університет
Вінницький технічний коледж
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Гродненский государственный университет им. Янки Купалы
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Державний університет «Житомирська політехніка»
Дніпровський національний університет ім. Олеса Гончара
Донбаська державна машинобудівна академія
Донецький національний технічний університет
Житомирський національний агроекологічний університет
Запорізький національний університет
Инновационный Евразийский университет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина
Київський міжнародний університет
Київський національний лінгвістичний університет
Київський національний торговельно-економічний університет
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
Київський національний університет технологій та дизайну
Київський університет ім. Бориса Грінченка
Київський університет права НАН України
Коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну
Коледж Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича
Криворізький національний університет
Львівський державний університет внутрішніх справ
Львівський торгово-економічний університет
Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України
Навчально-науково-виробничий центр Національного університету цивільного захисту України
Національна академія внутрішніх справ
Національний авіаційний університет
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Національний транспортний університет
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний університет «Одеська юридична академія»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний університет водного господарства та природокористування
Національний університет державної фіскальної служби України
Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого
Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова

Одеський національний економічний університет
Одеський національний політехнічний університет
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний коледж Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Сумський державний університет
Сумський національний аграрний університет
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Тернопільський національний економічний університет
Український державний університет залізничного транспорту
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини
Університет Международного Бизнеса (UIB)
Університет митної справи та фінансів
УО «Могилевский государственный университет продовольствия»
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва
Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця
Харківський національний університет будівництва та архітектури
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова
Харківський національний університет радіоелектроніки
Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
Херсонський національний технічний університет
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
Хмельницький національний університет
Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
Чернігівський національний технологічний університет

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економічної теорії та історії економічної думки; світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; національної безпеки та оборони в умовах кризових явищ; продовольчої безпеки та екологічної політики в сучасному світі; економіки сільського господарства і АПК; екологічної економіки і сталого розвитку; економіки торгівлі та послуг; економіки промисловості; економіки природокористування; підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; розвитку продуктивних сил і регіональної економіки; інновацій та інвестиційної діяльності; демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики; туризму та готельно-ресторанної справи; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; маркетингу; менеджменту; логістики та транспорту; публічного управління та адміністрування; правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування; історії та теорії держави та права, філософії права; конституційного права, муніципального права, міжнародного публічного права; цивільного права та процесу, сімейного права, житлового права, міжнародного приватного права; господарського права та процесу; трудового права та права соціального забезпечення; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики; міжнародного публічного права та міжнародного приватного права.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 10. ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ SECTION 10. INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES	7
<i>Барабаш О. О., Руденко М. І., Циснецький О. О.</i> ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	7
<i>Гапак Н. М., Бойко Я. М.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ: ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ ЗАКАРПАТТЯ.....	9
<i>Ісаченко Ю. В., Ващенко Д. А.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	11
<i>Орленко В. О.</i> МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ	15
<i>Рудько К. І.</i> ІННОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЯМИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	17
<i>Соляник Л. Г., Савчук Д. Р.</i> ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ	19
<i>Ткаченко М. Д., Ваколюк А. О.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	20
<i>Тюріна Н. М., Назарчук Т. В., Карвацка Н. С.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	22
<i>Фуга А. П., Дудчик О. Ю.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ.....	24
<i>Чепішко А. Р.</i> ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	25
СЕКЦІЯ 11. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ SECTION 11. FINANCE, BANKING, INSURANCE	27
<i>Андренко О. А.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КРЕДИТНОГО СКОРИНГУ	27
<i>Біленко Я. О., Яценко А. В., Жураховська Л. В.</i> ФІНАНСОВИЙ РИНОК: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	29

Баланюк М. В. ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ	30
Бондаренко Д. О., Габрик А. В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	32
Вейц О. І. ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОБАНКІВСЬКИХ ФАКТОРІВ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ КЛІЄНТІВ БАНКУ	33
Гарник М. О., Білюк В. А. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	35
Гурєєва К. О., Гнатюк І. Р. ФУНКЦІОНУВАННЯ ТНК НА ТЕРИТОРІЇ КРАЇНИ	37
Даценко Є. А., Брода А. Ю. КРЕДИТНА СИСТЕМА І ПРОБЛЕМИ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ	38
Докуніна К. І., Савельєва А. М. ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	40
Заволока Л. О., Таран О. В. СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВ УКРАЇНИ	41
Заволока Л. О., Пушечнікова А. О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК КРЕДИТНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	43
Зіненко В. В. КРИПТОВАЛЮТА, ПРИЧИНИ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ	45
Коломієць Є. С. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ БРОКЕРІВ В УКРАЇНІ	47
Корнієнко Т. О., Климчук В. М. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	49
Підодня Д. Г. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	51
Поліщук М. В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНДЕРАЙТИНГУ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ СТРАХОВОМУ РИНКУ	53
Поліщук К. В., Брода А. Ю. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ	55

Сидоренко-Мельник Г. М., Капраненко Д. О. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ.....	57
Сидорова О. В. ЕКВІВАЛЕНТ ВАРТОСТІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ У СТРАХУВАННІ	59
Суханова Д. Ю. ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	61
Фоменко В. К. АНАЛІЗ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	62
Фуга А. П., Зіненко В. В. РОЛЬ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	64
Фуга А. П., Туболец І. І. РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	66
Шмарковська А. О. РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	67
Шупер А. С., Мартинюк А. Ю. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	70

СЕКЦІЯ 10
SECTION 10

ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES

УДК 338.8

Барабаш О. О.

к. е. н., старший науковий співробітник,
доцент кафедри економіки підприємств,
Одеський національний політехнічний університет,

Руденко М. І.

магістр кафедри економіки підприємств,
Одеський національний політехнічний університет,

Циснецький О. О.

магістр кафедри економіки підприємств,
Одеський національний політехнічний університет

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ**

Актуальність формування стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств реального сектора економіки підтверджує тим, що економічний розвиток країн визначається не тільки природними ресурсами і обсягами промислового виробництва, але і в значній мірі загальною спроможністю суб'єктів підприємництва до запровадження нових, інноваційних технологій з метою створення конкурентоспроможних виробів. Таким чином, дослідження стану та механізмів формування стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств реального сектора економіки, їх вплив на інноваційний розвиток економіки держави в цілому складає науково-теоретичний та прикладний інтерес.

Стратегічна необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб. Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян, їх духовного та інтелектуального зростання. Правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності визначаються Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», який визначає умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади [1].

Innovation це термін (переклад з англ. – «інновація»), який означає нове науково-технічне досягнення, нововведення як результат новизни. Йозеф Шумпетер на початку ХХ ст. вперше ввів у науку терміни «інновація» та «інноваційний процес». У праці «Теорія економічного розвитку» (1911) Й. Шумпетер визначає п'ять типів нових комбінацій змін або інновацій :

- виробництво нового продукту чи відомого продукту в новій якості;
- впровадження нового методу виробництва;
- освоєння нового ринку збуту;
- залучення для виробничого процесу нових джерел сировини;
- проведення реорганізації (уведення нових організаційних форм).

Таким чином, предметом цих змін можуть бути: продукти, технологічні процеси, сировина, організація виробництва та нові ринки збуту. В основі сучасних наукових досліджень щодо поняття «інновація» стало саме класичне формулювання, запропоноване Й. Шумпетером [2].

Вдале застосування стратегії новітніх інноваційних технологій, в сенсі їхньої комерціалізації та перетворенню на фактор економічного зростання країни в цілому, якщо держава, спроможна це здійснити, то є гарантією динамічного розвитку.

Щоб зайняти поважане місце в європейській спільноті (за сприятливих умов для України) можливі декілька стратегічних підходів до переміни стану на краще,:

– скористатися досвідом розвитку країн нової індустріалізації, яка полягає в упровадженні найновітніших наукових досягнень, стабілізації фінансової системи, прискоренні темпів економічного зростання, застосувавши сприятливі інвестиційні умови;

– максимально зосередитись на розробці та використуванні власного наукового потенціалу (в ракетно-космічній галузі, авіабудуванні, ІТ – технологіях тощо) і з часом піднятися на найвищі щаблі в світі;

– раціонально сумістити перспективи двох стратегій.

Не зважаючи на несприятливі умови сьогодення населення України має досить високий рівень освіти, який є релятивним із середньоєвропейськими показниками. Існуючий науковий та науково-педагогічний потенціал за відповідних умов спроможний суттєво вплинути на здійснення реформ в освітній сфері в напрямі її інноваційного впливу на економіку.

Якщо подивитися на згадані чинники, саме під кутом зору окремого підприємства, а не країни в цілому тоді треба виокремити наступні: дефіцит власних коштів; чималі витрати на нововведення; недостатня фінансова підтримка держави; висока ступінь економічного ризику; недостатня або недостовірна інформація про нові технології та про ринки збуту; низький платоспроможний попит на нову продукцію; нестача висококваліфікованого персоналу; брак перспектив для кооперації з іншими підприємствами і науковими установами та організаціями; несприйнятливості підприємства до нововведень, недосконалість законодавчої бази; тривалий термін окупності нововведень [3, с. 26].

Ефективність стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств реального сектора економіки, результативного впровадження інновацій першочергово пов'язано з необхідністю, на наш погляд, розв'язання наступних проблем, а саме:

– формування ефективного законодавства для масштабного розвитку, та опанування прогресивних технологій, створити законодавчу базу, яка стимулюватиме використання інновацій в реальному секторі економіки;

– удосконалення податкового законодавства та механізмів його застосування, з метою виникнення належних умов для розвитку високотехнологічних напрямків.

– розробка та реалізація програм інноваційного розвитку регіонів з високою концентрацією науково – технічного потенціалу.

– забезпечення виходу інноваційного продукту на внутрішній та зовнішній ринки країни, заміщення імпортової продукції на внутрішньому ринку.

– вибір раціональних стратегій та пріоритетів розвитку інноваційної діяльності при реалізації інноваційних проектів в критичних сферах промисловості.

– сприяння охороні та захисту права інтелектуальної власності в країні.

– розвиток міжнародного та міжрегіонального співробітництва у сфері інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, залучення інвестицій в інноваційну діяльність країни.

Для виконання дієвої стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств реального сектора економіки необхідно майже з нуля побудувати інноваційну інфраструктуру – систему інститутів, які дозволять новаторським ідеям швидко проходити шлях від наукової лабораторії до тієї стадії, коли їх можна використовувати в технологічних процесах, працюючих на ринку компаній [4, с. 3]. Тільки тоді національні компанії реального сектора зможуть опановувати нові технології в масовій кількості, підвищувати свою конкурентоспроможність та мати вихід на світовий ринок з високотехнологічною продукцією, яка буде перевершувати за своїми параметрами аналоги конкурентів.

Список літератури

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25) Із змінами, внесеними згідно із Законами № 922-VIII від 25.12.2015, ВВР, 2016, № 9, ст.89 № 1774-VIII від 06.12.2016, ВВР, 2017, № 2, ст.25 № 2145-VIII від 05.09.2017, ВВР, 2017, № 38-39, ст.380 № 2148-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 40-41, ст.383 № 2269-VIII від 18.01.2018, ВВР, 2018, № 12, ст.68.

2. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Капіталізм, соціалізм, демократія. Ексмо, 2007.

3. Сердюк В. Р. Актуальність підвищення ефективності інноваційної діяльності в Україні. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. № 3. С. 24 – 31. URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1234>.

4. Тюха І. В., В. А. Кузнецова, Проблеми інноваційної діяльності в Україні та на вітчизняних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_73.

УДК 658.330.341.1

Гапак Н. М.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри економіки і підприємництва,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

Бойко Я. М.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри економіки і підприємництва,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ: ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ ЗАКАРПАТТЯ

В рамках дослідження наукової теми «Підвищення результативності функціонування трикутника знань в регіоні», яку здійснює Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України, було проведено опитування 6 наукових та вищих освітніх установ області (причому, 2 з них є суто освітніми установами, 2 – суто науковими, а 2 – поєднують і освітню, і наукову діяльність) на предмет стану та проблем у сфері трансферу знань в регіоні. При цьому, були виявлені наступні тенденції.

За типами компаній та галузей, з якими співпрацюють опитані наукові та освітні установи (НУ та ОУ), вони виділяють малі підприємства, компанії оборонного комплексу та сільськогосподарські підприємства, підприємства та організації рекреаційно-туристичної сфери (готелі, пансіонати, національні природні парки, біосферні заповідники тощо), що залежить, в основному, від напрямку діяльності та сфери наукових досліджень самих установ. При цьому, до такої співпраці залучені наступні підрозділи респондентів: відділи науково-технічної діяльності (33 %), лабораторії інновацій (17 %), аспірантура (17 %), державні установи та підприємства з різною формою власності, діяльність яких заснована на використанні природних ресурсів (17 %), а також кафедри навчальних закладів (33 %).

67 % респондентів зазначили, що функціонування відповідних спеціальних організацій та інституцій (на зразок наукового парку) сприяють розробці інновацій, які можна комерціалізувати. При цьому, одна НУ вказала, що це можливо при умові тісного обміну знаннями із фаховою науковою установою та іншими інституціями, які дотичні до конкретної проблематики.

Усі опитані 4 НУ вказали, що створюють розробки, які можуть стати інноваціями (тобто, які можна комерціалізувати). Але тільки одна з них навела, які саме ці розробки (наприклад, медичні технології застосування природних лікувальних ресурсів та їх преформованих аналогів в комплексному лікуванні та профілактиці конкретних захворювань).

Також усі респонденти вказали, що вони не мають спільної з підприємствами навчальної чи дослідної інфраструктури (типу кафедр чи лабораторій). Так само представники бізнесу не є дорадниками в органах управління наукових установ, про що відмітили 67 % опитаних. Дві освітні установи вказали їх представництво у наглядовій раді організації.

Опитані наукові установи області дали своє бачення щодо оцінки зовнішніми учасниками їхнього трансферу знань (табл. 1):

Таблиця 1

Оцінка діяльності наукових і освітніх установ з трансферу знань зовнішніми учасниками (суб'єктивне бачення самих наукових і освітніх установ)

Назва зовнішнього учасника	Позитивно		Ніяк	
	К-сть відповідей	%	К-сть відповідей	%
Агентства регіонального розвитку	3	50	1	25
Місцеві органи влади	4	67	-	-
Інші організації громадського сектору	2	33	1	25
Підприємства	5	83	-	-
Організації третього сектору (ВНЗ)	2	33	1	25

Джерело: складено авторами

Отже, на думку самих наукових установ, найбільш позитивно їхню діяльність щодо трансферу знань оцінюють місцеві органи влади та підприємства (відповідно 67 % та 83 % відповідей), при цьому жодна з них не вказала на нейтральне відношення цих представників до такої діяльності. Оцінка АРР у 50 % опитаних вбачається як позитивна, тоді як оцінка організацій громадського та третього секторів є позитивною на думку 33 % респондентів. 17 % опитаних зазначили, що в АРР, організації громадського сектору та організації третього сектору (ВНЗ) ніяк не оцінюють діяльність наукових і освітніх установ щодо трансферу знань зовнішнім учасникам. Разом з тим, одна з установ зазначила, що така діяльність оцінюється позитивно на словах, але на практиці немає системного підходу до вирішення всіх складових цього процесу, оскільки на зустрічі з підприємствами не запрошуються представники наукових і освітніх установ, що могло б сприяти підвищенню ефективності трансферу знань.

Стосовно взаємозв'язку між науковими установами та АРР у напрямку інноваційної політики, половина опитаних вказала, що його взагалі немає, інша ж половина відмітила тільки його інформаційно-дорадчих характер (у формі протоколу про наміри, спільних конференцій, семінарів та круглих столів для обміну досвідом).

Про взаємозв'язок між науковими установами та місцевими/регіональними органами влади по 17 % опитаних вказали на відсутність таких та на наявність його тільки на рівні особистих контактів, а також на впровадження результатів досліджень науково-педагогічних працівників у процесі підготовки дисертацій для розробки регіональних програм, стратегій соціально-економічного розвитку регіону. 50 % опитаних наголосили на його інформаційно-дорадчому характері (у формі спільних конференцій, семінарів та круглих столів для обміну досвідом, у формі конкурсів з метою системного пошуку талановитих молодих людей регіону для залучення до підприємницької діяльності шляхом підтримки бізнес-ініціатив та активізації молодіжного підприємницького руху в краї).

67 % респондентів відмітили про свою зацікавленість у створенні наукового парку, вбачаючи у ньому перше за все банк ідей та знань, центр трансферу знань з добре розвиненою інфраструктурою, а також фінансовий інтерес. Інші, саме освітні установи, вказали, що науковий парк не відповідає специфіці їхньої діяльності.

Щодо визначення головних ініціаторів створення такої структури, думки респондентів проявилися таким чином (табл. 2):

Таблиця 2

Ініціатори створення наукового, технологічного парків, бізнес-інкубаторів, малих інноваційних підприємств (на думку НУ і ОУ)

Ініціатор	% відповідей
Наукова установа	50
Орган територіальної влади	100
Підприємство	67

Джерело: складено авторами

Усі опитані представники наукових та освітніх установ вказали як обов'язкових ініціаторів створення спеціальних інноваційних інституцій органи територіальної влади, які, на їх думку, є розпорядником регіональних коштів, покликані бути посередником між наукою та бізнесом, здійснювати непряме субсидування для розвитку відповідних інституцій, а також мати комплексне бачення проблеми, володіти інформацією про наукові та практичні структури, дотичні до конкретної проблеми, бачити можливості об'єднання їх зусиль у формуванні мети та шляхів її досягнення. 67 % респондентів зазначило про надходження даної ініціативи від підприємства, яке покликане фінансувати оновлення матеріально-технічної бази та вирішувати конкретні завдання. Тоді як про роль наукової установи в ініціативі створення інноваційних інституцій (наукових парків, технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо) відмітило лише 50 % опитаних наукових та освітніх установ, зазначивши при цьому про можливість та легкість у залученні до їхньої діяльності студентів та власних працівників.

УДК 330.3

Ісаченко Ю. В.

студент,

Університету митних справ та фінансів,

Вашенкова Д. А.

студент,

Університет митних справ та фінансів

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Для підвищення інвестиційної активності вітчизняних підприємств на державному рівні мають виконуватися важливі умови: формування та реалізація виваженої інвестиційної політики, забезпечення сприятливого ділового клімату в країні, розвиток інвестиційного та інфраструктурного забезпечення інвестиційних процесів тощо. На рівні регіонів та окремих галузей економіки ефективному здійсненню інвестиційної діяльності має сприяти розробка та реалізація регіональних і галузевих програм інвестиційного розвитку.

Отже, економічні перетворення в Україні повинні бути спрямованими на вирішення найважливішого завдання – радикальних змін у системі управління економікою як на макрорівні, так і на мікрорівні. Регулювання інвестиційної діяльності є складовою частиною державного регулювання економіки, одним із найважливіших інструментів державної підтримки інвестиційної діяльності та інструментом реалізації інвестиційної політики держави. За даними Держстату у 2017 році в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1630,4 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Рис. 1. Вкладено прямих інвестицій

Джерело: [6]

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2017 року становив 39144,0 млн. дол. США.

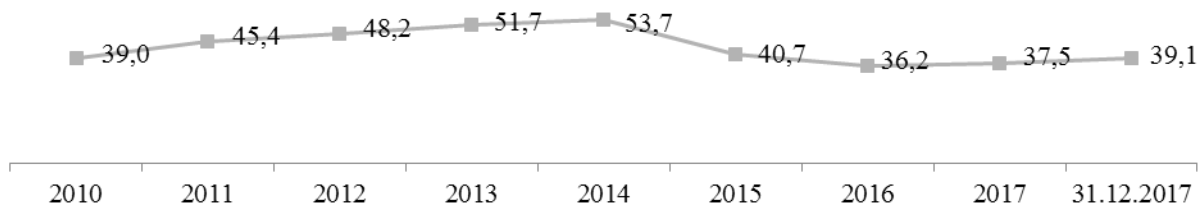

Рис. 2. Обсяг прямих інвестицій млрд. долл. США

Джерело: [6]

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності.

Станом на 31.12.2017 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,1 % та підприємств промисловості – 27,3 %.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 25,6 %, Нідерланди – 16,1 %, Російська Федерація – 11,7 %, Велика Британія – 5,5 %, Німеччина – 4,6 %, Віргінські Острови (Брит.) – 4,1 %, і Швейцарія – 3,9 %.

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у 2017 році складають 412,8 млрд. грн., що на 22,1 % більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2016 року [6].

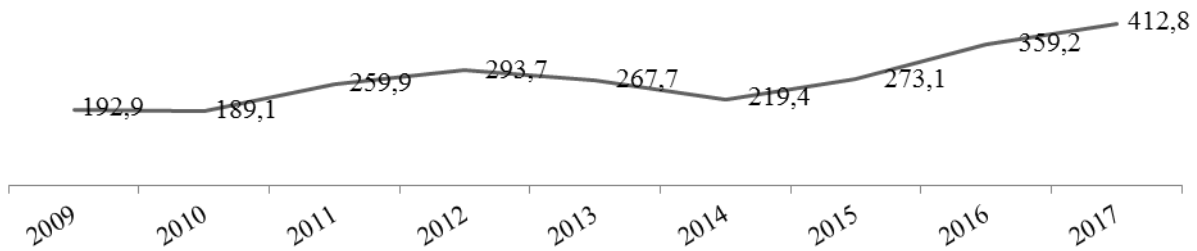

Рис. 3. Капітальні інвестиції млрд. грн.

Джерело: [6]

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 році залишаються: промисловість – 33,1 %, будівництво – 12,3 %, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0 %, інформація та телекомунікації – 4,1 %, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,0 %, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,7 %, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 7,4 %.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2017 році освоєно 69,9 відсотка капіталовкладень. Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 5,3 відсотка.

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 12,7 відсотка капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 1,4 відсотка усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 7,8 відсотка. Інші джерела фінансування становлять 2,9 відсотка.

Динаміка показників пояснюється несприятливим інвестиційним становищем у країні. Найбільшими перешкодами для інвестування в Україну є широкомасштабна корупція, відсутність довіри до судової системи, військовий конфлікт із Росією, а також непередбачуваний валютний курс та нестабільна фінансова система. Але створення конкурентоспроможного, фінансово стійкого виробничого сектору вважається одним з найкращих шляхів залучення іноземних інвестицій [2].

Отже, виникає необхідність підвищення державного впливу на підприємницький та інвестиційний клімат. Можна виділити такі основні напрями державного стимулювання інвестицій:

- удосконалення законодавства, що регулює інвестиційну діяльність;
- прозорість процесу державно-фінансової підтримки інвестиційних процесів;
- запровадження податкових стимулів для інвестиційної діяльності;
- спрямування інвестицій у високорентабельні виробництва і скорочення витрат на підтримку збиткових галузей господарства;
- першочергове спрямування у виробництво товарів народного споживання;
- перехід від адміністративних методів управління інвестиційними процесами до ринкових за допомогою оптимізації податкової сфери;
- стимулювання заощаджень та акумуляції тимчасово вільних коштів населення на потреби інвестування;
- зменшення корумпованості політичної системи України в цілому і проведення судової реформи зокрема.

Отже, можна зробити такі висновки:

1. Лише капітальних інвестицій недостатньо для економічного зростання. Підприємства фактично вкладають власні кошти у підтримку основних фондів і підтримку власного виробництва

2. Натомість державні інвестиції безпосередньо створюють нові робочі місця. У довгостроковій перспективі вони мінімізують стабілізацію державного боргу [2].

3. Державне стимулювання може сприяти залученню іноземних інвестицій, яких наша країна потребує для виходу з економічної кризи, структурної трансформації господарства, сприяння науково-технічному прогресу та поширенню інновацій [2].

Саме тому в Україні виникає необхідність ведення урядом модернізованої економічної політики, спрямованої на підтримку і залучення іноземних інвестицій у країну.

У рейтингу Doing Business 2018 Україна піднялась на +4 пункти і посіла 76 позицію зі 190 країн світу. Найбільший прогрес Україна продемонструвала у таких складових рейтингу: +105 пунктів (за 140-го на 35-те місце) по компоненту «одержання дозволів на будівництво» – завдяки зменшенню пайової участі в Києві з 10 до 2 % та зниженню вартості послуг з технагляду; + 41 пункт по «сплаті податків» за зменшення та уніфікацію ставки ЄСВ.

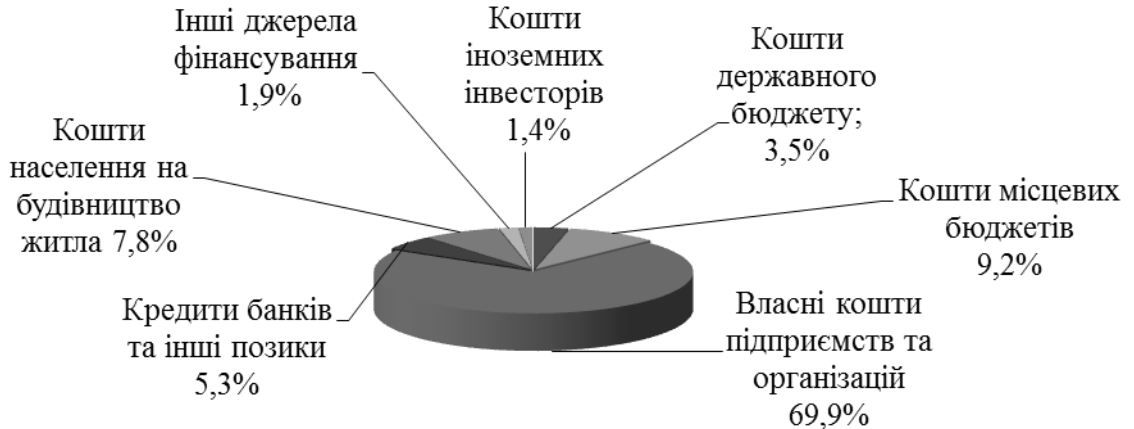

Рис. 4. Розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування

Джерело: [6]

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

Також, слід відзначити, що у рейтингу агентства Moody's Investors Service Україна покращила свій кредитний рейтинг в міжнародному економічному списку. Він змінився з Саа3 до Саа2, що означає зміна прогнозу зі «стабільного» на «позитивний».

Так, на поліпшення показників вплинуло проведення структурних реформ в Україні, що допомогло країні впоратися з борговим навантаженням і поліпшити позиції на зовнішніх ринках.

Крім того, у рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності (ГІК) 2017/2018 Україна покращила свої позиції на 4 пункти і зайняла 81 місце серед 137 країн світу, які досліджувались (у ГІК 2016/2017 – 85 місце серед 138 країн).

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Ряд позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено:

1. На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і

органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 «Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами» [2].

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

5. З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояв ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій».

6. 23.05.2017 Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій». Законом врегульовано базові аспекти оформлення дозволу на застосування праці іноземців та посвідки на тимчасове проживання, що спростить залучення іноземних менеджерів та іноземних кваліфікованих працівників, що необхідно на перших етапах розвитку дочірнього підприємства в Україні. Також, Законом надається право отримувати посвідку на тимчасове проживання в Україні іноземним інвесторам, які мають істотну участь в українських підприємствах, але не працевлаштовані на підприємстві.

7. 26.05.2017 Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економічного розвитку і торгівлі України Степан Кубів у Відні (Республіка Австрія) підписав Угоду про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК. Угода передбачає надання режиму найбільшого сприяння щодо розпорядження інвестиціями та прогнозовано сприятиме збільшенню обсягів іноземних інвестицій в ключові галузі економіки України.

Також, здійснюються кроки, що сприятимуть стабільному розвитку економіки України та активізації інвестиційної діяльності, а саме, здійснюється робота за наступними напрямками:

В напрямі захисту прав інвесторів: у рамках виконання Плану дій щодо поглиблення співробітництва між Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Урядом України, розробленого з метою реалізації заходів, передбачених Меморандумом про взаєморозуміння між Організацією економічного співробітництва та розвитку і Урядом України щодо поглиблення співробітництва від 07.10.2014, здійснюються заходи щодо приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства (далі – Декларація ОЕСР). Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130-р схвалено проект Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

15 березня 2017 року Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економічного розвитку і торгівлі України С. Кубівом було підписано Угоду (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

Також, 18 серпня 2017 року прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України № 567-р «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку».

Крім того, 23 серпня 2017 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та

процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку» (реєстр № 0158).

Для зростання обсягів іноземних інвестицій доцільною може бути реалізація наступних заходів:

- створення спеціального дорадчого органу (в рамках спільних комітетів, які будуть створені у відповідності до умов угоди між Україною та ЄС щодо асоціації та ЗВТ), який відповідатиме за координацію та розвиток інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС;

- створення в Україні інституції, яка б опікувалася досудовим (чи позасудовим) захистом інтересів іноземних інвесторів з урахуванням міжнародних стандартів та ділової етики;

- спрощення процедур з регламентації взаємовідносин держави і підприємців у сфері залучення іноземних інвестицій;

- впровадження надійної законодавчої системи страхування та перестрахування інвестиційних ризиків, заснування за участі держави страхової компанії і забезпечення її виходу на міжнародні страхові ринки;

- надання іноземному інвесторові права оренди на земельну ділянку під розміщення підприємства з іноземним капіталом на вигідний для нього термін;

- створення нормативноправової бази з питань врегулювання відносин щодо залучення іноземних інвестицій для розробки родовищ корисних копалин;

- забезпечення реалізації спеціальних режимів інвестиційної діяльності у вільних економічних зонах та територіях;

- залучення в інвестиційну сферу заощаджень іноземних громадян з використанням гарантійних механізмів їх повернення;

- створення системи гарантій стабільності для забезпечення довготермінового фінансування інвестиційних проектів.

Список літератури

1. Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» № 2623». URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 22.12.2011 за № 4218IV. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Вовчак О. Д. Інвестування: навч. посіб. Львів: «Новий Світ – 2000», 2008. 544 с.

4. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом: навч. посіб. К.: Лібра, 2012. 462 с.

5. Ревуцька Н. Сучасні інструменти залучення іноземного капіталу. *Цінні папери України*. 2014. № 9. С. 54 – 58.

6. Державна служба статистики України. URL: http://ukrstat.gov.ua/Noviny/new2017/zmist/novini/VVP_02_2018.htm.

УДК: 339.96

Орленко В. О.

здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Науковий керівник:

Велієва В. О.

к. е. н., доцент,

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Для ефективного функціонування економіки України загалом важливим є підвищення інвестиційної активності інвесторів у країні, оскільки саме збільшення інвестиційних ресурсів допомагає економіці все більше розвиватися й процвітати. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [2] інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів

діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний та екологічний ефект.

За даними Держстату у січні-березні 2018 року в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1151,0 млн.дол.США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.04.2018 року становив 32751 млн. дол. США [1].

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Станом на 01.04.2018 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості – 33,6 % та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 15,6 % [1].

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 28,1 %, Нідерланди – 20,6 %, Велика Британія – 6,1 %, Німеччина – 5,5 %, Австрія – 3,4 %, Віргінські Острови (Брит.) – 4,1 %, і Швейцарія – 4,7 % [3].

Одним із інструментів, що дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові інвестиційні ресурси та сприятиме розвитку партнерських відносин держави та бізнесу, є державно-приватне партнерство (ДПП). Впровадження механізму ДПП сприятиме реалізації державної політики, орієнтованої на міжнародні стандарти та чітко спрямованої на підвищення соціальних стандартів життя населення [1].

Спостерігається позитивна тенденція на державному та регіональному рівнях застосування механізму ДПП. Так, наказом Міністерства енергетики від 03.11.2017 № 684 прийнято рішення про здійснення ДПП щодо проекту «Енергетичний міст «Україна – ЄС». За інформацією Міністерства енергетики як органу управління зараз здійснюються заходи щодо утворення комісії з питань проведення конкурсу. З метою прискорення розвитку механізму ДПП в сфері інфраструктури Міністерства продовжується робота з підготовки до реалізації 3-х пілотних проектів в сфері портової інфраструктури. На регіональному рівні проводяться конкурси з вибору приватного партнера для здійснення ДПП. Також органами місцевого самоврядування готуються проекти за підтримки програми «U-LEAD з Європою» та за сприяння Мінекономіки, зокрема:

- проект «Надання послуг з прання білизни для бюджетних установ», м. Житомир;
- проект «Розширення кластерної мережі теплозабезпечення об'єктів бюджетної сфери», м. Долина;
- проект «Створення Центру малоінвазивної хірургії (малоінвазивні оперативні втручання в хірургії, урології, гінекології та проктології) по вул. Данилишиних, 62», м. Трускавець;
- проект «Муніципальний парк ім. Чайковського», м. Тростянець;
- проект «Рекультивация Малашівського сміттєзвалища та будівництво станції дегазації», м. Тернопіль.

Здійснюються заходи в напрямі розвитку інвестиційної інфраструктури, а саме: відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385) питання створення регіональної мережі індустріальних парків і надання державної підтримки суб'єктам, які створюють такі парки, визначені як один із пріоритетних напрямів розвитку регіонів [1].

Розвиток індустріальних парків сприятиме активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, стимулюванню промислового виробництва, створенню нових високотехнологічних виробництв та десятків тисяч високопродуктивних робочих місць, збільшенню обсягів та асортименту випуску експортоорієнтованої продукції та, як наслідок, підвищенню конкурентоспроможності економіки та добробуту громадян України.

Станом на 06.08.2018 до Реєстру індустріальних (промислових) парків вже включено 31 індустріальних парків (у 2017 році – 13 індустріальних парків, за перше півріччя 2018 року – 3 індустріальні парки). Крім того, в Україні функціонують індустріальні парки, які були створені ще до формування законодавчої бази щодо їх підтримки (у Білій Церкві на базі авіаремонтного заводу – 2000 рік; у смт. Малинівка компанії «Олімп» – 2002 рік; «Патріот» у Сумах на базі камвольно-прядильної фабрики – 2008 рік; «Чексіл» у Чернігові

на базі камвольно-прядильної фабрики – 2010 рік; у Запоріжжі компанії «Запоріжжкран» – 2011 рік) [1].

Започатковано на постійній основі діалог з бізнесом для врегулювання проблемних питань з інвесторами – щоквартальні робочі зустрічі за участю представників міністерств та бізнесу. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.03.2018 № 174-р створено державну установу «Офіс із залучення та підтримки інвестицій», що належить до сфери управління Господарсько-фінансового департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Також Указом Президента України від 29 серпня 2016 року № 365/2016 затверджено положення про Національну інвестиційну раду. Основними завданнями Ради є: розроблення пропозицій щодо стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, формування привабливого інвестиційного іміджу України, у тому числі з урахуванням найкращої міжнародної практики; сприяння формуванню основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні; напрацювання пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу України, стимулювання іноземних та національних інвестицій в розвиток економіки держави; вивчення ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проєктів, а також практики взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності з державними органами; аналіз та узагальнення проблем, які перешкоджають інвестуванню в економіку України, підготовка пропозицій щодо шляхів їх вирішення, зокрема щодо заходів зі сприяння захисту прав інвесторів; участь в опрацюванні проєктів актів законодавства з питань інвестиційної діяльності [1].

Схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 – 2020 роки та затверджено план заходів щодо її реалізації, основною метою яких є забезпечення реалізації ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020» (цифрова стратегія), що сприятиме усуненню бар'єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах, шляхом стимулювання економіки та залучення інвестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни та цифрових перетворень [1].

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відгосол в Україні.

Список літератури

1. Інвестиційна діяльність в Україні. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/article/open/id/6349>.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
3. Скільки іноземних інвестицій надійшло в Україну в 2010 – 2018 роках. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/08/31/infografika/ekonomika/skilky-inozemnyx-investycij-nadijshlo-ukrayinu-2010-2018-rokax>.

УДК 330.3

Рудько К. І.

студентка,

економічний факультет,

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

ІННОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЯМИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні виклики успішного ведення підприємницької діяльності постійно нагадують про особливу важливість інформаційного забезпечення підприємства як передумови його ефективного функціонування. Інформаційне забезпечення бізнес-діяльності залежить не тільки від наявності інформаційних ресурсів, а й від можливостей впровадження інформаційних інновацій, впорядкування інформаційних потоків підприємства, вирішення проблем його ефективної інформаційної взаємодії з іншими суб'єктами підприємництва. Саме тому, наразі постає проблема подальшого вдосконалення системи інформаційної підтримки на підприємстві, чим може слугувати застосування бізнес-комунікацій.

Бізнес-комунікації (англ. business – справа, діло і лат. communicatio – зв'язок) – міжгрупові та міжособистісні комунікації, специфіка, структура та функції яких зумовлені сферою ділових відносин, у якій вони використовуються [1]. Тобто, бізнес-комунікації являють собою складну систему, яка забезпечує гармонійну взаємодію підприємства з його внутрішнім та зовнішнім середовищем під час якої відбувається передача чи обмін інформацією.

Як в будь-якій системі, на підприємстві все типи комунікацій знаходяться в складній взаємодії, впливають один на одного. Реальний процес комунікації включає в себе одночасно безліч виділених типів, містить ознаки різних видів, при цьому вибір засобів, каналів, стилю комунікації залежить від їх суб'єктів. Особистісні особливості впливають і на сприйняття, і на оцінку умов і ситуації комунікації [2, с. 40]. Успішне управління бізнес-комунікаціями значно підвищує рівень інформаційної підтримки діяльності підприємства, що у свою чергу приводить до збільшення оперативності та адекватності процесу прийняття управлінських рішень, зростання показників ефективності діяльності підприємства, стабілізації його фінансового стану [3, с. 296]. Все це веде до посилення конкурентних позицій підприємства на внутрішніх і зовнішніх ринках. Незважаючи на це, бізнес-комунікації, як ми їх розуміємо у класичному вигляді майже не використовуються на сучасних підприємствах. Натомість з'являються нові результативні методи управління бізнес-комунікаціями. Тренди в бізнес-комунікаціях – це відображення глобальних тенденцій в соціумі. А наймасштабнішою тенденцією в сьогодиньшньому суспільстві є друга інформаційна революція. Такі глобальні революції змінюють не лише сферу комунікацій, але і весь світ, починаючи з економіки країн і закінчуючи поведінкою кожної людини. Тож які сучасні тенденції управління бізнес-комунікаціями ми спостерігаємо в зв'язку з інформаційною революцією? Перш за все, з'явилося покоління, чий сприйняття, цінності, світогляд були сформовані соціально-політичними, культурними, економічними умовами, які, в свою чергу, були обумовлені інформаційною революцією, появою девайсів, цифри, технологій, програмного забезпечення і т.д. І саме ці люди впливають сьогодні на всі ринки, починаючи від медіа і реклами, закінчуючи ринком праці. Окрім цього, на сучасному етапі розвитку інформатизації новою можливістю для бізнесу, зокрема і у сфері комунікацій є застосування штучного інтелекту. Дані технології можуть стати для компанії інноваційною платформою для комунікацій. Наступним трендом бізнес-комунікацій є співпраця компанії з лідерами громадської думки, які відповідають стилю роботи компанії, а також цільовій аудиторії. Сюди ж відносять активне ведення підприємством своїх соціальних мереж та комунікацію за допомогою них зі всіма зацікавленими сторонами.

Ще одним не таким вже і новим, але ефективним методом здійснення бізнес-комунікацій є корпоративна соціальна відповідальність. Застосування такої моделі комунікацій дозволить підприємству успішно взаємодіяти з внутрішньою та зовнішньою бізнес-складовою з вигодою для себе та суспільства.

Таким чином, процес бізнес-комунікацій для будь-якого підприємства є невід'ємним елементом здійснення дієвої інформаційної політики. Бізнес-комунікації забезпечують ефективне функціонування та управління організацією, адже слугують своєрідним містком між власне підприємством та його внутрішнім та зовнішнім середовищем. Для вдосконалення ефективного обміну інформацією в управлінні підприємством та організації його діяльності виникають нові тенденції управління бізнес-комунікаціями, зокрема основною з них є використання інноваційно-інформаційних та цифрових технологій, за допомогою яких компанія може досягти неймовірного прориву не тільки у сфері комунікацій, але і в загальному бізнес-зростанні.

Список літератури

1. Business Communication by A.C. «Buddy» Krizan, Patricia Merrier, Joyce P. Logan, and Karen Schneiter Williams – Publisher: SouthWestern College Pub; 7 edition, 2007. 672 p.
2. Кірев О. В. Типологія бізнес-комунікацій інноваційно-активного промислового підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2014. № 4. С. 39 – 46.
3. Смірнова В. В., Апостолів А. О. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницьких структур. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Вип. 11. – Луганськ: ЧНУ ім. В. Даля, 2003. С. 294 – 297.

УДК 330.3

Соляник Л. Г.

к. е. н., доцент,

професор кафедри економічного аналізу і фінансів,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»,

Савчук Д. Р.

студентка,

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Інноваційна діяльність – це один з найважливіших факторів економічного розвитку в сучасних умовах господарювання, а застосування інновацій є підґрунтям забезпечення конкурентоспроможності. Інновації – це фактор, що відіграє досить важливу роль у структурній перебудові господарського механізму, підвищенні інтенсивності його якісної трансформації за умови ефективного використання інтелектуального потенціалу країни.

В сучасних умовах, незалежно від рівня розвитку, глобалізаційні процеси охоплюють усі країни світового господарства. Зарекомендувавши себе як державу з наукомісткими галузями промисловості, Україна сьогодні перебуває на світовому ринку високотехнологічної продукції на позиціях аутсайдера, оскільки не належить ні до однієї з провідних груп міжнародних постачальників високотехнологічної продукції і не має розвиненого внутрішнього механізму ринкового і державного регулювання даного ринку [1].

Фінансування інноваційної діяльності є однією з найважливіших умов інноваційної активності, оскільки проведення ефективної інноваційної діяльності вимагає значних фінансових вкладень. Слід зазначити, що розвиток інноваційної діяльності як на рівні підприємства, так і на рівні всієї держави, передбачає створення добре збалансованої системи фінансування. Щодо фінансування інноваційної діяльності у розвинених країнах світу – бюджетні кошти є основним джерелом таких надходжень. В Україні спостерігається зовсім інша тенденція – держава приймає мінімальну участь у розвитку інноваційної діяльності підприємств. За результатами аналізу встановлено, що основним джерелом фінансування інновацій в Україні є власні кошти підприємств. У 2017 році даний показник сягнув 69,14 %. Фінансування інновацій за рахунок коштів державного бюджету в 2017 році складало 3,41 %. Щодо кредитів банків та інших позик у 2017 році даний показник становив 6,6 % (рис. 1) [2]. Це говорить про певні проблеми розвитку банківського інвестиційного кредитування, серед них: повільні темпи ринкової трансформації та реструктуризації реального сектору економіки; наявність певних диспропорцій у темпах розвитку між фінансовим та реальним секторами національної економіки; невисока привабливість інвестиційного клімату, викликана правовою нестабільністю, слабкістю законодавчого захисту прав кредиторів тощо.

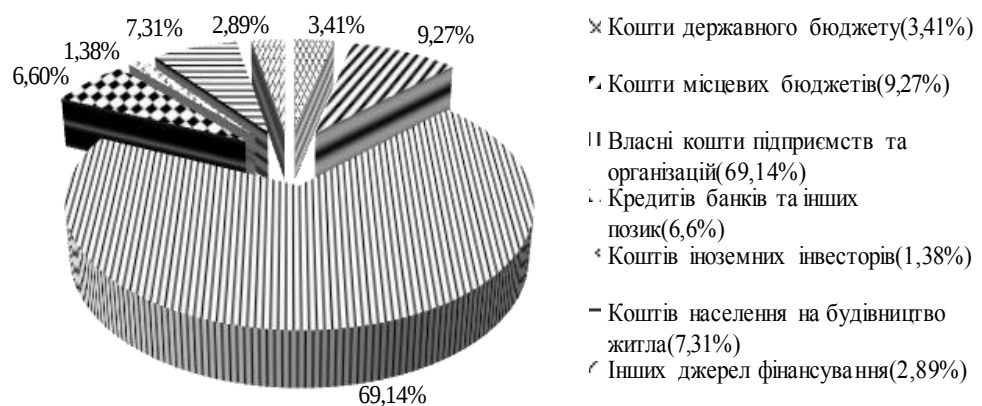

Рис. 1 Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України у 2017 році
Джерело: [2]

Отже, через негативну тенденцію фінансування інноваційної діяльності, підприємства вимушені залучати кошти для цієї потреби через отримання банківського кредиту або випуску облігацій.

У розвинутих країнах розповсюдженим методом фінансового забезпечення є залучення коштів сторонніх інвесторів. Венчурні фонди – це найвідоміший типовий інвестор інноваційних підприємств. В Україні збільшення капіталізації венчурних фондів наразі не сприяє зростанню інвестиційних потоків в інноваційні сектори економіки. Головною проблемою є те, що українські венчурні фонди не виконують свого головного призначення – залучення коштів на розвиток інновацій [3].

Щодо міждержавного співробітництва, у 2015 році Україна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», що передбачає ширший доступ до фінансових інструментів, європейської наукової мережі, а також участь у розробці нових програм «Горизонту». Станом на сьогодні до фінансування в «Горизонт 2020» прийнято 114 проєктів від 145 українських учасників на суму 20,84 млн євро.

Державі необхідно розробити спеціальну систему мотивації для створення венчурних фондів та компаній, проводити постійний моніторинг стану справ в інноваційній сфері, посилити захист прав інтелектуальної власності, забезпечити належну інформаційну підтримку венчурних інвесторів з високим рівнем якості та достовірності інформації, що надається, збільшити частку державної участі у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств України; розширення міждержавного співробітництва в галузі наукових розробок та інноваційної діяльності.

Список літератури

1. Продіус І. П., Кліменко В. В. Удосконалення управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах. *Труди Одеського політехнічного університету*. 2007. Вип. 1 (27). С. 273 – 277.
2. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ibd/iokjf/iokjf_u10-13_bez.htm.
3. Шевченко О. М. Венчурний капітал – основа механізму фінансування національних інноваційних процесів. *Інноваційна економіка*. 4'2012 (30). С. 52-56.

УДК 330.3

Ткаченко М. Д.

студентка,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна,

Ваколюк А. О.

студентка,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Актуальним для експертів економічної науки є дослідження проблем, пов'язаних з інвестуванням. У процесі цього можна визначити, що інвестиції мають вплив на економічне зростання, а саме на галузі господарської діяльності. Вони визначають умови для забезпечення технічного прогресу, підвищення показників, пов'язаних з господарською діяльністю та формування економіки.

Так, при ефективному використанні іноземних інвестицій, країна здатна відшкодувати недостачу внутрішніх інвестиційних ресурсів та підвищити ефективність виробництва, конкурентоспроможність вітчизняної продукції внаслідок введення нових технологій та аналізу досвіду прогресу інших країн.

Завдяки залученню іноземних інвестицій країна може вийти на світовий ринок, нормалізувати зв'язки зі світовою економікою та уникнути сформованої кризи [2, с. 59 – 65].

Секретар Національної інвестиційної ради Борис Ложкін стверджує, що проблеми активізації іноземних інвестицій полягають у декількох питаннях, перше з яких – якісні проєкти. На даний час в Україні немає достатньої кількості цікавих проєктів, при яких можлива реалізація та зрозумілий термін повернення інвестицій. Коли інвестор готовий

вкласти в довгостроковій перспективі велику кількість грошей, постає проблема нестачі пропозиції об'єктів інвестування.

Над цим рішенням працюють Кабмін, Офіс Національної інвестиційної ради та приватні інвесткомпанії. Так, поступово починає поліпшуватися ситуація та є пропозиції щодо вирішення цієї проблеми.

Другим питанням є недостатньо активні темпи приватизації, адже держава є не найефективнішим власником. Тобто, підприємства в максимальній кількості повинні бути виведені з-під його управління якнайшвидше.

Третя перешкода для припливу інвестицій – відсутність ринку землі, який є одним із найважливіших для бізнесу. Для вирішення цієї проблеми треба створити реформу, яка б задовольняла потреби всіх, та яка буде сильним поштовхом для інвесторів, щоб об'єми ПІІ зросли в рази.

Аналіз обсягів прямих іноземних інвестицій показує, що основна країна-вкладник для України є Кіпр. Як стверджують експерти, вкладені кошти належать не кіпрським, а українським бізнесменам, яким вигідно виводити гроші з країни через офшори [1, с. 1080 – 1084].

Інвестори з багатьох інших країнкладають свої кошти саме в Україну, бо вона здатна запропонувати багаті природні ресурси, величезний потенціал у ІТ-сфері, висококонкурентну робочу силу. Особливий інтерес являють енергетична, аграрна, водна сфери, інфраструктура, сектор R&D [3, с. 26].

Тобто, в Україні є багато ресурсів, які треба направити в правильне русло. Але для того, щоб досягти істотного та тривалого росту української економіки, потрібен значний приплив іноземного капіталу на рівні \$7 – 9 млрд щорічно, а для цього треба створити для іноземних інвесторів стійку екосистему, яка базується на трьох ключових напрямках:

1. Дії держави, які гарантують підтримку та захист великих інвесторів. Тут можна використовувати існуючі успішні кейси. Наприклад, алжирський: підписання контрактів між владою та крупними інвесторами. Вони укладаються на рівні прем'єра або президента з конкретним інвестором та за певним проектом. При цьому держава дає юридичну гарантію для цієї інвестиції. Це змогло б серйозно змінити відношення інвесторів до нашої країни.

2. Підготовка державою готових інвестиційних проектів «під ключ», у які можна вкладати великі гроші. Бо зараз інвестор, який хоче вкласти в економіку України \$5 млрд і більше, просто не знайде відповідного проекту.

3. Зміна ментальності державних службовців. Залучення інвестицій повинно стати для них одним з найважливіших пріоритетів у роботі.

Якщо уряд зможе в найкоротших термін зробити ці три кроки, то вже через 2 – 3 роки Україна буде здатна залучати інвестиції для потужного росту економіки та поверне собі місце серед країн-лідерів.

Глава Адміністрації Президента України Борис Ложкін стверджує, що вже в наступному році Національній інвестраді вдасться реалізувати кілька серйозних інституціональних ініціатив, а також залучити \$3 – 5 млрд. «Потенціал та можливості для гарного старту у нас вже є» – говорить Борис Євгенович.

Таким чином, проблемами активізації іноземних інвестицій в економіку України є нестабільність законодавства, відсталість ринкової та банківської інфраструктури, сильний податковий тиск, наявність бюрократизму і корупції в органах влади тощо. Для того, щоб вирішити дані проблеми, сформовані заходи: прийняття політичних та економічних узгоджень на державному рівні, рівномірний розподіл інвестицій з метою підйому інвестиційного потенціалу у відсталих регіонах і, звичайно, формування державної стратегії залучення іноземних інвестицій.

Список літератури

1. Колеватова А. В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці*. 2018. № 22. С. 1080 – 1084. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/200.pdf> (дата звернення: 07.05.2019).
2. Носова О. В. Інвестиційний клімат в Україні: основні напрями поліпшення. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 1 (6). С. 59 – 65.
3. Правик Ю. М. Стратегические направления привлечения и использования иностранных инвестиций. *Инвестиции: практика и опыт*. 2018. № 18. С. 26.

УДК 338.432

Тюріна Н. М.

к. е. н, професор,

Хмельницький національний університет,

Назарчук Т. В.

к. е. н, доцент,

Хмельницький національний університет,

Карвацка Н. С.

к. е. н, доцент кафедри економіки,

менеджменту та адміністрування,

Хмельницький національний університет

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Сучасний світ сьогодні стрімко, як ніколи, наповнюється інноваційними ідеями та технологіями. З цієї причини розвиток інноваційної діяльності стає надзвичайно актуальним та життєво необхідним для усіх без винятку підприємств і для підприємств агропромислового комплексу зокрема, де величина доданої вартості у виробництві продукції є значно нижчою у порівнянні з європейськими виробниками.

Інноваційний розвиток підприємства необхідно розглядати як процес необоротної зміни, що викликані розробкою та впровадженням інновацій. За М. Портером інноваційний розвиток – це один із основних чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Інноваційний розвиток є результатом інноваційної діяльності, що здійснюється за допомогою інноваційного процесу, тобто сукупності усіх робіт у сфері інноваційної діяльності, що проводяться від моменту зародження ідеї до комерціалізації продукту. Аналіз інноваційного процесу дозволяє виділити у ньому п'ять основних етапів для промислових підприємств: фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; дослідно-конструкторські роботи; організація серійного виробництва інноваційної продукції; комерціалізація інноваційної продукції [1].

Розглянемо як проходить процес розвитку інноваційного потенціалу підприємств агропромислового комплексу (АПК). В агропромисловому комплексі України значна частина бізнесу використовує застарілі технології. Серед сільськогосподарських товаровиробників лише невелику частину займають господарства та підприємства, виробництво яких базується на інноваціях.

За предметом та сферою застосування в АПК виділяють чотири типи інновацій: селекційно-генетичні; техніко-технологічні та виробничі; організаційно – управлінські та економічні; соціально-екологічні [2].

Стримуючим фактором інноваційного розвитку у АПК є низький попит на інновації в аграрній економіці, а також її неефективна структура. Переваги надаються закупівлі готового устаткування та технологій у закордонних постачальників, завдаючи цим шкоду власним новим розробкам. Такі дії посилюють залежність вітчизняного АПК від іноземних постачальників технологій та супутнього устаткування.

Перехід аграрних підприємств на інноваційний шлях розвитку передбачає модернізацію техніки та технологій у відповідності до розвитку науки та поширення передової практики, підготовку сприятливого середовища, забезпечення масштабного використання інновацій. І щоб забезпечити ефективний інноваційний розвиток підприємств АПК необхідно підвищити інноваційну активність, створити потужний інноваційний потенціал, встановити пріоритети інноваційного розвитку на задоволення потреб ринку.

Одним із найбільш вдалих та об'ємних проєктів є система управління ARGO – це комплексне, програмно-технічне рішення автоматизованого збору та аналізу інформаційних потоків, джерелом яких є облікове обладнання, встановлене на виробничу техніку. Мета застосування цього проєкту – максимально деталізований моніторинг виробничих процесів в аграрному бізнесі з оперативним обліком їх результатів для забезпечення своєчасності прийняття управлінських рішень.

Основними проблемами, що заважають інноваційному розвитку на підприємствах АПК, є: не визначеність цілей інноваційного розвитку та низький рівень мотивації працівників щодо впровадження інновацій. Тому запровадження інноваційного менеджменту на підприємствах є основною умовою удосконалення їх інноваційного розвитку. Функціональний інноваційний менеджмент має бути спрямований на ефективне управління процесом розроблення, впровадження та комерціалізації інновації.

Проведений конкурентний аналіз підприємств АПК показав, що для отримання нових конкурентних переваг в першу чергу необхідно впроваджувати інноваційні технології точного землеробства. Такі інноваційні технології, як показує міжнародний та вітчизняний досвід (наприклад, корпорація «Сварог Вест Груп»), дозволяють підвищити відтворення ґрунтової родючості та рівень екологічної чистоти сільськогосподарської продукції.

Наукова концепція точного землеробства – це виявлення різноманітних неоднорідностей в межах певного поля, для оцінки яких використовуються новітні технології, такі як системи глобального позиціонування GPS, спеціальні датчики, аерофотознімки та знімки з супутників, а також спеціальні програми для агроменеджменту на базі геоінформаційних систем (ГІС). Зібрані дані використовуються для точнішої оцінки густини висіву, розрахунку норм внесення добрив, засобів захисту рослин (ЗЗР), точнішого прогнозу врожайності та фінансового планування.

Для аналізу рослинного покриву певного поля агропромислового підприємства спочатку складається карта NDVI (Normalized Difference Vegetation Index).

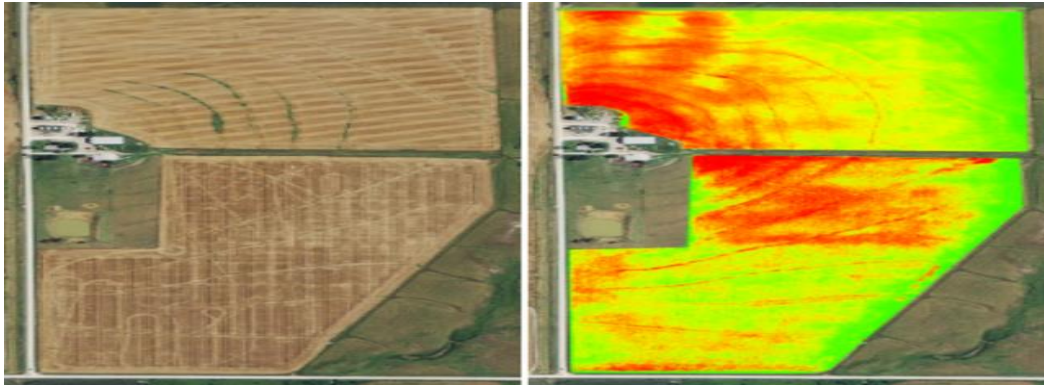

Рис. 1. Звичайна та NDVI карти полів

На рис. 1 можна побачити на скільки детальніша інформація на знімку NDVI на відміну від звичайного візуального огляду, на якому культура на полі здається цілком однорідною. Завдяки індексу NDVI чітко видно на скільки неоднорідно проходить ріст культури і визначається потреба поля у диференційованому внесенні добрив.

Практичне впровадження інноваційних технологій точного землеробства на підприємствах АПК підтвердило економічну доцільність їх впровадження. Так проведені розрахунки при впровадженні технології точного землеробства у корпорації «Сварог Вест Груп» показали що: мінімізуються витрати на внесення добрив; покращуються показники врожайності за рахунок диференційованого внесення добрив на «проблемних» ділянках; мінімізуються витрати пального за рахунок точного корегування робіт, завдяки встановленому GPS-трекеру.

Крім інноваційних технологій точного землеробства важливим є також впровадження інноваційного електронного документообігу. Для реалізації цієї пропозиції можна обрати модуль SmartManager комплексної ERP-системи IT-Enterprise

Таким чином, інноваційний розвиток підприємств - це обов'язкова вимога та умова підвищувати підприємствам АПК свої конкурентні переваги щоб виживати у сучасних мінливих та не передбачуваних умовах.

Список літератури

1. Александрова В. П. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності. *Проблеми науки*. 2011. № 1. С. 22 – 35.
2. Лайко П. А., Кудасьєв М. М. Інноваційні процеси в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2009. № 9. С. 26 – 30.

УДК 330.3

Фуга А. П.
студентка групи ФК-15-2,
Університет митної справи та фінансів,
Дудчик О. Ю.
к. е. н., доцент кафедри державних,
місцевих та корпоративних фінансів,
Університет митної справи та фінансів

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Інвестиційний ринок являє собою складну відкриту систему економічних та правових відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності з приводу купівлі-продажу інвестиційних продуктів, головною метою функціонування якої є ефективний перерозподіл інвестиційних ресурсів між споживачами інвестицій. Інвестиційний ринок, органічно вбудовуючись у національну фінансову систему, імпортує найбільш прогресивний інструментарій з інших сегментів фінансового ринку та міжнародних практик ведення інвестиційного бізнесу. Результатом діяльності його суб'єктів є перенесення стимулювальних властивостей на всі без винятку сектори народного господарства та істотне розширення здатності до майбутнього економічного зростання загалом [2].

Збільшення обсягів вітчизняних та іноземних інвестицій є важливою передумовою поступового відновлення економічного зростання шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні, який забезпечить належні нормативно-правові гарантії іноземним і вітчизняним інвесторам, сприятливі умови для розвитку бізнесу. При цьому економічна та політична ситуація, яка склалася сьогодні в державі значно ускладнює інвестиційну діяльність і негативно впливає на поведінку як закордонних, так і вітчизняних інвесторів. Інвестиційний процес в Україні характеризується відсутністю стабільності та значною залежністю обсягів капітальних інвестицій від зовнішніх та внутрішніх факторів.

При цьому Україна залишається привабливою для інвестицій, вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні. Країна за рік піднялась на 3 позиції і займає 131 місце в рейтингу інвестиційної привабливості країн світу BDO International Business Compass (IBC) за 2018 рік.

В табл. 1 наведено дані щодо щорічного надходження іноземних інвестицій в Україну і інвестування за кордон.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2014 по 2018 рр. (млн. дол. США)

Роки	ПІІ в Україну	ПІІ з України	Сальдо
2014	410	111	+299
2015	2961	-51	+3012
2016	3284	16	+3268
2017	2202	8	+2194
2018	2355	-51	+2406

Джерело: складено авторами на основі [1]

Згідно статистичних даних, Україна більше залучає інвестицій, ніж сама інвестує в економіку інших країн. Не спостерігається жодної закономірності, будь-яка систематичність відсутня. Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Станом на кінець 2018 року найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 59,6 % та підприємств промисловості – 8,2 %. До основних країн-інвесторів належать Росія – 34,6 %, Нідерланди – 16,5 %, Кіпр – 17,4 %, Австрія – 5,5 %, Польща – 4,3 %, Віргінські Острови (Брит.) – 3,4 %, і Швейцарія – 3,9 %.

На сьогоднішній день головними завданнями для держави є ефективна ревізія системи формування та підтримки ПІІ в Україну, аналіз пріоритетів стратегії розвитку економіки,

визначення факторів, котрі спричиняють неефективність нормативно-правових актів, які відповідають за підтримку привабливості інвестиційного клімату [3].

Аби цього досягти потрібно дотримуватись основних напрямів покращення інвестиційного клімату та розвитку інвестиційного ринку України:

- формування позитивного інвестиційного іміджу через незмінність та прозорість законодавства і гарантування захисту інтересів і позитивних довгострокових очікувань;
- сприяння розвитку інвестиційної інфраструктури;
- створення конкурентного ринкового середовища і активного національного інвестора;
- сприяння розвитку фондового ринку і ринку цінних паперів;
- залучення іноземного капіталу з урахуванням пріоритетів розвитку України;
- зменшення бюрократичних перешкод і подолання корупції;
- проведення НБУ через банківські установи активної державної економічної політики підтримки інвестицій.

Отже, активна державна позиція та комплексний підхід щодо вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на мікро– і макрорівнях, дозволить із максимальною ефективністю реалізувати Україні свій потенціал в інвестиційній сфері, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому. Найбільш активні інвестиційні процеси повинні відбуватись у високорентабельних сферах, що не потребують значних вкладень капіталу для забезпечення його швидкої віддачі. Це насамперед сфера внутрішньої торгівлі та переробка сільськогосподарської продукції.

Список літератури

1. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Зайцева І. С., Коцюба О. В. Аналіз інвестиційної привабливості України в сучасних умовах. *Бізнес інформ.* 2017. № 9. С. 87 – 91.
3. Кобушко І. М. Стратегія розвитку інвестиційного ринку: теоретичні засади та вітчизняні реалії: монографія. С.: СДУ, 2015. 517 с.

УДК 336.7

Чепішко А. Р.

ст. гр. ФК-15-1,

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Науковий керівник:

Соляник Л. Г.

професор,

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Найбільш ефективною і поширеною формою інтенсифікації інноваційної діяльності в умовах ринкової економіки є венчурне фінансування інноваційних проектів, пов'язаних з великим ризиком. Функціональна задача венчурного інвестування полягає в тому, щоб сприяти зростанню конкретного бізнесу або реалізації інноваційного проекту шляхом надання певної суми грошових коштів.

Традиційний капітал не здатний фінансувати фірми, засновані на нових технологіях або ризиковані інноваційні проекти. В разі венчурного фінансування необхідні кошти можуть надаватися під перспективний проект, без будь-яких гарантій. Багато інноваційні проекти починають приносити прибуток не раніше, ніж через три – п'ять років, тому венчурне інвестування розраховане на тривалий термін, і існує довго-тимчасова відсутність ліквідності. Ризикові капіталовкладення здійснюються, як правило, в самих передових напрямленнях науково-технічного прогресу, і венчурні фонди, як жоден інший інвестор, готові вкладати кошти в нові наукоємні розробки навіть тоді, коли їх супроводжує висока ступінь невизначеності, адже саме тут прихований найбільший потенційний резерв одержання прибутку.

Виходячи з вищесказаного, можна відзначити, що венчурний капітал потенційно є одним з ефективних джерел фінансування інноваційної діяльності. У нашій країні тільки

зароджуються окремі елементи складної інфраструктури підтримки венчурної діяльності (венчурні фонди, експертні та консалтингові служби, компанії з управління венчурними підприємствами та проектами, спеціалізовані інформаційні служби).

Серед основних перешкод у розвитку венчурного фінансування інновацій економіки України, виділяють [1]:

1. Високий рівень ризику інвестицій в аграрний сектор економіки, який пов'язаний, з одного боку, з незадовільним фінансовим станом аграрних підприємств, відсутністю у них довгострокових стратегій розвитку, а з іншого, з не удосконаленням законодавчо-правового забезпечення венчурного інвестування і економічної нестабільності в країні.

2. Недосконалість вітчизняного законодавства. Зокрема, сьогодні не існує чітких правил, які дали б можливість частині правовласників інноваційних проектів, таким як вищі навчальні заклади та науково-дослідні інститутів, вільно розпоряджатися і оперувати інтелектуальною власністю на технологічні інновації (які є основою українських венчурних проектів).

3. Недостатні економічні стимули для участі венчурного капіталу в реалізації наукомістких проектів.

4. Недостатній рівень розуміння бізнес складової венчурних проектів їх розробниками, а також низький рівень сприйняття венчурних проектів суспільством, тобто недостатня інноваційна і бізнес культура суспільства.

5. Низький рівень активності банків, недержавних пенсійних фондів, страхових компаній у венчурному інвестуванні.

Для сприяння розвитку венчурного фінансування в Україні була створена асоціація приватних інвесторів, але галузями сільського господарства на розгляд було представлено всього три проекти. Що стосується Національної венчурної компанії в Україні, то досі вона не створена, незважаючи на те, що підготовчу роботу по її створенню, включаючи розробку проекту статуту, була виконана Державним агентством України з питань науки, інновацій та інформатизації.

Основними напрямками державної підтримки розвитку венчурного фінансування інновацій в економіці повинні стати групи методів, представлених в табл. 1 [2].

Таблиця 1

Методи державного регулювання венчурного фінансування

Прямі	Непрямі
Участь держави у венчурних фондах	Забезпечення сприятливого податкового клімату
Прямі державні інвестиції у пайовий капітал малих інноваційних фірм (МІФ)	Розробка та реалізація державних програм заохочення розвитку малого бізнесу і підприємництва
Надання грантів на створення інноваційних підприємств	Створення необхідної нормативно-правової бази для регулювання венчурного фінансування
Створення правової бази, що розширює перелік потенційних інвесторів	Формування ефективної системи захисту прав власності, у т.ч. інтелектуальної
Надання різноманітних фінансових стимулів для інвесторів, які вкладають свій капітал у венчурні фонди	Стимулювання взаємодії між малими та великими підприємствами та фінансовими інститутами
	Створення інформаційної системи про перспективні проекти та потенційних інвесторів
	Розвиток фондового ринку для малих і швидкозростаючих фірм

Джерело: [2]

Венчурний капітал є одним з ефективних джерел фінансування інноваційної діяльності, і тому створення венчурних мереж на основі ефективного партнерства малих, великих підприємств, фінансових інститутів і держави – важливе завдання розвитку економіки нашої країни [3].

Список літератури

1. Красовська О. Венчурне фінансування: світові тенденції і ситуація в Україні. К.: Конус-Ю, 2013. 108 с.
2. Leitlinien der Gemeinschaft für staatliche Beihilfen zur Förderung von Risikokapitalinvestitionen in kleine und mittlere Unternehmen. 2006/C 194/02. Amtsblatt Nr. C 194 vom 18.08.2006. URL: <http://www.sfg.at>.
3. Микитюк О. П. Особливості венчурного фінансування в Україні. *Фінанси України*. 2005. № 8. С. 83 – 90.

Андренко О. А.

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку та аудиту,
Харківський національний університет
міського господарства ім. О. М. Бекетова

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КРЕДИТНОГО СКОРИНГУ

Одним із інструментів оцінки кредитоспроможності позичальника і зниження рівня кредитних ризиків є кредитний скоринг. У зв'язку з цим проблеми створення та впровадження ефективних інформаційних систем кредитного скорингу в банківських установах України набуває актуальності. Узагальнення теоретичних і практичних досліджень показало, що більшість авторів визначають кредитний скоринг як модель, інструмент або методику. На нашу думку, кредитний скоринг банківської установи слід розглядати як систему пов'язаних між собою в часовій послідовності елементів та автоматизованих процесів, починаючи від поетапної інтегральної оцінки потенційного позичальника до прийняття рішення щодо надання (або відмову) кредиту, формування пакету відповідних документів з подальшим супроводом і контролем виконання кредитних зобов'язань.

Представлення кредитного скорингу як інформаційної системи дає можливість дослідити взаємодію елементів і процесів системи; визначити фактори, що негативно впливають на її працездатність; приймати управлінські рішення, які спрямовані на удосконалення програмного та кадрового забезпечення.

Автором розроблена інформаційна система кредитного скорингу (далі ІС кредитного скорингу), яка ґрунтується на принципах системності, комплексності, адаптивності, динамічності, цілеспрямованості, безперервності, наукової обґрунтованості, оптимальності, інформативності, гнучкості, ефективності, максимізації прибутку, забезпечення оптимального рівня витрат, забезпечення безпеки банківських операцій.

Головними цілями при впровадженні та експлуатації ІС кредитного скорингу є:

- організація ефективної роботи та взаємодії підрозділів Банку при розгляді кредитних проектів;
- оптимізація обсягу кредитного портфеля банку за рахунок підвищення оперативності і якості оцінки платоспроможності позичальників;
- елімінація ризику зловживань або необґрунтованості рішень при надання кредиту;
- зниження обсягу резервів, необхідних для покриття втрат від неповернення кредитів.

Цілі визначили основні завдання, які стали основою функціональної компоненти ІС:

- розробка, впровадження та удосконалення ІС кредитного скорингу;
- здійснення контролю за процесом прийняття кредитних рішень і своєчасним погашенням кредитних зобов'язань; можливість зворотного зв'язку, що дозволяє коригувати інформаційну систему в режимі реального часу;
- взаємодія з базами даних НБУ, вітчизняних і міжнародних банків, кредитних бюро, що сприяє створенню централізованого реєстру про позичальників.

Основними елементами ІС кредитного скорингу є:

- організаційна структура (управління продажів роздрібних продуктів, управління супроводження роздрібних продуктів, юридичної служби, служби безпеки, управління ризик менеджменту, управління бухгалтерського обліку, контролю та звітності, управління підтримки та адміністрування ІС);
- функціональні компоненти (функціональні завдання, моделі та алгоритми). Моделі та алгоритми базуються на різних методах обробки багатовимірної статистичної інформації: факторний і дискримінантний аналіз, множинна і логічна регресії, дерева оптимізації, нейронні мережі і нечіткі множини, метод найближчих сусідів, генетичні алгоритми, комбіновані методи тощо;

– інформаційна база даних. Банківська інформаційна база даних позичальників пов'язано з базами даних НБУ, вітчизняними і міжнародними кредитними бюро та іншими організаціями (наприклад, МВС України, СБУ), що дозволяє відстежити не тільки достовірну і повну кредитну історію позичальника, а й виявити негативну інформацію, яку пов'язано з криміналом;

– інформаційні технології (технічні засоби, програмне забезпечення).

На сьогодні найбільш відомими й авторитетними вендорами програмних комплексів є компанії FICO (FICO Score 9), SAS Institute (SAS Credit Scoring), KXEN (KXEN: Scoring), EGAR Technology (EGAR Scoring), Scorto (Scorto™ Loan Decision), Lime Systems (WebBank), тощо. Банки України часто використовують кілька взаємопов'язаних програмних комплексів кредитного скорингу, інтегрованих в загальну автоматизовану банківську систему (АБС). Наприклад, є практичний досвід взаємодії програмного забезпечення iBPM (обробляє заявки позичальників на отримання кредиту, в тому числі, здійснює автоматичну перевірку клієнта в зовнішніх і внутрішніх базах даних, формує шаблони і пакети документів для друку тощо), з WebBank і АБС «Scrooge-III», розробленою компанією «Lime Systems».

Запропонована ІС кредитного скорингу реалізує процес кредитування в два основних етапи: процедура аналізу та оцінки інформації про позичальника и процедура надання кредиту з подальшим супроводом і контролем виконання клієнтом кредитних зобов'язань. На першому етапі, виконавцем точки продажу здійснюється консультування клієнта, ознайомлення його з умовами та видами кредитування. Проводиться перевірка облікової картки платника податків та документів, що засвідчують особу клієнта. Крім того, необхідно оцінити зовнішність і поведінку клієнта. З урахуванням вимог до інформації для певного кредитного проекту, система обирає метод оцінки платоспроможності позичальника й, після введення первинної інформації про клієнта, аналізує коротку анкету, кредитну історію та іншу попередню інформацію.

Негативна інформація про клієнта надходить із зовнішніх аналітичних баз даних: Реєстр МВС загублених паспортів; БД «Інфосервіс» (УКБ); БД «Піранья»; БД «Страбіс». Наприклад, БД «Страбіс» аналізує інформацію про клієнта за наступними напрямками: кримінал, шахраї, наркоманія і психічні відхилення, розшук, судимість, порушення кримінальної справи.

ІС кредитного скорингу аналізує отримані дані відповідно до встановлених критеріїв і приймає рішення про доцільність подальшої інтегральної оцінки кредитопозичальника. У разі позитивного рішення формується повна анкета позичальника і оцінює рівень його платоспроможності.

Після остаточної перевірки даних клієнта службою безпеки ІС кредитного скорингу здійснює інтегральну оцінку і визначає скоринговий бал потенційного позичальника. Одночасно формується чек-лист та оновлюється інформація про позичальника у відповідних базах даних. За підсумками оцінки приймається рішення про надання (відмову) кредиту. У разі позитивного рішення ІС реалізує процедуру оформлення кредиту: погодження умов кредиту та підготовка пакету документів за затвердженими шаблонами; перевірка правильності оформлення договорів, чек-листу, платіжних документів; відкриття рахунків та відображення в бухгалтерському обліку операції з надання кредиту; формування кредитної справи.

ІС кредитного скорингу передбачає супровід і контроль процесу погашення кредиту. Крім того, рекомендується включити в ІС модель прогнозування поведінкового та кредитного ризику. Безперервний контроль функціонування ІС забезпечується наявністю зворотного зв'язку, що посилює адаптивність системи та дозволяє своєчасно вносити корективи в алгоритми розрахунку інтегральної оцінки з урахуванням мінливої ситуації на ринку кредитування.

В рамках подальших досліджень доцільно розглянути методи і моделі інтегральної оцінки потенційних позичальників і можливих кредитних ризиків з використанням апарату нечітких множин. У поєднанні з класичними методами вони дозволяють будувати гнучкі та ефективні моделі.

УДК 336.74

Біленко Я. О.
студентка 4 курсу,
Київський національний торговельно-економічний університет,
Яценко А. В.
студентка 4 курсу,
Київський національний торговельно-економічний університет,
Жураховська Л. В.
к. е. н., доцент кафедри банківської справи,
Київський національний торговельно-економічний університет

ФІНАНСОВИЙ РИНОК: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Розвиток і становлення фінансового ринку України є необхідною умовою для розвитку інших секторів економіки держави. Ефективно функціонуючий страховий ринок, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному розвитку всіх економічних процесів у суспільстві. При цьому фінансовий сектор не має єдиної політики розвитку, попри значну увагу до його функціонування з боку державних органів і міжнародних організацій [1].

Фінансовий ринок – це механізм перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами підприємницької діяльності, державою і населенням, між учасниками бюджетного процесу, деякими міжнародними фінансовими інституціями [2].

Найактивнішими інституційними учасниками фінансового ринку України виступають комерційні банки, страхові компанії, фондові біржі. Банківський сектор є найбільшою складовою фінансового ринку України з активами, що складають домінуючу частку. Саме тому негативні тенденції у фінансовому секторі країни є найбільш помітними [3].

Кількість установ, що мають банківську ліцензію, зображено на рис. 1.

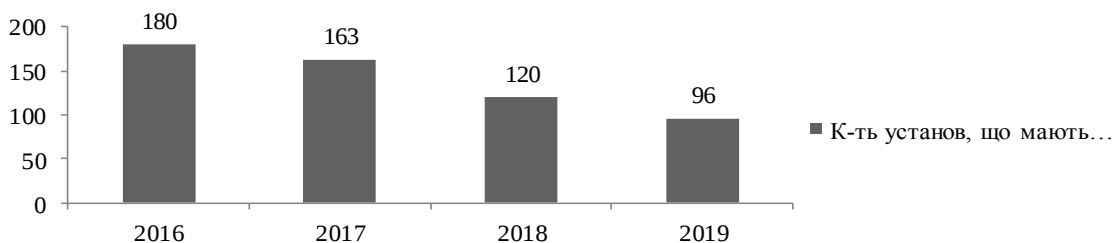

Рис. 1. Кількість установ, що мають банківську ліцензію за 2018 р.

Джерело: [4]

Дані свідчать про сильну залежність банківської та фінансової системи від зовнішніх джерел фінансових ресурсів. Варто відмітити, що 63 з 96 працюючих банків України на січень 2018 р. отримали прибуток на загальну суму 10,817 млрд. грн., а 31 банк працював зі збитками на загальну суму 169,299 млрд. грн. [4].

Негативні зміни спостерігалися і на фондовому ринку України. Так, на початку 2018 р., загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, становив 3,61 млрд. грн., що менше на 7,37 млрд. грн., порівняно з відповідним періодом 2017 року [5]. Аналізуючи активність діяльності фондового ринку, можна виокремити такі його характерні тенденції: низька ліквідність обігу вітчизняних цінних паперів; недостатнє нормативне регулювання базових аспектів функціонування ринку; низька частка біржового сегменту в структурі всього фінансового ринку [1].

Серед усіх небанківських фінансово-кредитних установ домінуючі позиції на фінансовому ринку займають страхові компанії, які акумулюють понад 53,1 % усіх активів і мають значний потенціал для сприяння розвитку підприємництва шляхом розміщення страхових резервів у реальному секторі економіки. Покриття страхового поля в Україні становить 3 – 5 %, тоді як у країнах Західної Європи – понад 90 %. Це свідчить про

наявність в Україні потужних резервів розвитку страхового ринку, реалізація яких залежить від ефективності функціонування національної економіки [6].

Ринок фінансових послуг залишається дуже фрагментарним із низькою капіталізацією через нестабільні умови ведення бізнесу, незахищеність права власності та низький рівень корпоративного управління. Таким чином, однією з найважливіших цілей нинішнього етапу розвитку економіки країни є втілення обґрунтованих і системних реформ у фінансовому секторі для забезпечення додаткових джерел фінансування економічного зростання. Це в свою чергу вимагає розробки і послідовного впровадження довгострокової комплексної стратегії розвитку фінансового сектора України, враховуючи існуючі економічні реалії та стратегічні пріоритети України в умовах глобалізації світових фінансових ринків.

На основі проведеного аналізу сучасного стану фінансового ринку України, визначено такі перспективи його подальшого розвитку:

- валютне регулювання через гармонізацію із законодавством інших країн для активізації залучення іноземних портфельних інвестицій;
- законодавче та нормативно-правове регулювання із позиції лібералізації та оптимізації;
- податкове стимулювання шляхом створення податкових преференцій інвесторам, які готові активно інвестувати у вітчизняну економіку;
- побудова системної політики щодо пропаганди та популяризації вітчизняного фондового ринку;
- підвищення ролі наглядових рад банків і небанківських фінансових установ;
- впровадження нових вимог до систем внутрішнього аудиту та контролю в банках і в небанківських фінансових установах.

Отже, сучасний етап розвитку фінансового ринку та його складових є вкрай складним, динамічним та важкопрогнозованим. Однак саме такий період є найбільш сприятливим для впровадження інноваційних, а часом і радикальних мір щодо реформування всього фінансового ринку. Є цілком зрозумілим, що на фінансовому ринку треба впроваджувати кардинально нові фінансові інструменти та методи управління.

Необхідно створити такі умови у фінансовому секторі, які забезпечать інвестування приватного сектору, а для цього необхідно побудувати прозору державну фінансову політику в напрямку регулювання фінансового ринку із поданням чітких та зрозумілих інструментів та механізмів регулювання і забезпеченням відповідного рівня захисту прав інвесторів та акціонерів.

Список літератури

1. Шишпанова Н. А., Иванов А. А. Финансовый рынок Украины: современное состояние, проблемы и перспективы развития. *Modern Economics*. 2018. № 1. С. 66 – 71.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів : навч. посібник. К.: Центр навч. літ., 2005. 480 с.
3. Онікієнко О. В., Передерієва С. О. Сутність фінансового ринку, його роль у фінансовій системі та перспективи розвитку. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. № 8. С. 127 – 134.
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index/publish>.
5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://nssmc.gov.ua>.
6. Статистика страхового ринку України. URL: <http://forinsurer.com/stat>.

УДК 336.71:005.52

Баланюк М. В.
аспірант,

Національного університету
водного господарства та природокористування

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

Серед публікацій за даною тематикою, вирізняється робота науковців із США та Австралії – Дж. Анга (James B. Ang) та В. МакКіббіна (Warwick J. McKibbin) за темою «Фінансова лібералізація, розвиток фінансового сектору: докази з Малайзії» (Financial liberalization, financial sector development and growth: Evidence from Malaysia) [1]. Одним із

головних підсумків дослідження було те, що державний контроль за проведенням фінансових операцій та процентними ставками негативно впливає на поглиблення банківського сектору, зумовлюючи обмежений характер асортименту послуг, що пропонуються на ринку. Це зумовило припущення про вагомість дерегуляції та лібералізації для створення передумов довгострокового економічного зростання. Проте, як показує досвід 2008 р., необхідність втручання держави у розвиток фінансової сфери у тому числі підприємництва у банківському секторі є обґрунтованою.

Динамічний розвиток світової економіки до 2008 р. продовжувався для окремих країн, які зуміли зберегти лідерство за рахунок продуманого втручання держави у фінансові ринки та дешевих ресурсів. Однією із країн, яка навіть в умовах економічного занепаду продовжувала демонструвати економічне зростання є Китай. Джерелами феноменального успіху китайської економіки вважається дешевизна робочої сили, та продумана дерегуляція підприємницької активності. У 2008 р. дослідники із «піднебесної» висунули припущення про те, що одним із ключових факторів швидких темпів розвитку китайської економіки є висока активність у фінансовому секторі, особливо характерна для приватних кредитних інститутів [2]. Це забезпечило необхідний обсяг капіталу для збереження високих темпів росту та підтримання виробництва на високому рівні. Методологічною основою дослідження є регресійна модель, яка відображає вплив показників активності фінансових інститутів у сегменті середнього приватного бізнесу на динаміку макроекономічних показників. На основі аналізу регресійних коефіцієнтів, які відображали також вплив корпоративного сектору, державних дотацій та кредитування з боку великих фінансових установ, як китайських так і міжнародних. Таким чином на основі аналізування наукових публікацій за тематикою вимірювання рівня розвитку підприємництва у банківському секторі, було визначено показники, які можна використовувати для проведення цього дослідження. Групи індикаторів для проведення такого аналізу наведені на рис. 1.

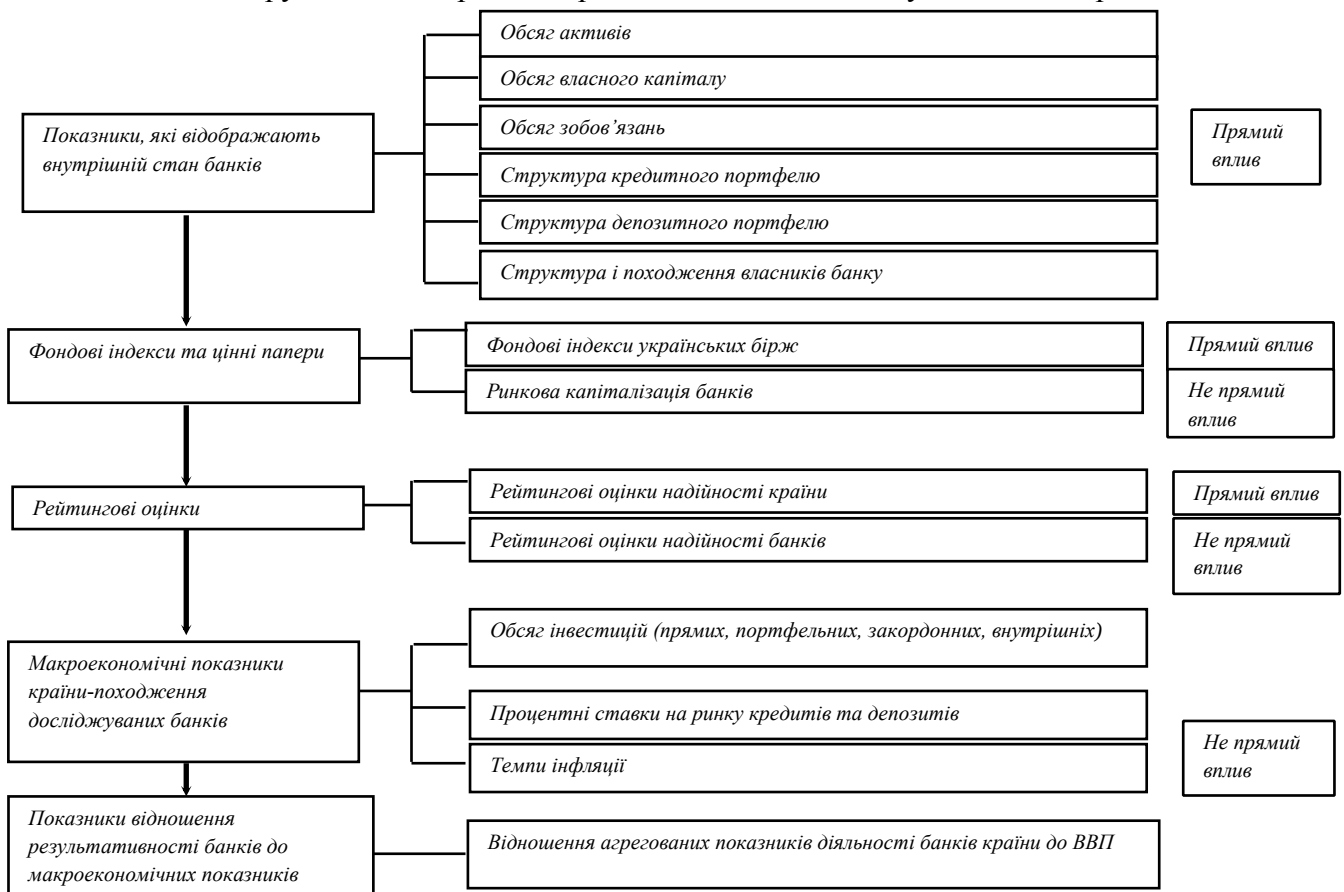

Рис. 1. Послідовність аналізу показників ефективності
механізмів розвитку підприємництва у банківському секторі
Джерело: побудовано автором

Як бачимо з рис. 1, показники ефективності механізмів розвитку підприємництва банківського сектору можна поділити за п'ятьма сферами аналізу та за напрямками впливу - прямий чи непрямий. Показники прямого впливу відображають фактичні результати діяльності банків певної країни. Показники непрямого впливу характеризуються механізми розвитку підприємництва у банківському секторі опосередковано через оцінки незалежних агентств та рівень розвитку фінансових ринків певної країни.

Список літератури

1. Ang, James B. and McKibbin, Warwick J. (September 2007). Financial Liberalization, Financial sector Development and Growth: Evidence from Malaysia. *Journal of Development Economics*, Vol. 84, No. 1, pp. 215 – 233.
2. Firth, M., Lin, C., Liu, P. and Wong, M. (November, 2008). Inside the Black Box: Bank Credit Allocation in China's Private Sector. *Journal of Banking and Finance*, Vol.33, № 6, pp. 1 – 37.

УДК 336.7

Бондаренко Д. О.

студентка,

Університет державної фіскальної служби України,

Габрик А. В.

студентка,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник:

Федина В. В.

старший викладач кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Фондовий ринок України перебуває сьогодні у стані, який забезпечує його перехід зі сфери обслуговування обігу капіталів у самостійний сектор економіки, адже одним з основних індикаторів стану економіки будьякої країни є фондовий ринок, що дуже гостро реагує на будь-які зміни в державі. Ефективність функціонування фондового ринку залежить перш за все від міцної інфраструктури, що створює належні умови для випуску та подальшого обігу цінних паперів.

Фондовий ринок в Україні поступово розвивається, про що свідчать позитивні тенденції збільшення обсягів біржових контрактів на організаторах торгівлі. Темпи зростання фондового ринку були випереджаючими порівняно з ВВП: обсяг торгів на ринку цінних паперів перевищив показник ВВП країни майже у два рази [4].

Якщо робити загальний огляд фондового ринку, то за останніми даними частка операцій з цінними паперами, які вільно обертаються на фондовому ринку, не перевищує 10,96 % від його загального обігу. Зокрема, питома вага операцій, здійснених організаторами торгів, за окремими цінними паперами в 2015 р. становила: акцій – 12,25 %, державних облігацій – 11,59 %, облігацій підприємств – 20,66 %, облігацій місцевих позик – 27,54 % [2].

Проаналізувавши сучасний стан фондового ринку в Україні, необхідно розглянути перспективи та можливий вектор подальшого розвитку цього ринку. Протягом останніх 20 років вітчизняний фондовий ринок намагається сформуватися, беручи до уваги світовий досвід. Але існує низка перешкод, які заважають українському фондовому ринку стати на той же рівень, що й англійський чи німецький фондовий ринок.

Нагальні проблеми, що існують на фондовому ринку України і заважають його подальшому розвитку – це низька ліквідність та капіталізація, масштабний дефіцит внутрішніх грошових ресурсів для інвестицій, низька частка біржового сегменту ринку, недостатнє законодавче регулювання ціноутворення, обмежена кількість ліквідних та інвестиційно привабливих фінансових інструментів, висока фрагментарність біржової та депозитарної структури. Всі вони є прямим відображенням посткризового періоду, який наразі переживає український фондовий ринок [4, с. 39].

Нинішня ситуація в Україні переконує у неможливості швидкого проведення необхідних макроекономічних перетворень та побудови конкурентоспроможної економіки, здатної прийняти виклик глобалізації. Результати комплексної оцінки відповідності національної системи України вимогам міжнародних рекомендацій FATF показали, що загальний рівень відповідності становить 73 %. Зокрема: а) правова система – 83 % відповідності; б) фінансова система – 68 %; в) інституційна система – 78 %; г) міжнародне співробітництво – 79% [1].

Подальший розвиток фондового ринку залежить від конкретних заходів держави у сфері розбудови фінансової системи. Розвиток фондового ринку виключно на основі саморегуляції ринкових відносин є неможливим. Це пояснюється тим, що ринкові відносини на нещодавно утворених ринках ще повністю не сформувалися [3, с. 105].

Для покращення ситуації на фондовому ринку необхідно вжити низку заходів:

1. Збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості фондового ринку.
2. Удосконалення ринкової інфраструктури та забезпечення її надійного і ефективного функціонування.
3. Удосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів.
4. Стимулювання подальшого розвитку фондового ринку України [1, 4, с. 68].

Висновки: Темпи розвитку фондового ринку, його якісні аспекти, а також розкриття його інвестиційного потенціалу залежать від конкретних заходів державної політики у сфері фінансового сектору. Таким чином, майбутній розвиток фондового ринку неможливий без реформування більшості складових ринку та усунення перешкод, що заважають цьому розвитку. Має бути переосмислена та суттєво підвищена роль фондового ринку у залученні інвестиційних ресурсів та спрямуванні їх на оновлення виробничого потенціалу, створення умов для становлення потужних інституційних інвесторів.

Список літератури

1. Вітюк Н. Фондовий ринок України і перспективи його розвитку. 2010. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=1532>.
2. Загальний огляд фондового ринку України за січень-лютий 2018 р. *Національний банк України. Генеральний департамент грошово-кредитної політики*. URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=29A85F8982CB77AB019563CDA8D774F3?id=895095>.
3. Улинець-Ходаківська В. Інтеграція України до єдиного ринку фінансових послуг ЄС, Україна БізнесРевю, 2016. 105 с.
4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua>.

УДК 336.7

Вейц О. І.

аспірант кафедри банківської справи,
Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця

ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОБАНКІВСЬКИХ ФАКТОРІВ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ КЛІЄНТІВ БАНКУ

Легалізація злочинних доходів становить загрозу економічній безпеці як світової економіки, так і окремої держави, що чітко визначено у «Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року» [1]. Україна тільки розпочала свій шлях з інтеграції до Європейського Союзу і має виконати низку вимог і завдань, щоб підтвердити свій статус надійного та стабільного партнера. Серед цих завдань боротьба з відмиванням коштів посідає одне з головних місць, а серед суб'єктів первинного фінансового моніторингу саме банки відіграють одну з провідних ролей, оскільки є головними посередниками руху значних фінансових потоків і створюють 96 – 98 % інформаційних потоків з Державною службою фінансового моніторингу.

Для ефективної роботи системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку необхідно здійснювати управління внутрішньобанківськими факторами та обмежувати негативний вплив зовнішніх. Для виконання першого завдання у менеджерів банку має бути ефективний управлінський інструментарій, зокрема з оцінювання внутрішньобанківських факторів. У попередніх дослідженнях [2], було встановлено, що до основних внутрішньобанківських факторів, що здійснюють суттєвий вплив на функціонування системи запобігання та протидії легалізації доходів, слід віднести: управління інформаційними системами банку; збереження документів та інформації; компетентність і навчання персоналу; внутрішній контроль і аудит; комплаєнс; корпоративне управління банком.

Для прийняття обґрунтованих рішень щодо внесення змін до перелічених складових діяльності банку необхідно здійснити їх оцінювання. Для цього запропоновано на основі інформації зі Звіту з питань управління ризиками у сфері фінансового моніторингу, який усі банки формують щоквартально [3], створити відповідні анкети оцінювання, а для кількісної інтерпретації результатів розроблено шкали (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання параметрів «Компетентність і навчання персоналу»

№ питання	Зміст питання	Можлива відповідь та її оцінювання
1	Який порядок проведення навчання передбачає затверджена в банку програма навчання з питань ПВК/ФТ	Постійне, систематичне – 1 Періодичне, несистематичне – 0,5 Немає порядку – 0,1 Немає інформації – 0
2	Частота проведення навчань з питань ПВК/ФТ	Частіше ніж 1 раз у 3 місяці – 1 1 раз у 9 місяців – 0,5 Рідше ніж 1 раз у 9 місяців – 0,1 Немає інформації – 0
3	Який відсоток працівників банку зобов'язаний брати участь у навчанні з питань ПВК/ФТ	100 % – 1 76 – 99 % – 0,8 50 – 75 % – 0,6 26 – 49 % – 0,4 0 – 25 % – 0,2 Немає інформації – 0
4	Чи брали участь у навчаннях з питань ПВК/ФТ голова та члени правління банку	Так – 1 Ні – 0,1
5	Наявність спеціальних навчальних програм з питань ПВК/ФТ, розроблених та проведених відповідно до посадових обов'язків працівників	Так – 1 Ні – 0,1
6	Форми проведення навчання з питань ПВК/ФТ: тренінги; семінари та практичні заняття; заняття на комп'ютерах; самостійні заняття	навчання проводиться у всіх формах – 1 навчання проводиться тільки у формах тренінгів та занять на комп'ютерах – 0,7 навчання проводиться тільки у формах семінарів, практичних занять – 0,4 навчання проводиться тільки у формі самостійних занять – 0,1 Немає інформації – 0
7	Чи здійснює банк документування та фіксування результатів навчання з питань ПВК/ФТ	Так – 1 Ні – 0,1
8	Чи перевіряє внутрішній аудит банку якість навчальних програм та чи оцінює їх ефективність	Так – 1 Ні – 0,1
9	Чи наявна в банку внутрішня кадрова політика та процедури, що контролюють ділову репутацію фахівців/працівників банку	Так – 1 Ні – 0,1
10	Чи здійснює банк перевірку осіб, які претендують на працевлаштування в банку (наприклад, на наявність/відсутність відповідного досвіду, судимості тощо)	Так – 1 Ні – 0,1

Джерело: питання [3]; шкала оцінювання розроблена автором

Запитання для оцінювання і аналізу факторів «Компетентність і навчання персоналу» (табл. 1) мають декілька варіантів відповідей, та їх кількісне оцінювання. Максимальна оцінка факторів групи «Компетентність персоналу» становить 10 балів, а мінімальна – 0,6. Відповіді на запропоновані запитання дозволять оцінити порядок та частоту здійснення навчання, кількість персоналу, що навчається протидіяти відмиванню коштів, форми проведення навчання та їх документування, якість відбору персоналу підчас наймання. Аналогічним чином розроблено анкети та відповідні шкали оцінювання відповідей за іншими внутрішньобанківськими факторами легалізації доходів клієнтів банку (табл. 2).

Таблиця 2

**Узагальнена інформація щодо інструментарію оцінювання
внутрішньобанківських факторів функціонування системи
запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку**

Група факторів	Кількість запитань	Мінімальна оцінка	Максимальна оцінка
Управління інформаційними системами банку	12	2,3	12
Збереження документів та інформації	6	0,4	6
Компетентність і навчання персоналу	10	0,6	10
Внутрішній контроль і аудит	10	0,8	10
Компласнс	8	0,4	8
Корпоративне управління банком	7	0,6	7

Джерело: питання [3]; шкала оцінювання розроблена автором

Оскільки максимальна кількість балів за анкетною за різними групами факторів різна, то для уніфікації і порівняння їхнього впливу розраховується відсоток врахування впливу факторів шляхом відношення фактичної оцінки до максимально можливої. Такий підхід дає змогу побудувати графік-радар, де найнижче значення відсотку врахування факторів означає сферу першочергового управлінського впливу. Перевагами розробленого інструментарію є зручність використання, можливість щоквартально відстежувати інформацію без додаткових витрат часу, простота інтерпретації результатів та швидкий пошук слабкої ланки управління протидією легалізації злочинних доходів.

Список літератури

1. Стратегія розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, затверджена Розпорядженням Кабінету міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1407-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1407-2015-%D1%80/paran9#n9>.
2. Вейц О. І. Фактори легалізації злочинних доходів та їх врахування при здійсненні операцій клієнтів банків. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. 2018. Svazek 4. vydání 1. 2018. С. 53 – 64.
3. Про внесення змін до Положення про порядок організації та проведення перевірок з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Постанова Правління Національного банку України від 23 грудня 2015 року № 920. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0920500-15>.

УДК 338.242

Гарник М. О.

студентка 3 курсу,

Університет державної фіскальної служби України,

Білюк В. А.

студентка 3 курсу,

Університет державної фіскальної служби України

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація є еволюційною тенденцією розвитку суспільства. При цьому дане явище носить неоднозначний характер і має як позитивні, так і негативні риси. Позитивність глобалізації проявляється в розвитку міжнародних відносин, імпортно-експортних процесів, посилення і поглиблення культурних зв'язків між державами і т.д. Негативним є те, що

процес глобалізації може мати негативний вплив на стан економічної безпеки держави, так як економіка країни стає відкритішою, державні ринки потрапляють в залежність від ринків інших держав, загострюються проблеми економіки, суспільства, сировинної забезпеченості і набувають глобального характеру [1].

Економічній безпеці по праву належить центральне місце в системі національної безпеки, оскільки вона є основою для належного функціонування всіх елементів, що відносяться до цієї системи: політичної, соціальної, військової, екологічної, технологічної, інформаційної безпеки тощо. Це зумовлено тим, що належне забезпечення рівня національної конкурентоспроможності, військово-політичної стабільності, надійної обороноздатності, ефективної соціальної політики, злагоди в моральному і духовному житті суспільства, розвитку науково-технічного прогресу, захисті інформації та запоруки безпечного екологічного стану неможливі без міцної та ефективної економіки.

Таким чином, ефективне забезпечення економічної безпеки держави є гарантом її суверенітету, незалежності і територіальної цілісності. Проте слід відмітити, що дослідження цієї проблеми і досі перебуває на етапі реформування, і тому не знайшло достатнього та комплексного відображення в науково-економічній літературі. Спостерігається суперечливість поглядів щодо визначення як самого поняття «економічна безпека», так і її основних складових та суміжних з нею понять і категорій. У зв'язку із цим актуальності набуває проведення комплексного аналізу підходів до тлумачення терміну «економічна безпека». Загалом, економічна безпека держави означає захищеність усіх рівнів економіки країни від небезпечних дій, що можуть бути як наслідком свідомого впливу будь-якого чинника, так і стихійним впливом ринкових сил. Небезпечними можуть вважатися такі дії, які призводять до погіршення економічного стану країни у критичний рівень. Це може бути, наприклад, таке погіршення умов життя, з яким населення не готове миритися і яке внаслідок цього може перетворитися на соціальний конфлікт, що загрожуватиме існуванню економічної та політичної систем [2].

Актуальними аспектами гарантування економічної безпеки є:

- 1) удосконалення методологічних підходів до оцінки рівня, стану та динаміки економічної безпеки держави в умовах глобалізаційних процесів в економіці;
- 2) створення нового механізму гарантування економічної безпеки, який б зміг врахувати глобалізаційні впливи на економіку;
- 3) аналіз і оцінка загроз і ризиків глобалізаційних процесів на економічну безпеку;
- 4) розробка стратегії розвитку та інституціонального забезпечення економічної безпеки на сучасному рівні
- 5) визначення основних шляхів удосконалення управління економічною безпекою.

Таким чином, економічна безпека держави як економічна категорія являє собою певну сукупність відносин і пов'язаних з ними заходів, що забезпечують здійснення економічного суверенітету, економічне зростання, підвищення добробуту в умовах наявності системи міжнародної економічної взаємозалежності.

Всі заходи, спрямовані на зміцнення економічної безпеки України в умовах поглинаючої економічної глобалізації, мають бути розроблені з урахуванням збереження національної ідентичності нашої країни, а не шляхом її прилаштування як сировинного придатку до потреб інших країн [3].

Забезпечення економічної безпеки України перебуває у складі основних функцій держави і напряму залежить від сучасних внутрішніх і зовнішніх умов. Економічна безпека є однією з восьми складових національної безпеки, яка посідає одне з чільних місць у системі забезпечення національної безпеки України і стосується практично всіх інших складових. Крім того, три складові національної безпеки, а саме економічна, соціальна та екологічна є одночасно складовими сталого розвитку, забезпечення яких буде сприяти сталому розвитку як системи забезпечення національної безпеки, так і безпеки країни загалом [4].

Отже, економічна безпека є надзвичайно важливим елементом забезпечення національної безпеки України, що стосується всіх сфер життя нашої держави.

Список літератури

1. Економічна безпека України: монографія; за ред. В.Г. Федоренка, І.М. Грищенка, Т.С. Воронкової – Київ: ТОВ «ДКС центр», 2017. 462 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9337/3/Ekonomichna_bezpeka_Ukrainy_monopdf.
2. Левчук О. В. Економічна безпека України в умовах глобалізації. URL: <http://global-national.in.ua/issue-6-2015/14-vipusk-6-lipen-2015-r/1011-levchuk-o-v-ekonomichna-bezpeka-ukrajini-v-umovakh-globalizatsiji>.
3. Колеснікова К. С., Малиновська І. А., Чабаров В. О. Економічна безпека України в контексті глобалізаційних викликів. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3/78.pdf>.
4. Гбур З. В. Заходи щодо підвищення економічної безпеки України. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2018/13.pdf.

УДК 339.9

Гурсьва К. О.

студентка,

Київський національний торговельно-економічний університет,

Гнатюк І. Р.

студент,

Київський національний торговельно-економічний університет

Науковий керівник:

Гусаревич Н. В.

к. е. н.,

Київський національний торговельно-економічний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТНК НА ТЕРИТОРІЇ КРАЇНИ

Високий ступінь глобалізації є однією із головних особливостей функціонування світової економіки на початку ХХІ століття. Передумовою є широка діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК). На сьогоднішній день важко переоцінити внесок ТНК у розвиток економіки країни. ТНК функціонують майже у кожній країні світу. Вони є головною рушійною силою розвитку економіки, правової та політичної системи в країні. Транснаціональні корпорації виступають важливим інвестором в будь-якій економіці, але разом з позитивними наслідками присутні також і негативні явища для країни – реципієнта.

Проте питання впливу ТНК на країну в цілому набирають все більшу популярність серед вчених в Україні за сучасних умов (обвал гривні, військові дії на Сході України) та їх вплив на вітчизняну економіку.

Транснаціональна корпорація – це корпорація, котра здійснює свою діяльність на території різних країн. За визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), транснаціональні корпорації (ТНК) – це «підприємства, що складаються з материнського підприємства та його закордонних філіалів», при цьому ТНК можуть як набувати статусу корпорації, так і не мати цього статусу [1, с. 35].

В світі нараховується понад 40 тис. материнських ТНК, котрі контролюють понад 250 тис. дочірніх фірм. На них працюють понад 73 млн осіб. На транснаціональні корпорації припадає 30 % світового ВВП. Їх число за останні 20 років збільшилося в 5 раз. 500 самих потужних ТНК реалізують 80% усієї електронної та хімічної промисловості, 96 % продукції фармацевтики, 76% продукції машинобудування [2, с. 7].

До основних недоліків можна віднести:

1. У багатьох випадках транснаціональні корпорації використовують українську економіку як сировинну базу, передаючи українським партнерам не відповідні їхньому рівню розвитку технології з жорсткими обмеженнями на продаж.

2. Ведення бізнесу у видах економічної діяльності, які вигідні міжнародним компаніям, а не економіці України. Поряд з активною діяльністю ТНК у галузях зі швидким оборотом капіталу й забезпеченими ринками збуту спостерігається недостатній рівень інвестицій у інші, дуже важливі для української економіки, види економічної діяльності.

3. ТНК демонструють свою соціальну відповідальність в Україні, проте на практиці дуже часто порушуються певні права національної робочої сили, використовуються недоліки українського законодавства у сфері охорони навколишнього середовища і ін.

4. Міжнародні компанії уникають сплати податків шляхом внутрішнього переливу капіталу в країни з нижчим рівнем оподаткування.

5. Спроможність ТНК впливати на ціноутворення в країні, що призводить до поглинання або банкрутства вітчизняних виробників, а також робить залежною українську економіку від діяльності міжнародних компаній [3, с. 5].

Шляхи вирішення проблем:

- впровадження нових стандартів контролю підприємства щодо викидів шкідливих речовин;

- подолання корупції, що дозволить збільшити приток інвестицій та унеможливити невиконання програм щодо захисту природних ресурсів;

- прийняття нових законів, щодо більшого контролю притоку та відтоку інвестицій в (з) офшорні(их) зони;

- пряме поповнення державного бюджету та скорочення безробіття;

- сприяти процесу ціноутворення, шляхом стимулювання конкуренції на внутрішньому ринку [4, с 197 – 200].

Отже, не можна оцінювати транснаціональні корпорації тільки з огляду негативних або позитивних торін. В кожному окремому випадку є свої переваги та недоліки. Враховуючи як позитивний, так і негативний вплив експансії зарубіжних ТНК в національну економіку, Уряду необхідно розробити гнучкі, адаптовані до поточної ситуації механізми регулювання їх діяльності з метою збереження національних інтересів з одночасним нарощуванням обсягів іноземного інвестування, які є вкрай необхідними для розвитку економіки України.

Україна має значний потенціал розвитку співпраці з ТНК і потребує законодавчих, правових та економічних змін, щоб створити сприятливий інвестиційний клімат для розміщення дочірніх підприємств провідних ТНК світу і, як наслідок, збільшення капіталовкладень в економіку країни.

Список літератури

1. Група компаній «DCH». *StatusQuo*. Харків, 2009. [Цит. 2009, 19 лютого]. URL: <http://www.sq.com.ua/rus/files/740>.

2. Македон В. В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального секторанаціональної економіки України. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/bmnef/2012_1_1/25.pdf.

3. Чумак Н. В. Проблемні аспекти діяльності транснаціональних корпорацій в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9.

4. Скавронська І. В., Мадараш О. В. Місце і роль ТНК у розвитку національних економік. *Молодий вчений*. 2016. № 4 (31).

УДК 336.7

Даценко Є. А.

студентка групи 2ОД,
Вінницький технічний коледж,

Брода А. Ю.

викладач фінансово-правових дисциплін,
Вінницький технічний коледж

КРЕДИТНА СИСТЕМА І ПРОБЛЕМИ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасній ринковій економіці кредитна система відіграє важливу роль і постійно розвивається. Кожного дня населення країни все більше і більше користується різноманітними послугами банків, та небанківських кредитних установ. Зміцнення товарно-грошових відносин і розвиток ринку цінних паперів та систем, що забезпечують соціальний захист населення набувають все більшого попиту серед українців. Люди розміщують свої кошти з метою отримання на них прибутку, та й забезпечення себе певними соціальними нормами.

Кредитна система – сукупність кредитних відносин та інститутів, які реалізують ці відносини, складається вона із банківської та пара банківської систем, що

закріплені національним законодавством, які грають важливу роль у розвитку ринкової економіки, забезпечують великий об'єм грошових розрахунків і платежів підприємств, організацій і населення; мобілізують і перетворюють у активно діючий капітал тимчасово вільні кошти; виконують різноманітні кредитні, розрахункові, гарантійні, інвестиційні та інші операції. Основними напрямками розвитку кредитної системи є: посилення концентрації банківського капіталу, що становить ядро системи; універсалізація діяльності кредитних установ; зростання ролі держави в організації функціонування всієї кредитної систем. Ці процеси притаманні всім країнам, проте в кожному конкретному випадку вони можуть бути різними як за масштабами, так і за тим значенням, яке вони мають для економіки держави [2, с. 252].

На сучасному етапі основними проблемами розвитку кредитної системи є:

1. Малий рівень капіталізації банківської системи. Це демонструє відносно малий обсяг активів наших банків;
2. Завеликий відсоток на кредити для господарюючих суб'єктів;
3. Високі ризики при здійсненні кредитування, що відбивають недостатній розвиток ринкових відносин у цілому і нерозвиненість системи страхування різних ризиків;
4. Конкуренція між банками здійснюється переважно в площині кількісних показників обслуговування клієнтів.

Вище перелічені проблеми є значною перешкодою до подальшого розвитку економіки в цілому і банківської системи зокрема. Необхідність подолання цих проблем диктується не тільки поточними цілями розвитку народногосподарського комплексу, але й стратегічними цілями, пов'язаними з прагненням нашої країни до вступу у Світову торговельну організацію та Європейський Союз. На даному етапі кредитна система України зовсім не готова до цього, і державі треба зосередити значні зусилля на даному напрямку, щоб пристосувати банківський сектор до обов'язкової лібералізації фінансових ринків [1, с. 220].

Якщо ж розглянути детальніше сутність і значення кредитної системи, то можна відзначити, що вона має свої особливості, які відбивають специфіку організації суспільного виробництва в конкретних умовах. Ступінь її розвитку обумовлюється певними чинниками, серед яких можна виділити наявність та відпрацьованість законодавчих актів, конкретні умови господарського життя в країні, тощо.

Можна виділити конкретні заходи щодо зміцнення банківської системи і вдосконалення її функціонування. Основними цілями при цьому є:

- 1) забезпечення стабільності гривні;
- 2) збереження фінансової стабільності, яка є на даний момент;
- 3) підвищення ефективності функціонування всієї банківської системи;
- 4) прискорення ринкових перетворень у всій економіці і кредитно-грошовій сфері зокрема.

Для вдалого вирішення поставлених завдань необхідно зосередити зусилля на поширенні безготівкових розрахунків, поліпшенні якості банківських послуг, розвитку національної системи електронних платежів, підвищенні прозорості банківських процедур і технологій. Важливе значення в досягненні визначених цілей відводиться подальшому вдосконаленню правової бази, яка регламентує банківську діяльність. Зокрема, необхідно суттєво підвищити діяльність системи гарантування вкладів фізичних осіб у банки [3].

Вирішення цих та інших проблем і поступове піднесення економіки буде сприяти зміцненню кредитної системи і створенню нею сприятливих умов для подальшого розвитку нашої економіки й зростання ефективності її функціонування.

Список літератури

1. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків, 2014. 220 с.
2. Щетинін А. І. Гроші та кредит: підручник: вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 292 с.
3. Аналіз показників діяльності комерційних банків в Україні. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/12_ukr/86.pdf.

УДК 330.3

Докуніна К. І.

к. е. н., викладач кафедри фінансів та кредиту,

Харківський національний університет будівництва та архітектури,

Савельєва А. М.

студентка IV курсу спеціальності «Фінанси,

банківська справа та страхування»,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Надзвичайно важливу роль у забезпеченні потреб населення країни відіграє кредитування. Необхідність у залученні кредитних ресурсів обумовлена невідповідністю доходів та видатків фізичних осіб. Так, протягом 2013 – 2017 рр. в Україні спостерігається значне зменшення обсягів кредитування фізичних осіб, які були видані на споживчі потреби (2013 р. – 137 346 млн. грн., 2017 р. – 122 066 млн. грн.). Кризові явища в Україні знизили купівельну спроможність та життєвий рівень населення. Це призвело до того, що фінансові установи наразі проводять дуже виважену політику надання кредитів населенню. Відтак аналіз особливостей кредитування фізичних осіб в Україні набуває особливого значення.

Термін «кредит» тлумачиться зазвичай у двох значеннях, проте тільки одне з них охоплює майже всі види кредитних відносин, а саме: кредит – це відносини щодо надання ресурсів у тимчасове користування на умовах повернення із погашенням зобов'язань, які при цьому виникають [5]. У більш широкому розумінні кредит – це форма реалізації кредитних правовідносин, коли одна особа тимчасово набуває право кредитора стосовно іншої особи незалежно від юридичних підстав його виникнення; у вузькому розумінні – це правовідносини, що виникають між банком та позичальником на підставі кредитного договору [2].

Найвагомішою відмінністю між позиками для придбання активів та споживчими кредитами є кінцева суть відносин. Якщо позики надаються суб'єктам із метою придбання, наприклад, акцій, облігацій, то мета кредитних відносин між кредитором і позичальником полягає в кредитуванні кінцевого споживання. Варто відзначити, що за таких умов реалізація засади цільового використання отриманих фізичними особами кредитних ресурсів цілком залежить від волі банківських установ. Беручи до уваги сутність кредиту та характерні ознаки кредитування, можна зробити висновок, що кредитування фізичних осіб – це форма економічних відносин між позичальником та банком, яка передбачає надання населенню на умовах повернення, строковості, платності та забезпечення акумульованих у банку тимчасово вільних грошових коштів [3].

Кошти, які отримує фізична особа спрямовуються на придбання житла, побутової та оргтехніки, транспортних засобів, енергоефективних товарів. Кредитування фізичних осіб підвищує купівельну спроможність, життєвий рівень споживачів, а також стимулює розширення обсягів виробництва на предмети споживання і послуги.

До основних особливостей кредитування фізичних осіб відносяться наступні [4 – 6]:

- позичальник самостійно та вільно вибирає той банк, в якому б він хотів отримати позику. Фізична особа має право одночасно брати позики в різних банках;
- банківський кредит надається при укладенні кредитного договору;
- всі питання, що виникають з приводу кредитування, вирішуються на договірній основі безпосередньо між банком і позичальником;
- згідно з договором, кожний із суб'єктів кредитних відносин бере на себе певні зобов'язання;
- споживчий кредит є видом позики, що відображає відносини між кредитором і позичальником, сенс яких полягає у кредитуванні кінцевого споживання;
- усі види споживчого кредиту є засобом задоволення особистих індивідуальних потреб фізичних осіб та носять соціальний характер, оскільки сприяють вирішенню суспільних проблем, підвищенню життєвого рівня населення;

- основною умовою, що забезпечує можливість одержання споживчого кредиту є сталі грошові доходи, тобто платоспроможність даної фізичної особи – позичальника;
- дана позика прискорює отримання певних благ (товарів, послуг), які вони могли б мати (придбати) лише у майбутньому, накопичивши кошти, необхідні для купівлі цих товарно-матеріальних цінностей або послуг;
- погашення споживчого кредиту здійснюється в межах надходження чи накопичення грошових коштів.

Варто зазначити, що згідно зі ст.21 Закону України «Про споживче кредитування» [7] споживач має певні особливості щодо відповідальності за договором про споживчий кредит, зокрема: споживач, який порушив своє зобов'язання щодо повернення кредиту та процентів за ним, має відшкодувати кредитодавцю завдані цим збитки відповідно до закону з урахуванням особливостей, визначених цією статтею; у договорах про споживчий кредит пеня за невиконання зобов'язання щодо повернення кредиту та процентів за ним не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла у період, за який сплачується пеня, та не може бути більшою за 15 відсотків суми простроченого платежу; сукупна сума неустойки (штраф, пеня), нарахована за порушення зобов'язань споживачем на підставі договору про споживчий кредит, не може перевищувати половини суми, одержаної споживачем за таким договором, і не може бути збільшена за домовленістю сторін; споживач має право протягом 14 календарних днів з дня укладення договору про споживчий кредит відмовитися від договору про споживчий кредит без пояснення причин, у тому числі в разі отримання ним грошових коштів.

Отже, в результаті проведеного дослідження проаналізовано особливості кредитування фізичних осіб в Україні. Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка пропозицій щодо оцінювання кредитоспроможності потенційних позичальників-фізичних осіб та використання сучасних маркетингових технологій з метою підвищення обсягів кредитування фізичних осіб.

Список літератури

1. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
2. Куртвелієва Д. Д. Сучасний стан кредитування фізичних осіб в Україні та шляхи його удосконалення. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=237>.
3. Пилипенко О. О., Просяник І. В. Кредитування фізичних осіб та його особливості в Україні. URL: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/download/73059/68390>.
4. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник / за заг. ред. М. І. Савлука. Київ, 2002. 598 с.
5. Зубишена О. В. Особливості банківського кредитування фізичних осіб в Україні. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2013/Economics/1_133245.doc.htm.
6. Башлай С. В., Лобода Н. О. Теоретичні аспекти та особливості банківського кредитування фізичних осіб в Україні. URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1067/1/Kredit_fiz_osib_ukr.pdf.
7. Про споживче кредитування: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

УДК 336.7

Заволока Л. О.

старший викладач кафедри державних,
місцевих та корпоративних фінансів,
Університет митної справи та фінансів,

Таран О. В.

магістр,
Університет митної справи та фінансів

СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВ УКРАЇНИ

Банк – це юридична особа, яка займається різними видами операцій, пов'язаних з грошима, цінними паперами, надає фінансові послуги юридичним, фізичним особам і державі. Основний дохід він отримує від кредитування. Видаючи кошти під процент, банк

формує свій кредитний портфель – це всі кредити, не сплачені на конкретну дату. Його розмір і якість є основними показниками успішності діяльності банку.

Проаналізувавши дані по класам боржників представлені на рис. 1 та рис. 2 можна побачити, що 60 % позичальників-фізичних осіб мають незадовільний та критичний фінансовий стан (27 % та 33 % відповідно) з прострочкою понад 60 днів. Аналогічна ситуація спостерігається і з позичальниками-юридичними особами, де найбільша частка кредитів припадає на 10 клас (18 % – непрацюючі активи), 9 та 8 класи (16 % та 15 %). Загалом, станом на 01.03.2019 року сума непрацюючих кредитів становила 607 257 млн грн і має тенденцію до зменшення.

**Розподіл кредитів за класами
боржника – фізичної особи
станом на 01.03.2019**

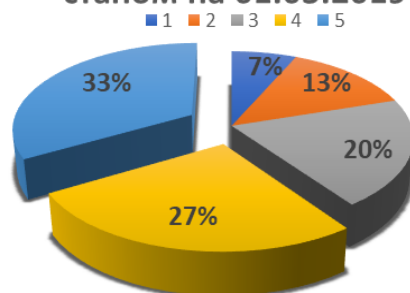

Рис. 1. Розподіл кредитів за класами фізичних осіб

Джерело: складено самостійно за даними НБУ [1]

З наведених даних випливає, що найбільше надано кредитів як фізичним так і юридичним особам останнього класу боржників, які мають великий кредитний ризик. Можна зробити припущення, що така ситуація склалась у зв'язку з тим, що у минулі роки позичальники, які отримали кредити у іноземній валюті, через значні коливання курсу стали боржниками з критичним фінансовим станом.

**Розподіл кредитів за класами боржника – юридичної
особи (крім банку, бюджетної установи та компанії
спеціального призначення (SPE)), станом на
01.03.2019**

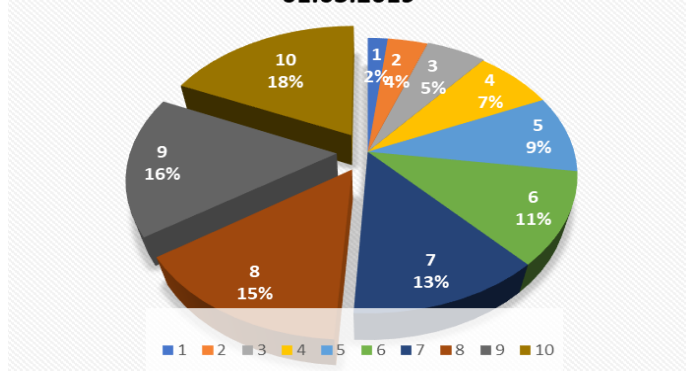

Рис. 2. Розподіл кредитів за класами юридичних осіб

Джерело: складено самостійно за даними НБУ [1]

Впровадження Постанови № 351 і перехід банківської системи на міжнародну практику визначення non-performing exposures/loans (NPE/NPL) дали змогу оцінити реальний рівень непрацюючих кредитів в Україні. Нині стан дещо покращується, як видно з рис. 3, проте протягом 2018 року частка непрацюючих кредитів скорочувалася дуже повільно – приблизно на 0.2 в. п. щомісяця.

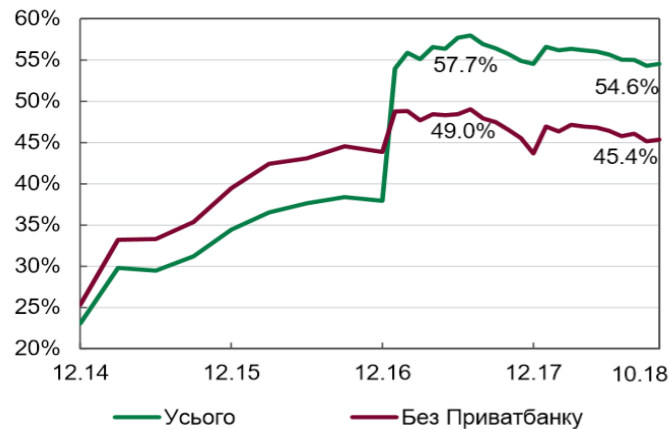

Рис. 3. Частка непрацюючих кредитів NPL

Джерело: [2]

За даними НБУ рівень NPL скорочується внаслідок «розмивання» відносно якісними новими кредитами фізичним особам. В той же час рівень покриття резервами непрацюючих кредитів клієнтів за МСФЗ сягнув 87 %, наблизившись до рівня кредитного ризику (пруденційних резервів) [2].

Виходячи з наведених даних для поліпшення стану кредитного портфеля банкам необхідно активізувати роботу з непрацюючими кредитами (NPL); адекватно оцінювати кредитні ризики позичальників; зменшувати доларизацію кредитних портфелів та використовувати можливості Кредитного реєстру НБУ для оцінки кредитного ризику.

Список літератури

1. Розподіл кредитів, наданих фізичним та юридичним особам, за класами боржника. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
2. Звіт про фінансову стабільність НБУ 17 грудня 2018 року. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816604>.

УДК 336.7

Заволока Л. О.

старший викладач кафедри фінансів
суб'єктів господарювання та страхування,
Університет митної справи та фінансів,

Пушечнікова А. О.

студентка,
Університет митної справи та фінансів

СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК КРЕДИТНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Страхування кредитних ризиків є одним із способів забезпечення виконання зобов'язань, які активно застосовуються в процесі здійснення кредитних операцій. На сьогодні, кредитні угоди тісно пов'язані з певним рівнем ризику, бо є загроза неповернення з боку позичальника матеріальних коштів. Саме тому банки й фінансові компанії часто вдаються до практики страхування кредитів.

Кредитний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання [1]. Тобто, кредитне страхування – це ліквідація загроз, які пов'язані з неповерненням кредитних заборгованостей. Це ті заходи, що передбачають виплату компенсацій організацією-страховиком кредитних коштів на той випадок, коли позичальник не має можливості виплачувати борг своїми силами [2].

Законом України про страхування передбачено два види страхування кредитних ризиків: страхування ризику непогашення кредиту та страхування відповідальності позичальника [3]. Якщо розглядати страхування ризику непогашення кредиту, то страхувальниками є банківські установи, а предметом страхування є відповідальність усіх або окремих позичальників перед банком за своєчасне і повне погашення кредитів і процентів за користування ними протягом строку, встановленого у договорі страхування. При страхуванні відповідальності позичальників за непогашення кредиту страхувальниками є позичальниками, які одержують кредити у банківській установі, а предметом страхування відповідальності позичальника виступають майнові інтереси страхувальника, пов'язані з його відповідальністю перед кредиторами за своєчасне погашення кредиту та процентів за користування ним.

Для виявлення сучасних тенденцій розвитку кредитного страхування в Україні розглянемо статистичні дані за 2014 – 2018 роки, які наведені в табл. 1 та табл. 2.

Таблиця 1

Динаміка страхових премій кредитного страхування в Україні у 2014 – 2018 рр.

Роки	Валові страхові премії, млн.грн	Чисті страхові премії, млн.грн	Темп приросту валових страхових премій, %	Темп приросту чистих страхових премій, %
2014	684,7	388,2	-	-
2015	348,7	200,2	-49,1	-48,4
2016	531,0	505,7	52,3	152,6
2017	365,0	334,7	-31,3	-33,8
2018 (за 9 місяців)	-	370,7	-	66,3

Джерело: складено автором на основі [4]

За даними табл. 1, спостерігаємо у 2015 році зниження обсягу валових страхових премій на 336,0 млн. грн., порівняно з 2014 роком, тобто на 49,1 % та зниження обсягу чистих страхових премій з 388,2 млн. грн. у 2014 році до 200,2 млн. грн. у 2015 році, тобто на 48,4 %. У 2016 році спостерігаємо збільшення обсягу валових та чистих страхових премій на 52,3 % та 152,6 % відповідно. У 2017 році, порівняно з 2016 роком спостерігаємо знову зниження обсягу валових та чистих страхових премій. Обсяг валових страхових премій у 2017 році зменшився з 531,0 млн. грн. до 365,0 млн. грн., тобто на 31,3 %. Обсяг чистих страхових премій зменшився на 371,0 млн. грн., тобто на 33,8 %. Але, у 2018 році (за 9 місяців) спостерігаємо зростання обсягу чистих страхових премій, порівняно з 2017 роком (за 9 місяців) на 66,3 %.

Таблиця 2

Динаміка страхових виплат кредитного страхування в Україні за 2014 – 2018 роки

Роки	Чисті страхові виплати, млн.грн	Темп приросту чистих страхових виплат, %
2014	60,0	-
2015	302,6	404,3
2016	1101,7	264,1
2017	261,3	-76,3
2018 (за 9 місяців)	63,5	-40,2

Джерело: складено автором на основі [4]

За даними табл. 2 спостерігаємо тенденцію до збільшення обсягу чистих страхових виплат у 2015 та 2016 роках. У 2015 році чисті страхові виплати збільшилися на 242,6 млн. грн., тобто на 404,3 % в порівнянні з 2014 роком. У 2016 році обсяг чистих страхових виплат збільшився з 302,6 млн. грн. у 2015 році до 1101,7 млн. грн., тобто на 261,1 %. Проте у 2017 році спостерігаємо зменшення обсягу чистих страхових виплат до 261,3 млн. грн., тобто на 76,3 %. У 2018 році (за 9 місяців), порівняно з 2017 роком (за 9 місяців), обсяг чистих страхових премій зменшився на 40,2 %.

Отже, проаналізувавши основні показники кредитного страхування в Україні, можемо зробити висновок, що сфера страхування кредитів в Україні має певні проблеми, які заважають ефективно розвиватися цьому виду страхування.

За приклад розвитку кредитного страхування, можемо взяти в приклад таку країну як Польща. В Польщі комерційні банки кредитують бізнес, який працює на польському ринку

протягом року. Для отримання фінансування новостворені компанії звертаються до Агентства регіонального розвитку в кожному воєводстві, які кредитує компанії мікро, малого та середнього бізнесу. Агентство фінансує польські компанії як по програмам фонду ЄС, так і по власним програмам. Проте, під програмами кредитування банк також вимагає страхування кредиту, що і сприяє розвитку кредитного страхування в країні.

Таким чином, страхування кредитних ризиків є одним із способів забезпечення виконання зобов'язань, які активно застосовуються в процесі здійснення кредитних операцій. На сьогодні, в умовах фінансової нестабільності, ризики неповернення кредитів банкам зростають в декілька разів, що робить участь страхових компаній незамінною на даному сегменті ринку фінансових послуг. Проте, для того, щоб ця сфера в Україні розвивалася більш прискорено та стабільно, необхідно підвищити рівень платоспроможності суб'єктів господарювання та рівень фінансової надійності страховиків та перейняти досвід зарубіжних країн, для удосконалення сфери страхування кредитів в Україні.

Список літератури

1. Сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
2. Різновиди кредитного страхування. Що таке послуга кредитного страхування? URL: <https://tvoigroshi.com.ua/uk/novosti/chto-takoe-strahovanie-kredita-i-kogda-ego-primenyayut>.
3. Закон України про страхування від 07.03.1996 № 85/96-ВР (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996, № 18, ст. 78.
4. Фориншурер страхование. Статистика страхового рынка Украины. *Фориншурер страхование*. URL: <https://forinsurer.com/stat>.

УДК 336.7

Зіненко В. В.

студент,

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Дудчик О. Ю.

к. е. н., доцент,

Університет митної справи та фінансів

КРИПТОВАЛЮТА, ПРИЧИНИ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИВАННЯ

Біткоїн регулярно оновлює свою вартість, то падаючи, то прямуючи вгору. Однак те, з якою швидкістю найпопулярніший криптовалюти вдається оновлювати свої максимуми, вражає.

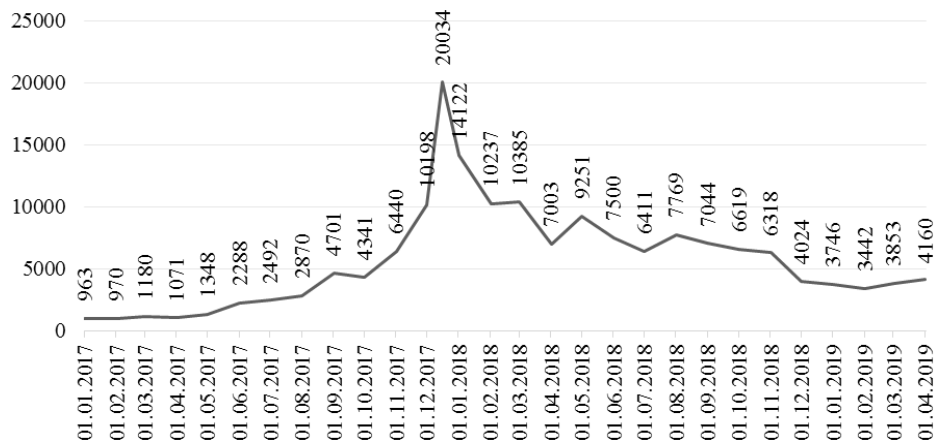

Рис. 1. Ціна біткоїну в 2017 – 2019рр., дол. США

Джерело: створено автором на основі [1]

У січні 2017 року ціна однієї монети становила \$ 963, а вже в грудні 2017 весь світ спостерігав за тим, як біткоїн злетів до позначки \$ 20000, а потім затьожне падіння до \$ 3500. Головне питання полягає в тому, чи може віртуальна монета досягти минулих висот або навіть перевищити колишні показники. Багато аналітиків називають 2017 рік роком біткоїна (Bitcoin). Для цього є чимало причин. Біткоїн як і раніше з великим відривом утримував перше місце за капіталізацією серед всіх криптовалют, протягом року його частка в загальній капіталізації криптовалютного ринку коливалася приблизно від 40 % до 60 %.

Серед найважливіших причин такого несподіваного зростання можна назвати певну політичну легалізацію біткоїнів. Особливо важливим є факт офіційного схвалення торгівлі біткоїнами і визнання криптовалюти законним платіжним засобом з боку Японії. У цьому ж напрямку змінювалося і ставлення органів влади інших країн. Так, в Австралії скасували фактично існувавше подвійне оподаткування криптовалюти: з липня 2017 року перестали оподатковувати операції купівлі криптовалюти. У Китаї, після накладених раніше центральним банком обмежень, на біржах відновилась виплата біткоїнів. Багато в чому саме політичне визнання криптовалюти дало позитивний сигнал для великих біржових гравців. І цей сигнал був активно сприйнятий, чому сприяла ще й загальна економічна ситуація. У США підвищувалися котирування фондових ринків, відсоткові ставки залишалися низькими, а впевненість в глобальному покращенні економіки зростала. На цьому тлі інвестиційне співтовариство серйозно зацікавилася криптовалютами і стало розглядати їх як прийнятний інвестиційний інструмент.

На тлі дуже сприятливої інвестиційної ситуації деякі інвестори вирішили ризикнути і нарешті вклалися в біткоїни. На Уолл-стріт дві великі біржі запустили торгівлю біткоїновими ф'ючерсами, а кількість інвестиційних фондів, що працюють з криптовалютою, незабаром зросла за сотню. Різке зростання біткоїнів саме в 2017 році відповідає і волатильному характеру цієї криптовалюти і крипторинка взагалі. Графіки показують, що після особливо різкого зростання настало «просідання». Серед разових і несистемних факторів росту в цей період можна згадати ймовірні спекулятивні схеми, про які говорять експерти (група інвесторів вклала значні кошти і стала розігрівати попит, щоб отримати максимальний прибуток на піку).

До інших чинників, що сприяли зростанню курсу біткоїнів, відносяться такі його особливості як зростаюча складність майнінгу, обмежений обсяг одиниць, які можна випустити, і складнощі з його придбанням. Таким чином, різке підвищення значення і популярності біткоїнів і криптовалюти взагалі в 2017 році було викликано цілим комплексом багато в чому взаємопов'язаних причин, серед яких можна виділити правові, політичні, економічні, технологічні та медійні. На весь цей комплекс факторів відгукнулися великі фінансові гравці і далі позитивні чинники підтримували один одного - зростання довіри живило попит, попит підвищував курс, тощо. В результаті криптовалюта, серед яких провідну роль продовжує грати біткоїн, міцно утвердилася в якості важливої складової світової економіки і взагалі сучасної реальності.

Bitcoin не прив'язаний ні до одного банку, немає центру, який би контролював bitcoin, а це значить, що немає офіційної комісії за переведення, а операції не підлягають скасуванню. Гаманці та обмінники беруть невелику комісію за операції з bitcoin.

Повна анонімність: все, що можна дізнатися про транзакції, це номер гаманця. При самій же реєстрації гаманця власник не вказує свої дані, а значить він анонімний.

Криптовалюта обмежена. Швидкість її видобутку зменшується і прямує до нуля. Це означає, що коли всі біткоїни будуть здобуті, то їх ціна сильно зросте.

Процес інвестування в біткоїни відрізняється анонімністю, а кількість валюти строго лімітована. Все це робить майнінг біткоїну вкрай привабливим видом отримання додаткового доходу.

Сьогодні існує дві стратегії інвестування в біткоїни: «на виріст» і «гра на біржі». Найпростіша стратегія «на виріст», з якою впорається навіть початківець-інвестор. Купити дешевше і продати дорожче – все, що вимагається від інвестора. Придбати певну кількість біткоїнів поки він перебуватиме «в занепаді», як тільки ціна на нього підніметься, можна спробувати продати його дорожче, або чекати більшого здорожчання. Стратегія «гра на

біржі» більш складна, якщо інвестор не має досвіду на ринках Форекс або бінарних опціонах, то спочатку необхідно детально ознайомитися з термінологією крипторинку та особливостями функціонування біржі. Принципи торгівлі на біржі схожі з тими, які використовують трейдери. На біржах торгувати вкрай небезпечно і ця робота тільки для людей, які готові ризикувати. Робота на біржі означає, що у інвестора довгострокова стратегія в плані заробітку. Одразу стати мільйонером не вийде, але, якщо купити криптовалюту за низькою вартістю зараз, а через півроку продати за ціною, що перевищує сьогоднішню в 2 – 3 рази, то можна значно помножити капітал.

Основною характеристикою інвестицій в біткоїн є необхідність великих вкладень заради великого виграшу. Незалежно від того, купуються самі біткоїни або ж гроші вкладаються в устаткування для їх «видобутку», інвестор повинен мати у своєму розпорядженні значну суму грошей, якщо розраховує на хороший прибуток. У такому випадку слід дочекатися значного підвищення курсу біткоїнів, а відбудеться це тільки після того, як в черговий раз знизиться швидкість «видобутку» криптовалюти в світі та буде добутий останній біткоїн.

Специфічна особливість біткоїнів в Україні обумовлена відсутністю нормативної бази та відсутністю регулювання обороту криптовалюти. На даний момент віртуальні кошти не відображені в українському законодавстві в списку дозволених активів. Таким чином всі операції, які здійснюються за допомогою біткоїнів, перебувають за межами правового поля держави [2].

Аналітики практично одноголосно вважають, що криптовалюта буде рости в ціні. Звичайно, є і скептики, проте їх набагато менше. Більшість вважає, що біткоїн вже нікуди не зникне з ринку і надалі його позиції будуть тільки зміцнюватися. Більш того, деякі представники компаній і венчурні інвестори з різних країн впевнені, що курс біткоїну може зрости, повернувшись до позначки, якої він досяг в кінці грудня 2017 року.

Список літератури

1. Офіційний сайт Blockchain. URL: <https://www.blockchain.com/>
2. Кутовенко О. Цифрова лихоманка. *UPgrade: журнал*. 2011. 12 вересня (№ 35). С. 38 – 40.

УДК 368.023.5

Коломієць Є. С.

студентка,

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ БРОКЕРІВ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах важливість страхування для соціально-економічного розвитку будь-якої країни не може бути переоцінена. Створюючи фінансові гарантії, підвищуючи добробут населення та залучаючи додаткові інвестиції, ринок страхування сприяє зростанню національної економіки в цілому. Так, наявність ефективного страхового ринку нерозривно пов'язано із діяльністю страхових посередників. Саме тому актуальним є визначення сучасних тенденцій діяльності страхових брокерів на вітчизняному ринку страхування.

Згідно з чинним законодавством, страхові брокери – це юридичні або фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник [1]. На ринку страхування провідна роль належить страховим брокерам, допомагаючи страховим компаніям розширювати свої можливості, вони забезпечують досягнення світового рівня розвитку.

Важливим показником розвитку страхового посередництва є співвідношення кількості страхових брокерів до кількості страхових компаній. На основі розрахунків (табл.1), можна зробити висновок, що ринок страхового посередництва в Україні знаходиться ще на етапі

становлення. Протягом 2013 – 2017 рр. існує тенденція до зменшення кількості страхових компаній на одного брокера, якщо у 2013р. таке співвідношення становило один страхових брокер на 7 страхових компаній, то вже у 2017 р. – 1:5.

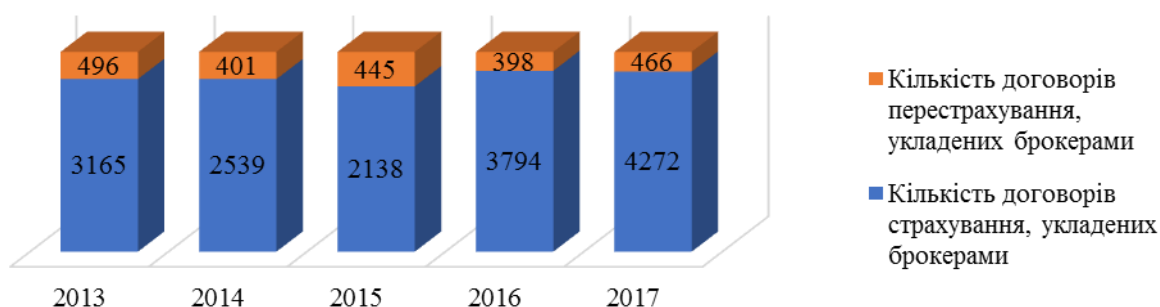
Таблиця 1

Співвідношення кількості страхових брокерів та страхових компаній на страховому ринку України у 2013 – 2017 рр.

Рік	Кількість страхових брокерів	Кількість СК	Співвідношення
2013	56	407	1:7
2014	56	382	1:6
2015	52	361	1:6
2016	51	310	1:6
2017	57	294	1:5

Джерело: складено та розраховано автором за даними [2]

2014 – 2015 рр. є переломними для сфери страхового посередництва (рис. 2). Найменший обсяг договорів був у 2014 р. – 2539 тис. шт., що спричинено політичною нестабільністю у країні. Проте, за останні роки обсяг страхових договорів зростає, у порівнянні до 2013 р. у 2017 р. чисельність збільшилась на 1107 тис. шт., тобто на 35 %. Обсяг перестрахових угод має неоднозначний характер, у 2017 р. до 2013 р. обсяг договорів укладених перестраховими

брокерами зменшився на 6 % і становив 466 тис. шт.

Рис. 2. Динаміка кількості договорів, укладених страховими (перестраховими) брокерами у 2013 – 2017рр., тис. шт.

Джерело: розроблено автором за даними [2]

Динаміка основних показників діяльності страхових брокерів свідчить про нерозвиненість вітчизняного інституту посередництва (рис. 3). Найбільший обсяг страхових премій, отриманих за рахунок страхових брокерів був у 2017 р. – 134,5 млн грн, а найбільший обсяг страхових виплат у 2013 р. – 84,4 млн грн. В Україні частка премій, що надходить за рахунок брокерства перебуває на дуже низькому рівні у середньому 0,4 % до сумарної суми. Щодо обсягу страхових виплат, то протягом 2014 – 2017 рр. їх взагалі не спостерігалось.

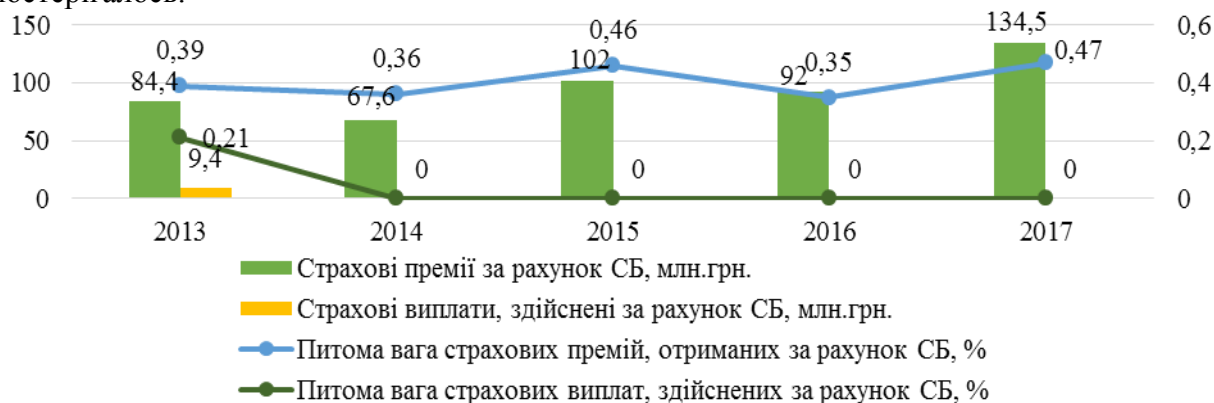

Рис. 3. Динаміка показників діяльності страхових брокерів у 2013 – 2017 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [2]

На основі показників діяльності перестрахових брокерів можна зробити висновок, що ринок перестрахового посередництва в Україні розвинений набагато краще, ніж страхового (рис. 4).

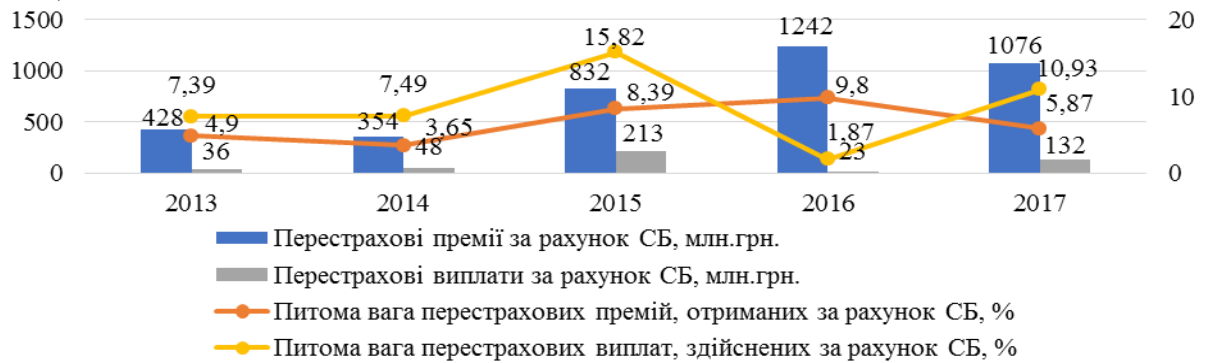

Рис. 4. Динаміка показників діяльності перестрахових брокерів у 2013 – 2017 рр.
Джерело: розроблено автором за даними [2]

Найбільший розквіт спостерігається у 2016 р., зокрема обсяг перестрахових премій складав 1 242 млн грн, що майже на 50 % більше, ніж у 2015 р. Питома вага перестрахових премій, отриманих за участю перестрахових брокерів у середньому становить 6,5 %, у той час як питома вага перестрахових виплат, здійснених за рахунок брокерів у середньому – 8,7 %.

Проаналізувавши сучасний стан ринку страхового посередництва в Україні, можна виявити наступні тенденції:

1. Страхові брокери є важливою ланкою у процесі дистрибуції страхових продуктів, так як вони допомагають розширити клієнтську базу та сприяють збільшенню доходів від продажів страхових послуг [3].
2. Діяльність страхових брокерів є більш розвиненою у сфері перестраховуванні, ніж у страхуванні.
3. Співвідношення страхових брокерів до страхових компаній має позитивну тенденцію до щорічного скорочення, однак порівнюючи з європейськими країнами різниця є вкрай великою.
4. Динаміка страхових премій, отриманих за рахунок страхових брокерів є нерівномірною, і коливається щорічно.
5. Динаміка перестрахових премій має позитивну тенденцію до нарощення обсягів, і питома вага отриманих премій з кожним роком збільшується у складі загальних премій.

Список літератури

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996р. № 86/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78.
2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. URL: <https://nfr.gov.ua>.
3. Панченко О. І., Сорока А. В. Ринок страхових посередників в умовах макроекономічної нестабільності. Науковий журнал Чернігівського національного технологічного університету. 2015. № 3. С. 265 – 272.

УДК 658.15

Корнієнко Т. О.

к. е. н., доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки,
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини,

Климчук В. М.

здобувач вищої освіти,
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В час розвитку бізнес-відносин, фінансово-економічних зв'язків, важко уявити підприємство без хоча б найменшого контролю за його фінансами. Якщо це мале

підприємство, то цим безпосередньо займається сам власник або бухгалтер, якщо ж підприємство має значні доходи і є монополістом або знаходиться на достатньо конкурентоспроможному рівні, то постає питання в правильному і грамотному управлінні даними фінансами. В більшості випадків створюється фінансовий відділ, на чолі з фінансовим директором. Варто розрізняти ці два поняття – фінансовий директор і фінансовий менеджер. Фінансовий директор займається безпосереднім розподілом доходів і видатків підприємства, а фінансовий менеджер шукає можливості грамотно заощадити видатки, тим самим збільшивши доходи, при цьому не зашкодити самому підприємству і його статусу на ринку [4].

Наразі фінансовий менеджмент наскільки поглинув бізнес і зайняв свою нішу в організаційній структурі, що без нього навряд чи можливе довготривале функціонування компанії.

Фінансовий менеджмент неможливий без фінансового аналізу, адже найменша похибка може коштувати компанії цілого статку. Для прогнозування бюджету, випуску нового продукту або введення нової лінії продажу, необхідний аналіз без якого не приймається жодне рішення. Основною метою фінансового аналізу є оцінка фінансового стану, фінансових результатів, ефективності фінансової діяльності підприємства, з урахуванням усіх можливих побічних чинників [3].

Щоб грамотно провести фінансовий аналіз, використовують різні інформаційні джерела такі, як законодавчі нормативно-правові акти, бухгалтерську звітність за останні 3 роки, статистичні дані про стан біржового та позабіржового ринку цінних паперів. Часто залучають незалежних експертів, наприклад, фінансових аналітиків або консультантів з консалтингових компаній. Це дає можливість по новому поглянути на ситуацію, і знайти найбільш оптимальний варіант розвитку подій [2].

Але не варто забувати, що перш за все фінансовий менеджер – це управлінець, головними функціями якого є: планування, організація, мотивація і контроль.

З початком розвитку інвестицій в аграрний сектор України, в нас все частіше з'являються сільськогосподарські холдинги з досить значним штатом і фінансовим капіталом. Це дає нові робочі місця і грамотну фінансово-управлінську політику менеджерів. Яскравим прикладом такого холдингу є агроіндустріальний холдинг ПАТ «МХП», перша українська агропромислова компанія, чиї акції котируються на основному майданчику Лондонської фондової біржі. Її власником є один з провідних топ-менеджерів України та підприємець Юрій Косюк, завдяки якому холдинг зайняв лідируючі позиції на українському ринку вирощення птиці [1].

ПАТ «МХП» – вертикально інтегрована компанія, контролює повний виробничий цикл отримання товарного м'яса курки. Вирощує зерно для виробництва комбікормів; виготовляє корми для своїх птахофабрик з вирощування батьківського поголів'я і фабрик з виробництва м'яса птиці. Завдяки власному парку вантажівок-рефрижераторів ПАТ «МХП» займається доставкою своєї продукції в дистрибуційні центри та франчайзингові точки на території України.

ПАТ «МХП» обробляє один з найбільших земельних банків в Україні. На 01.01.2017 р. ПАТ «МХП» обробляє 320 тис. га землі в Україні та 40 тис. га в РФ. Урожайність зернових та олійних культур значно вища за середні показники врожайності по Україні завдяки сучасним технологіям та професійній команді менеджменту.

Для підтримки продажів на внутрішньому ринку ПАТ «МХП» контролює дистриб'юторську мережу, яка складається з 15 дистрибуційних центрів у великих містах України. ПАТ «МХП» використовує власні вантажівки для доставки своєї продукції, що знижує загальні транспортні витрати і час доставки. Компанія самостійно контролює доставку продукції в торгові точки. З фабрики продукція розподіляється по 14 логістичним центрам, після чого потрапляє під франчайзингові точки, яких у компанії більше 2600. Основні напрямки реалізації продукції (близько 61 %) – це франчайзингова мережа, супермаркети та інші канали збуту. Близько 34 % виробленої продукції ПАТ «МХП» де на експорт, 5 % – це м'ясопереробні підприємства групи ПАТ «МХП».

ПАТ «МХП» продовжує втілювати свою стратегію диверсифікації ринків експорту і шукає нові можливості для бізнесу в країнах Азії, Близького Сходу та Африки, нарощуючи обсяги експорту курятини в ці регіони, серед яких ринок Саудівської Аравії. Компанія продовжує пошук нових можливостей на ринку ЄС.

Фінансовий менеджмент можна вільно використовувати і в українських компаніях, зокрема в тих, що займаються сільськогосподарським виробництвом. Україна завжди приваблювала іноземних інвесторів своєю родючою землею, тому розвиток фінансового менеджменту є безперечно очікуваним і виправданим.

Список літератури

1. Ніколенко С. С., Стеценко В. В. Організаційно-економічний механізм управління маркетинговими комунікаціями в організаціях споживчої кооперації : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2014. 194 с.
2. Управління фінансами на підприємстві URL: <https://studfiles.net/preview/5371765/page:6>.
3. Фінансовий менеджмент та його роль в управлінні фінансами URL: https://pidruchniki.com/1148051653069/finansi/finansoviy_menedzhment_yogo_rol_upravlinni_finansami_pidpriyemstva.
4. Лапіна І. С., Гончаренко О. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Одеса, 2016. 313 с.

УДК 330.3

Підодня Д. Г.

студентка,

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Пономарьова О. Б.

к. е. н., старший викладач кафедри державних,

місцевих та корпоративних фінансів,

Університет митної справи та фінансів

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

На сьогодні задоволення зростаючих потреб суспільства неможливе без належного ресурсного забезпечення, а тому використання інвестицій є звичною практикою, яка має ґрунтуватися на взаємовигідних засадах. Так, зокрема, підприємства отримують необхідні кошти для розширення чи модернізації матеріально-технічної бази; регіони – додаткові робочі місця та надходження до місцевих бюджетів; інвестори – можливість збільшити реальну вартість власного капіталу тощо. Однак, як виявляється, інвестори мають неоднакову зацікавленість вкладати свої тимчасово вільні активи в різні підприємства (галузі, регіони, країни), що обумовлено не лише очікуваною ефективністю відповідних інвестиційних проектів, а й сприятливістю інвестиційного клімату на конкретній території. Відтак, ураховуючи динаміку та напрямки інвестиційної діяльності в Україні, актуальною залишається проблема поліпшення інвестиційного середовища на її теренах [1].

На сучасному етапі в Україні проводиться активна реформа системи державного інвестування. Керівництвом країни зроблено низку позитивних кроків у цьому напрямі. Так, Верховною Радою внесено зміни до Бюджетного кодексу України щодо державних інвестиційних проектів; зміни до Закону України «Про інвестиційну діяльність» щодо державних інвестиційних проектів; прийнято Закон України «Про відкритість використання публічних коштів». Кабінетом Міністрів України прийнято Постанову «Деякі питання управління державними інвестиціями»; ухвалено Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки тощо

У березні 2017 р. Верховна Рада України прийняла зміни до Закону України «Про інвестиційну діяльність» (щодо державних інвестиційних проектів). Цим Законом було розмежовано поняття «державні інвестиції» та «місцеві інвестиції». Так, відповідно до Закону державне інвестування здійснюється органами державної влади за рахунок коштів державного бюджету, позичкових коштів, а також державними підприємствами та

установами за рахунок власних і позичкових коштів; місцеве інвестування здійснюється органами місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевих бюджетів, позичкових коштів, а також комунальними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів [2].

Однією з проблем розвитку інвестування в Україні є відсутність Національної програми капітальних інвестицій, що значною мірою пов'язано з невизначеністю загальнодержавних пріоритетів, які повинні бути покладені в її основу. Для розв'язання цього завдання необхідна розробка системи національних проектів, які б дали змогу сконцентрувати кошти бюджету на таких першочергових для суспільства проектах, як охорона здоров'я, освіта, доступне житло, розвиток АПК. У зв'язку з відсутністю довгострокової програми капітальних інвестицій і політичною нестабільністю, процесу розроблення і реалізації визначальних для держави інвестиційних проектів бракує послідовності і сталості. Необхідне забезпечення з боку держави підтримки реалізації інвестиційних проектів в середньо- і довгостроковій перспективі.

Враховуючи обмеженість державних коштів, виникає нагальна необхідність вибору пріоритетних напрямів щодо бюджетних інвестицій, а також підвищення ефективності їх використання. Тому спрямування їх в інноваційні точки розвитку є можливим шляхом розв'язання цієї проблеми. На жаль, протягом останніх років не було запропоновано чіткого визначення пріоритетних напрямів щодо бюджетних інвестицій.

Основними напрямками бюджетної політики, окрім галузей соціальнокультурного призначення, передбачено державну інвестиційну підтримку низки галузей, а саме: паливно-енергетичного комплексу, зокрема вугільної промисловості; розвитку та утримання мережі автомобільних доріг із пріоритетним розвитком міжнародних транспортних коридорів та доріг у сільській місцевості, суднобудівної галузі, програм утилізації боєприпасів, ракетно-космічної галузі та літакобудування, науково-технічних та інноваційних проектів, енергозберігаючих технік та технологій. Під час аналізу та вибору пріоритетних напрямів необхідно враховувати вплив на економіку в цілому, а не тільки їх рентабельність на рівні окремих державних інвестиційних проектів або державних програм [3].

На нашу думку перспективою реформування інвестицій є створення Національної програми капітальних інвестицій на середньостроковий період з урахуванням загальнодержавних пріоритетів.

Її складовими мають стати:

- 1) перелік інвестиційних проектів, реалізація яких здійснюватиметься із залученням бюджетних коштів і під державним контролем;
- 2) організаційні заходи з реалізації програми;
- 3) механізми моніторингу реалізації програми;
- 4) фінансові джерела і бюджетні механізми реалізації програми;
- 5) інституційна структура, яка забезпечуватиме моніторинг реалізації програми і підготовку пропозицій щодо її корегування за результатами моніторингу.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що підтримка з боку держави рівня інвестиційних процесів є домінуючим та головним кроком до стабілізації темпів економічного зростання в Україні. Але стає зрозумілим, що за умов корумпованої держави з недобросовісною конкуренцією та антипатерналістськими настроями, які перевищують вже будь-які раніше відомі міжнародні показники, є лише один вихід: повна дерегуляція впливу держави на інвестиційну сферу.

Список літератури

1. Мельниченко О. Інвестиційний клімат: сутність та напрямки його вдосконалення в Україні. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2012. № 14. С. 292 – 295.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» щодо державних інвестиційних проектів». *Відомості Верховної Ради України*. С. 221.
3. Затонацька Т. Економіко-правові аспекти бюджетного інвестування в інноваційній сфері. *Фінанси України*. 2007. № 4. С. 36 – 43.

УДК 368.02

Полійчук М. В.
студентка I курсу магістратури,
Університет митної справи та фінансів
Науковий керівник:
Терещенко Т. Є.
к. е. н., доцент кафедри державних,
місцевих та корпоративних фінансів,
Університет митної справи та фінансів

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНДЕРАЙТИНГУ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ СТРАХОВОМУ РИНКУ

Сфера страхування є важливою складовою системи фінансових послуг. Зокрема, зі зростанням недержавного сектору економіки, збільшується попит на різні види страхування, з метою забезпечення від можливих ризиків.

Наявність фактору ризику та необхідність компенсації можливого збитку страхувальника, в разі реалізації страхового випадку, викликають потребу в провадженні комплексу заходів і процедур із правильної оцінки прийнятого на страхування ризику й визначення можливостей його страхування з метою задоволення інтересів як страховика, так і страхувальника. Дана комплексна робота з ідентифікації і оцінки ризиків та вибору оптимального страхового покриття у світовій практиці отримала назву «андерайтинг».

В статті 1 Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 9.02.2012 № 4391-VI закріплено наступне визначення андерайтингу: «андерайтинг – це процес аналізу запропонованих до страхування ризиків, прийняття рішень про страхування (перестрахування) певного ризику та визначення тарифної ставки, адекватної ризику, франшизи та інших умов договору» [1].

Неякісно здійснюваний андерайтинг страхових ризиків може призвести до непрогнозованого зростання страхових виплат і тим самим істотно знизити очікуваний фінансовий результат і поставити під загрозу фінансову стійкість страхової компанії [2, с. 605].

Від андерайтингової політики страхової компанії багато в чому залежить темп її розвитку. Якщо політика носить обмежувальний характер, компанія може втратити значну частку ринку, але забезпечити собі прибутковість. Якщо ж андерайтерська політика більш ліберальна, то це призведе до збільшення як доходів, так й ризиків виникнення страхових випадків і, як наслідок, сум, виплачуваних в якості відшкодування.

Показники розвитку страхового ринку України за останні роки (зменшення кількості страхових компаній, зменшення страхових премій, періодичне збільшення страхових виплат тощо) свідчать, що андерайтинг у страхових компаніях не повною мірою відповідає європейському рівню.

Загальна кількість страхових компаній на національному страховому ринку станом на 31 грудня 2018 року становила 281, у тому числі СК «Life» – 30 компаній, СК «non-Life» – 251 компанія. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 2018 рік порівняно з 2017 роком, кількість компаній зменшилася на 13 СК, порівняно з 2016 роком зменшилася на 29 СК [3].

Фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій, а саме 97,9 % – акумулюють 100 СК «non-Life» (39,8 % всіх СК «non-Life») та 96,9 % – 10 СК «Life» (33,3 % всіх СК «Life») (табл. 1).

Таблиця 1

Концентрація страхового ринку у 2018 році

Перші (Тор)	Страховання «Life»		Страховання «non-Life»		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховувальників
Тор 3	2 122,1	54,3	6 834,4	15,0	3
Тор 10	3 783,9	96,9	18 022,2	39,6	4
Тор 20	3 904,8	100,0	28 119,4	61,9	8
Тор 50	х	х	40 205,5	88,4	10
Тор 100	х	х	44 497,5	97,9	15
Тор 150	х	х	45 310,6	99,7	18
Всього по ринку	3 906,1	100,0	45 461,4	100,0	26

Джерело: побудовано автором за даними [3]

Таким чином, вітчизняний страховий ринок представлений здебільшого дрібними страховими компаніями. Відповідно, тоді як великі страхові компанії можуть собі дозволити послуги андерайтерів та розвивати цей сегмент свого функціонування, дрібні страхові компанії рідко користуються їхніми послугами.

Нині найбільшою проблемою андерайтингу в Україні є недостатнє методичне забезпечення послуг, що надаються актуаріями, а також недопрацьована законодавча база.

Крім того, існує низка інших проблем розвитку андерайтингу на страховому ринку України, зокрема [4, с. 113 – 114]:

- перекладання обов'язків андерайтерів на страхових агентів з метою економії, компетенція яких нижче рівня компетенції професійного андерайтера;
- залежність зарплати андерайтера здебільшого від кількості укладених угод, а не від андерайтингового результату. Заробітна плата страхових агентів більшою мірою не фіксована, і становить відсоток від укладених договорів страхування. Відповідно, чим в більшій кількості угод задіяний андерайтер, тим більшу заробітну плату він отримує, що погіршує якість укладених угод і призводить до підвищення страхових виплат;
- широке застосування демпінгу страховиками, що негативно впливає на визначення адекватного страхового тарифу;
- нестача кваліфікованих андерайтерів на страховому ринку України.

До заходів, яких потрібно вжити локально (в межах окремих страхових компаній), варто віднести такі:

- зміна системи мотивації – перехід до фіксованої оплати праці андерайтерів;
- для малих страхових компаній у довгостроковій перспективі бажано обов'язкове наймання штатних андерайтерів;
- уникнення виконання функцій андерайтерів страховими агентами;
- навчання професійних андерайтерів, підвищення їхньої кваліфікації;
- розмежування послуг і локації агентів та андерайтерів;
- підвищення контролю за структурою портфеля;
- введення автоматизованої системи управління андерайтингом тощо.

Отже, успішність функціонування страхової компанії, можливість виконання нею визначених функцій та своїх зобов'язань значним чином залежать від її здатності сформувати збалансований страховий портфель з прийнятним рівнем збитковості. Забезпечити визначені показники збитковості певного виду страхування та страхового портфеля загалом шляхом селекції ризиків, вибору умов страхування та обсягів страхового покриття можливо за допомогою якісного андерайтингу.

Андерайтинг виступає первинним чинником, що впливає на надійність, стабільність та організаційний розвиток страхової компанії, є її визначальним показником стратегічного планування та бюджетного управління.

Для вирішення існуючих проблем в даному сегменті необхідним є вжиття низки дієвих заходів як на загальнодержавному рівні, так і в межах окремих страхових компаній.

Список літератури

1. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 9 лютого 2012 року № 4391-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Борисюк О. В. Андерайтинг як фактор забезпечення фінансової стійкості страховиків та важливий елемент страхового менеджменту. *Економіка і суспільство*. 2019. № 20. С. 604 – 609.
3. Інформація про стан і показники розвитку страхового ринку у 2018 році. URL: <http://www.dfp.gov.ua/734.html>.
4. Приказюк Н. В. Андерайтинг у страхуванні: проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 16. С. 110 – 114.

УДК 336.1

Поліщук К. В.

студентка групи 2ОД,

Вінницький технічний коледж,

Брода А. Ю.

викладач фінансово-правових дисциплін,

Вінницький технічний коледж

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Фінансова система – це сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, які є у розпорядженні держави. Вона складається із внутрішньої будови та організаційної структури фінансової системи. До внутрішньої будови належать державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси та фінансовий ринок. До складу фінансової системи – органи управління та фінансові інститути. Розбудова в Україні ринкової економіки і демократії вимагають переосмислення усіх проблем нинішнього суспільного життя, які дедалі більше фокусуються у сфері фінансів. З урахуванням закономірностей функціонування фінансів і фінансової системи, формується економічна політика держави загалом і її фінансова політика.

Фінансова система України включає такі ланки фінансових відносин:

- бюджетна система, яка включає Державний бюджет, бюджет Автономної Республіки Крим, а також місцеві бюджети;
- централізовані цільові фонди грошових коштів загальнодержавного призначення;
- фінанси підприємств різних форм власності, організацій, установ і галузей народного господарства;
- майнове та особисте страхування;
- кредит (державний та банківський).

Центральне місце у фінансовій системі України посідає бюджетна система (Державний бюджет України, бюджет Автономної республіки Крим, місцеві бюджети), завдяки якій утворюються грошові фонди відповідних державних та адміністративно-територіальних угруповань. Такі грошові фонди необхідні для реалізації загальнодержавних або територіальних соціально-економічних планів і програм, гарантування оборони та безпеки країни.

Централізовані цільові фонди – відносно нова ланка фінансової системи України. До них належать: Пенсійний фонд і Фонд соціального страхування, Фонд для здійснення заходів по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і соціальному захисту населення, Державний інвестиційний фонд.

Державний кредит – фонд коштів, що утворюється шляхом випуску державних позик. У цих відносинах позичальником виступає держава, а кредиторами юридичні та фізичні особи, які купують цінні папери, становлять її борг. Для формування фонду коштів також використовуються вклади громадян в ощадні банки як джерело кредитних ресурсів.

Банківський кредит – охоплює відносини по утворенню в розпорядженні банків грошових фондів (кредитних ресурсів) за рахунок статутних та інших фондів банків, коштів на депозитних рахунках, коштів в обігу та міжбанківських розрахунках тощо. З фондів банківського кредитування видається короткострокова, середньострокова і довгострокова позичка за умов зворотності і відплатності юридичним особам на виробничі, соціальні потреби, а також фізичним особам на різноманітні потреби [1, с. 142 – 144].

Фінансові інститути в Україні, які забезпечують функціонування системи страхування та фінансового ринку, перебувають у стадії формування. Так, у нас створені й комерційні банки, і страхові компанії, і фондова біржа, і фінансові посередники, однак їх роль поки що недостатня. Це пояснюється їх у край слабкою потужністю, яка визначається обсягом фінансових ресурсів.

Наприклад, увесь сукупний капітал банківської системи України менший за капітал будь-якого провідного банку Великої Британії. За таких умов не може бути й мови про реальний вплив банківської системи на розвиток економіки. Звідси очевидно, що першочерговим завданням розвитку фінансової системи в Україні є нарощування фінансового потенціалу банківської системи створення групи потужних банків. На це повинні бути спрямовані всі зусилля органів законодавчої та виконавчої влади

Найскладніші проблеми України пов'язані із розвитком фінансового ринку. Українська фондова біржа має досить обмежені обороти. Нині більш-менш активно проводяться операції з державними цінними паперами. Торгівля корпоративними цінними паперами перебуває на в край низькому рівні.

Дуже важливо створити насичений ринок цих паперів адже саме він, на нашу думку, може відіграти роль пускового механізму для всебічного розвитку фінансової системи України [2, с. 55 – 57].

Найважливішими проблемами розвитку фінансової системи України на сучасному етапі є:

- відсутність політики захисту вітчизняного товаровиробника;
- відсутність ефективної державної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу;
- недосконала процедура банкрутства підприємств;
- недосконалість діючої системи оподаткування;
- неефективний контроль за сплатою податків;
- недостатній контроль за цільовим і раціональним використанням бюджетних коштів;
- високий рівень видатків на управління;
- невідокремленість державних цільових фондів від Державного бюджету;
- недостатні обсяги тимчасово вільних коштів у підприємств і населення;
- низький рівень довіри до держави взагалі і до банківської системи зокрема;
- низький рівень розвиненості фінансового ринку;
- нераціональне використання коштів, залучених за допомогою державного кредиту;
- низький рівень кредитування реального сектора економіки;
- великі обсяги тіньової економіки;
- надлишкова кількість готівкових коштів, які перебувають в обігу.

Удосконалення фінансової системи України має ґрунтуватися на забезпеченні фінансової безпеки, зміцненні фінансової самодостатності її інститутів, фінансовій інтеграції України у світове співтовариство через активізацію її участі в діяльності міжнародних фінансових організацій на рівних з іншими країнами правах.

Удосконалення фінансової системи України можливе через здійснення комплексу таких заходів:

- чіткий розподіл фінансових ресурсів між центральними та регіональними органами влади як на стадії їх формування, так і у процесі їх використання;
- розширення функцій, прав і можливостей регіонів з підвищенням їх відповідальності за результати діяльності;

- перегляд витратної частини бюджету (зокрема, відмова від фінансування більшої частини виробничого сектора, особливо за тими напрямками, де є зацікавленість приватного капіталу);
- перегляд політики надання субсидій у напрямку їх скорочення, за винятком пріоритетних галузей (наприклад, сільського господарства);
- формування необхідних централізованих резервів для їх використання замість залучення емісійних кредитів;
- чітка організація діяльності державного казначейства з метою контролю за надходженням коштів та їх цільовим використанням [3, с. 50 – 51].

Підбиваючи підсумок, слід зауважити, що Україна поступово інтегрується до міжнародних фінансових ринків і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутнішими для української фінансової системи. Позитивний чи негативний вектор змін від глобалізації залежить від рівня розвитку національної економічної та фінансової систем країни. Зважаючи на той факт, що чим могутніша фінансова система країни, тим більше позитивних результатів вона може отримати від процесу глобалізації, в Україні слід виробити політику, здатну протистояти викликам фінансової глобалізації, запобігти негативним наслідкам цього процесу. Насамперед з метою збереження стабільності на національних фінансових ринках необхідна чітка система впливу держави на рух фінансових потоків у країні та приплив іноземного капіталу [3, с. 100 – 101].

Список літератури

1. Навчальний посібник «Фінансова грамотність». *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov/doccatalog/document?id=4436538>.
2. Амбарцумов А. А. *Економика: учебное пособие для вузов*. М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2012.
3. Шапошнікова Е. Н. Менеджер. *Вісник Донецької держ. акад. управління*. 2017. № 4.

УДК 657.6: 336.77 (477)

Сидоренко-Мельник Г. М.

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,

Капраненко Д. О.

магістрант спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

В умовах обмеженості та низького рівня забезпеченості власними фінансовими ресурсами, невизначеності та підвищеного ризику, інших негативних впливів з боку агресивного зовнішнього середовища управління кредитоспроможністю підприємства набуває підвищеної актуальності. Забезпечення ефективності цього процесу вимагає від фінансових менеджерів вміння аналізувати, оцінювати і інтерпретувати ситуації та ідентифікувати тенденції змін фінансового стану з одночасною побудовою прогнозу на основі аналізу та синтезу, потужного аналітичного мислення, моделювання.

Результати реалізації управління кредитоспроможністю підприємства залежать від інформаційної підтримки рішень, яку забезпечують засобами поточного та стратегічного фінансового аналізу з обов'язковим поєднанням застосування методичного забезпечення оцінювання кількісних та якісних її характеристик. Все це робить надзвичайно актуальним забезпечення підприємств ефективним алгоритмом управління, доповнення та адаптування до вітчизняних реалій фінансового інструментарію оцінювання поточної та перспективної кредитоспроможності, який має значне поширення у економічно розвинених країнах. Зокрема серед закордонних науковців значну увагу питанню кредитоспроможності та її оцінці приділяли Брігхем Е., Гаррінгтон Г., Парнес Д., окремо слід виділити розробки

прогностичного аналізу Альтмана Е. (Index of Creditworthiness), Бівера У. (коефіцієнт Бівера), Чессера Р. (модель оцінки комерційної позики), Дюрана Д. (credit scoring), Зміївського М. (probit-модель оцінки фінансового стану підприємства).

В Україні дослідженню проблем оцінки та прогнозування кредитоспроможності позичальників присвячені праці Герасимовича А., Реверчука С., Міщенко М., Слов'янської Н., Мороза А., Савлука М., Бондаренко В., Вітлінського В., Камінського А., Кочеткова В., Кириченко О. та ін. Сутнісним характеристикам управління кредитоспроможністю приділено увагу в працях Стецюка П., Гудзь О. та Корольової-Казанської О.

Враховуючи специфіку фінансів і, зокрема, кредитоспроможності, при встановленні сутності поняття управління кредитоспроможністю доцільно додати процес аналізу. Отже, можна стверджувати, що управління кредитоспроможністю – це процес планування, аналізу, організації, мотивації і контролю, пов'язаний із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, їх формуванням та розподілом, який дозволяє підприємству мати змогу отримати кредит та вчасно погасити його. При цьому головними елементами управління кредитоспроможністю слід виділити безпосередньо процес управління, механізм, який приводить у рух даний процес, суб'єкти, що здійснюють управління, і об'єкти, на які спрямований вплив суб'єктів [1; 2].

Для всебічного і об'єктивного вивчення системи управління кредитоспроможністю підприємства необхідно розробити відповідну методику застосування інформаційно-аналітичного забезпечення, яка дозволить своєчасно виявляти дію несприятливих чинників і адекватно на них реагувати. Найбільш прийнятним з позицій практичної доцільності й наукового обґрунтування інформаційно-аналітичного забезпечення управління кредитоспроможністю підприємства представляється використання системи моніторингу. На нашу думку, моніторинг – це система постійного спостереження за процесами і тенденціями, які протікають в зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства і з метою своєчасної оцінки виникаючих ситуацій.

В умовах неповної інформації важко оцінити стан об'єкту дослідження і виявити проблеми розвитку та перспективні напрямки їх рішення, а також вивчити режими функціонування цих систем. У такій ситуації застосовують діагностику, як дослідницьку діяльність, направлену на встановлення, аналіз проблем розвитку і підвищення ефективності системи менеджменту, організацію і виявлення головних напрямів їх рішень.

Аналіз кредитоспроможності підприємства в межах її моніторингу доцільно проводити із застосуванням методики інтегральної оцінки кредитоспроможності позичальника, що передбачає такі елементи: а) оцінювання фінансового стану позичальника за допомогою системи показників, що відображають наявність і розміщення коштів, ефективність їх використання; реальні й потенційні фінансові можливості: платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність, грошові потоки підприємства; б) оцінювання якісних характеристик (нефінансових елементів кредитоспроможності підприємства).

Якісні характеристики (нефінансові елементи кредитоспроможності підприємства) [3; 4]: 1) історія: позитивна кредитна історія; чесний і надійний позичальник; 2) компетенція в питаннях основної діяльності: відповідний досвід; ефективна операційна діяльність; оптимальне управління фінансами; уміння працювати на ринку; доступ до необхідної технології; 3) компетенція в питаннях організації: надійна організація; відповідна структура володіння; ефективний вимір результатів діяльності; надійні резерви; гнучке реагування; ефективний контроль; 4) стратегія: сильне планування; орієнтація на цілі; 5) готовність до невизначених обставин: правильна реакція на негативні події; правильна реакція на можливості, що відкриваються; 6) тенденції: динаміка зростання; перспективи; 7) попит: розмір ринку і якісні показники; фактори ціноутворення; схеми збуту; стабільність попиту; заміник продукту; пропозиція; характеристика постачальників; ризики поставок; 8) конкуренція: інтенсивність конкуренції. Важливою складовою кредитоспроможності підприємства є якість управління підприємством. Неякісне або сумнівне управління істотно знижує кредитоспроможність підприємства-позичальника. У зв'язку з цим кожен елемент якості управління, повинен бути елементом управління кредитоспроможністю.

Отже, сукупність показників, котрі характеризують кредитоспроможність позичальника, має охоплювати і фінансові (кількісні), і нефінансові (якісні) показники, причому якісні показники (порядність, компетентність, рівень менеджменту, репутація, імідж та ін.) мають відігравати вагомий роль у системі чинників, котрі використовують для адекватної оцінки кредитоспроможності в системі управління нею. Також, слід наголосити, що ефективне управління кредитоспроможністю підприємства вимагає об'єднання розробок ретроспективного і перспективного аналізу із масштабним залученням економіко-математичних методів та сучасних інформаційних технологій.

Список літератури

1. Аптекар С. С., Скомаровська К. А. Проблеми і перспективи сучасних методик бізнес-аналізу в оцінці кредитоспроможності позичальника. *Проблеми економіки*. 2013. № 3. С. 261 – 266.
2. Стецюк П. А., Гудзь Е. Е. Управление кредитоспособностью предприятия: теоретические и практические аспекты. *Облік і фінанси*. 2014. № 3 (65). С. 110 – 116.
3. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник, І. О. Школьник та ін. / За ред. доктора економічних наук А. О. Єпіфанова. Суми: УАБС НБУ, 2007. 286 с.
4. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Боярко І. М. Особливості врахування додаткових (суб'єктивних) факторів при проведенні оцінки кредитоспроможності позичальника – юридичної особи. *Вісник НБУ*. 2015. № 4. С. 71 – 75.

УДК 368.91

Сидорова О. В.

к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Інституту банківських технологій та бізнесу
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ЕКВІВАЛЕНТ ВАРТОСТІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ У СТРАХУВАННІ

Розширення сфери соціальних зв'язків сучасної людини обумовлює поступове зростання її власної залежності від держави та суспільства. Тотальна зміна вектору економічного розвитку, перехід до умов ринкової економіки та реформування системи охорони здоров'я вимагають проведення оцінки низки активів, зокрема вартості людського життя, здоров'я, свободи, невід'ємних прав людини, інтелектуального капіталу тощо. Саме тому, встановлення економічного еквіваленту людського життя є надзвичайно актуальним. Воно визначається необхідністю оцінки таких параметрів як розмір компенсації заподіяної шкоди (моральної та матеріальної), відшкодування при страхуванні життя, екзогенних та ендогенних катастрофах, а також економічного обґрунтування витрат бюджетних коштів, зокрема, в системі охорони здоров'я (оцінка ефективності проведення заходів з генетичного моніторингу, встановлення загальної вартості лікування та реабілітації хворих, прибуток держави від збереженої трудової діяльності особи внаслідок проведеного успішного лікування чи профілактики). Відсутність таких розрахунків утруднює економічне обґрунтування лікувально-профілактичних заходів в нашій державі, а також не дозволяє оцінити реально необхідний обсяг бюджетних коштів, що має бути виділений на їх проведення [1].

У країнах з розвинутою ринковою економікою показник вартості життя є орієнтиром при встановленні страхових сум і компенсаційних виплат у страхуванні відповідальності власників джерел підвищеної небезпеки, і зокрема, страхуванні відповідальності власників автотранспортних засобів, страхуванні життя і медичному страхуванні. Крім того, еквівалент вартості людського життя використовують для розрахунку розміру компенсаційних виплат при травмуванні і загибелі людей на виробництві, в аваріях та катастрофах, при терористичних актах, для розробки заходів безпеки; для планування діяльності правоохоронної системи, охорони здоров'я, аварійних служб.

Міжнародно визнані методи оцінки вартості життя, які існують у світі, умовно можна розділити на кілька груп [2]:

1. Законодавчо закріплені виплати.
2. Судові виплати. При використанні даного підходу за основу оцінки вартості життя приймають виплати за рішенням суду в якості компенсації за втрату життя або здоров'я, заподіяння фізичних і моральних страждань (моральну шкоду).
3. Страхові суми. Вартість життя визначається на основі суми особистого добровільного страхування і змінюється в широкому діапазоні.
4. Метод особистого капіталу. Заснований на оцінці заробітку (сукупного доходу) людини протягом усього життя.
5. Непряма вартість. Вартість життя людини оцінюється за вартістю заходів, спрямованих на збереження життя і здоров'я.
6. Добровільні виплати. За вартість життя приймають добровільні виплати за заходи безпеки, прийняті з метою зменшення небезпеки для життя і здоров'я.
7. Метод самооцінки вартості власного життя за даними соціологічних опитувань.
8. Економічні методи, засновані на чітких економічних розрахунках.

В Європі рекомендоване значення вартості життя людини знаходиться в діапазоні від 0,9 млн. дол. США до 16,2 млн. дол. США з середнім значенням 5,4 млн. дол. США.

У розвинених економіках виходять із того, що чим вища вартість людського життя, тим вищий поріг матеріальної відповідальності уряду, відомств і підприємств, а значить, тим більше ринкова система вкладає в безпеку, щоб не платити штрафні санкції.

На сьогодні в Україні не існує офіційно визнаної та адекватної методики визначення вартості людського життя [3]. На законодавчому рівні в Україні закріплені норми, які однак дають лише часткове уявлення про оцінку вартості життя громадян (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінки вартості життя в Україні

Показник	Вартість
Страхова сума за життя та здоров'я при ОСЦВ ВНТ	100 тис.грн
Середня виплата зі страхування життя та здоров'я за ОСЦВВНТЗ (2011 р.)	6-7 тис.грн.
Страхова суми за обов'язковим особистим страхуванням від нещасних випадків на транспорті (ПКМУ №959 від 14.08.1996 р.)	102 000 грн.
Середня виплата за обов'язковим особистим страхуванням від нещасних випадків на транспорті	11 427 грн.
Середня виплата з Фонду страхування від нещасних випадків на виробництві	100% середнього заробітку
При авіаційному страхуванні	50 000 дол. США
Середня страхова виплата за договорами страхування життя	6 724 грн.
Середня страхова сума за договорами добровільного страхування життя	100 – 200 тис. грн.

Джерело: Українська федерація убезпечення. URL: <http://www.ufu.org.ua/ua>

Ураховуючи множинність чинників, що впливають на оцінку вартості життя, держава повинна встановити критерії оцінки і визначити мінімальний розмір гарантій відшкодування збитків життю і здоров'ю громадян [2]. Встановлення критеріїв оцінки і мінімального розі мур гарантійної виплати дасть можливість «потерпілим» адекватно розуміти що вони отримують, а також в подальшому відродиться довіра з боку населення до держави та до страхових установ.

Список літератури

1. Микитенко Д. О., Тимченко О. І. Еквівалент вартості людського життя з погляду економічної ефективності лікувально-профілактичних заходів. *Гігієна населених місць: зб. наук. пр.* 2011. Вип. 57. С. 389 – 399.
2. Берлін М. Безцінні люди: навіщо знати вартість людського життя. URL: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1425083-bezcinni-lyudi-navishcho-znati-vartist-lyudskogo-zhittya>.
3. Мартякова Е. В., Поляков Е. В. К вопросу о экономическом эквиваленте стоимости человеческой жизни и в условиях глобализации. *Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. Сборник научных трудов.* Одесса-Донецк: ДонНУ, РФ НИСИ в г. Одесса, РФ НИСИ в г. Донецк, 2008. С. 834 – 841.

УДК 339.1

Суханова Д. Ю.

студентка 3 курсу,

Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Формування ринкових відносин у вітчизняній економіці, потужні процеси інтеграції України у європейське й світове співтовариство зумовлюють стрімке зростання конкуренції між національним та іноземними виробниками, їхню боротьбу за прихильність існуючих та потенційних споживачів. Для сучасних підприємств недостатнім є виробляти нову продукцію чи надавати послуги, вони повинні бути конкурентоспроможними та вміти правильно позиціонувати свої товари для кращого їх сприйняття покупцями [1].

Конкурентоспроможність товару і конкурентоспроможність підприємства співвідносяться між собою як частина одного цілого, при цьому конкурентоспроможність товару є лише частиною конкурентоспроможності підприємства. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства розглядається як здатність підприємства створювати та реалізовувати продукцію, цінові і нецінові якості якої більш привабливі, ніж в аналогічній продукції конкурентів на зовнішньому ринку. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства відображає можливість ефективної виробничо-господарської діяльності в умовах глобального конкурентного ринку. Виробництво та реалізація конкурентоспроможних товарів і послуг є узагальнюючим показником життєздатності підприємства, його вміння ефективно використовувати свій фінансовий, виробничий, науково-технологічний та трудовий потенціал [2].

Конкурентоспроможність продукції підприємства залежить від багатьох факторів, до яких можемо віднести якість виробництва та обслуговування, застосування новітніх технологій, високий рівень професіоналізму персоналу, вдало продумана маркетингова політика, наявність конкурентів, тощо. Кожне підприємство є зацікавленим у підвищенні конкурентоспроможності своєї продукції, особливо якщо воно прагне займати лідируючі позиції на ринку, а тому пошук нових шляхів для покращення своєї продукції є запорукою майбутнього успіху компанії [3].

Проблема конкурентоспроможності продукції за останній час в Україні стала однією з найбільш обговорюваних. Найголовнішою причиною, що стримує нині входження України у світове господарство як повноправного партнера є дуже низька конкурентоспроможність її продукції на міжнародних ринках.

Це зумовлено в першу чергу невідповідністю українських товарів міжнародним стандартам; зосередженням на експорті сировинних товарів замість високотехнологічного обладнання, «ноу-хау» тощо, які на даний момент користуються все більшим попитом на ринках; нестачею кадрів, що можуть працювати на зовнішніх ринках та забезпечувати збут продукції. Загальновідомо, що Україна має великий експортний потенціал. Крім того, Україна має конкурентоспроможності технології в аерокосмічній галузі, ракето- та суднобудуванні, виробництві нових матеріалів, біотехнології, регулюванні хімічних, біохімічних та біофізичних процесів. Великий потенціал мають також агропромисловий та енергетичний комплекси [2].

Питання дослідження конкурентоспроможності промислових підприємств є важливим й актуальним як для економіки країни в цілому, так і для окремих виробників. Вивчення й оцінка конкурентоспроможності є частиною теорії конкуренції і займає місце в сучасній економічній науці.

Реалії сьогодення свідчать про те, що існує проблема щодо створення та забезпечення подальшого зростання рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємств при вході на зарубіжні ринки. Так Україна опустилася з 72-го на 82-е місце в рейтингу конкурентоспроможності, що розраховується всесвітнім економічним форумом, йдеться в Глобальному огляді конкурентоспроможності за 2014 – 2016 рр.

Основними проблемами, які перешкоджають успішній реалізації конкурентних переваг є перш за все технологічна відсталість вітчизняних компаній та наявність несприятливого бізнес-клімату в українській державі. У більшості випадків українська продукція виявляється неконкурентоспроможною внаслідок відсутності відповідних сертифікатів [2].

Є чимало підстав для висновку про те, що Україна має шанси для поліпшення своїх позицій на світовому ринку. Тому висока конкурентоспроможність продукції на зарубіжних ринках може бути досягнута завдяки розробленню стратегії просування національної експортної продукції на світовому ринку. Така стратегія повинна полягати не в простому нарощуванні обсягів експорту, а в сприянні створення довгострокових конкурентних переваг та стабільному розширенні і якісному поліпшенню на основі цих переваг позицій країни на світовому ринку.

Список літератури

1. Василець Т. Вирости до експортера: як харківським підприємствам вийти на ринки ЄС і далі. URL: <http://www.slk.kh.ua/news/ekonomika/virosti-do-eksportera-yak-kharkivskim-pidpriemstvam-vijti-na-rinki-yes-i-dali.html> Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / За заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2013. 470 с.

2. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство – регіон: монографія / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 240 с.

УДК 330.3

Фоменко В. К.

студентка,

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Заволока Л. О.

старший викладач кафедри державних,

місцевих та корпоративних фінансів,

Університет митної справи та фінансів

АНАЛІЗ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

У структурі сучасного страхового ринку найбільшу частку займає страхування майна юридичних і фізичних осіб. До найпоширеніших об'єктів страхування юридичних осіб відносять транспортні засоби, нерухоме майно, інструменти, обладнання, устаткування, а у фізичних осіб – будівлі громадян, домашнє майно, транспорт, домашні тварини.

Майнове страхування – це галузь страхування, у якій об'єктом страхових відносин є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном юридичних або фізичних осіб, що здійснюються на підставі добровільно укладеного договору між страховиком та страхувальником [2].

Страхові премії та виплати є гарантом якісної роботи страхових компаній, а їх сума відображає довіру і бажання людей в Україні користуватися страхуванням у повсякденному житті. За період 2014 – 2018 років проаналізовано суму внесеної особою до страхової компанії та суму відшкодування страховиком при настанні страхового випадку, результати яких наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Страхові премії та виплати по страхуванню майна за 2014 – 2018 рр.

	2014	2015	2016	2017	2018	Темп приросту 2018/2014, %
Страхові премії, млн. грн:						
валові	3 205,3	3 486,2	4 142,4	5 098,9	6 440,2	100,9
чисті	2 045,1	2 188,1	2 633,3	2 578,5	3 222,0	57,5
Страхові виплати, млн. грн:						
валові	176,4	434,1	149,7	262,5	1 423,6	707,0
чисті	172,5	429,3	149,4	260,6	1 412,4	718,8

Джерело: [1]

Валові страхові премії у 2018 році становили 6 440,2 млн. грн, що на 3 234,9 млн. грн більше порівняно з 2014 роком (це складає +100,9 %). Чисті страхові премії у 2018 році становили 3 222,0, що складає 50,03 % від валових страхових премій, а різниця між 2018 та 2014 роками дорівнює 1 176,9 млн. грн (+57,5 %).

Розмір валових та чистих страхових виплат у 2018 році різко зріс порівняно з 2017 роком на 1 161,1 млн. грн та на 1 151,8 млн. грн відповідно, а різниця між 2018 та 2014 роками склала 1 247,2 млн. грн валових та 1 239,9 млн. грн чистих виплат.

Проаналізовану динаміку страхових премій та виплат по страхуванню майна зображено на рис. 1.

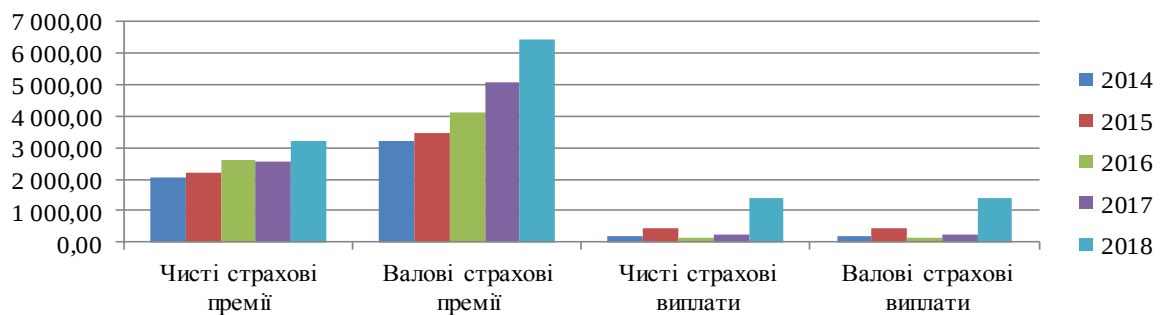

Рис. 1. Динаміка премій і виплат по страхуванню майна

Джерело: [1]

На прикладі чистих страхових виплат розглянемо структуру за видами страхування, яка зображена на рис. 2.

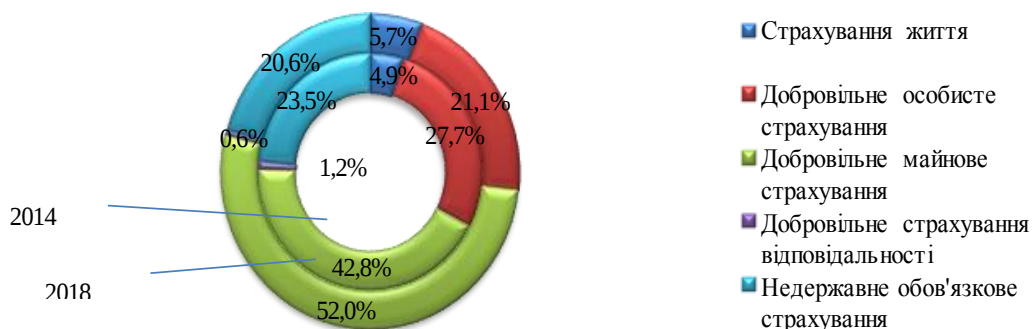

Рис. 2. Структура чистих страхових виплат станом на 2014 та 2018 рр.

Джерело: [1]

Добровільне майнове страхування у сфері страхування займає більшу частину, ніж інші види, збільшившись з 42,8 % у 2014 році до 52,0 % у 2018 році. Друге місце посідає добровільне особисте страхування, яке навпаки зменшилося на 6,6 % з 27,7 % у 2014 році

до 21,1 % у 2018 році. Третє місце відносять недержавному обов'язковому страхуванню, яке займає у 2018 році 20,6 %.

Отже, провівши аналіз по страхуванню майна в Україні, можна зробити висновок, що страховим компаніям для повноцінного функціонування та позитивного коливання у напрямку розвитку не вистачає вільних резервів, що пригальмовує цей процес та викликає сумнів і недовіру зі сторони населення. Для поліпшення ситуації на ринку необхідно:

- сформувати інформативний і перспективний план подальшої роботи страхової компанії для отримання підтримки з боку держави та інвестиційних фондів;
- інвестувати гроші в рекламу для збільшення цільової аудиторії та для підвищення освіченості серед населення у сфері страхування;
- введення на законодавчому рівні обов'язкового медичного страхування.

Список літератури

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 2014 – 2018 роки. URL: <https://forinsurer.com/stat>.
2. Сайт Законодавства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 330.3

Фуга А. П.

студентка групи ФК-15-2,

Університет митної справи та фінансів,

Зіненко В. В.

студент групи ФК-15-2,

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Дулік Т. О.

к. е. н., доцент кафедри оподаткування та
соціального забезпечення,

Університет митної справи та фінансів

**РОЛЬ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ
СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ**

На сьогодні в українській практиці функціонування підприємств склалася ситуація, за якої недостатньо уваги приділяється питанням податкового менеджменту. Відсутнє глибоке теоретичне вивчення його концептуальних питань, пов'язаних зі справлянням податків, здійснення податкового регулювання, він не розглядається як складова специфічна частина управління фінансами організацій. При цьому засоби податкового менеджменту безпосередньо впливають на формування фінансових ресурсів підприємства, вартість випущеної продукції, тому потрібно здійснювати узагальнення накопичених теоретичних знань і практичного досвіду з ефективного управління підприємством.

Податковий менеджмент являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, які пов'язані з вибором оптимальної податкової системи, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням. Тобто, для підприємства ефективний податковий менеджмент означає вибір такої системи оподаткування, яка б дозволила отримувати найбільші прибутки при оптимальності податкових платежів.

Основними функціями реалізації податкового менеджменту є:

- 1) податкове планування;
- 2) розробка способів і методів ведення обліку;
- 3) контроль за правильністю та достовірністю податкових розрахунків;
- 4) зниження податкових ризиків;
- 5) оцінка ефективності принципів та способів податкового планування [1].

Згідно з тенденціями, пов'язаними із корпоративним податковим менеджментом в Україні, його складовими є такі елементи [3]:

- стратегія оптимізації податкових зобов'язань з чітким планом її реалізації;
- оптимізація договірних відносин з контрагентами через вибір типу договору, партнера по бізнесу і умов оподаткування;
- організація системи обліку, що дозволить оперативно отримувати об'єктивну інформацію для податкового менеджменту;
- планування раціонального розміщення активів не тільки з погляду прибутковості інвестицій, але і розмірів податків, що сплачуються при отриманні доходів;
- застосування обґрунтованих і ефективних методик розподілу витрат, що дозволяють зменшити податкові платежі;
- визначення і моніторинг пільг, що діють в поточному і подальшому податкових періодах, якими має право користуватися підприємство.

Вказаний підхід до визначення елементного складу системи податкового менеджменту дозволить раціонально використовувати ресурси підприємства, направляючи їх як на сплату необхідних податків, так і на розвиток виробництва, погашення кредиторської заборгованості. В той же час здійснення податкового менеджменту в межах підприємства повинне ґрунтуватися на комплексному використанні всіх вказаних вище елементів і з урахуванням всієї сукупності податків, що сплачуються підприємством.

Зауважимо, що основним завданням для підприємств є організація системи правильного й своєчасного застосування інструментів податкового планування, яке є інструментом податкового менеджменту. Повинні бути розроблені схеми оптимальної структури організації господарської діяльності з урахуванням вимог чинного податкового законодавства. Тільки виконання повного спектра робіт дозволить найефективніше організувати податковий менеджмент на підприємствах.

Необхідність ведення податкового менеджменту на підприємстві залежить від рівня податкового навантаження суб'єкта господарювання. Зокрема, якщо частка податків не перевищує 5 % загального доходу підприємства, то потреба в податковому менеджменті мінімальна. У цьому випадку контроль за правильністю та своєчасністю розрахунків з бюджетом за податками та платежами може здійснювати бухгалтер. При рівні податкового навантаження більше 10 % – доцільно мати фахівця, а на великих підприємствах – групу фахівців, орієнтованих виключно на контроль за розрахунками з бюджетом за податками та іншими обов'язковими платежами [2].

Слід зазначити, що на українських підприємствах рівень розвитку податкового менеджменту є досить низьким. Він має бути поліпшений шляхом залучення кваліфікованих кадрів, модернізацією системи управління. Лише реалізація повного обсягу завдань дозволить найбільш ефективну організацію податкового менеджменту на українських підприємствах.

Можна зробити висновок, що необхідність застосування податкового менеджменту у нашій країні зумовлена високим податковим навантаженням на доходи суб'єктів господарювання. А використання його основних засад на підприємствах усіх форм власності дасть змогу оптимізувати їх економічну стратегію при заданих параметрах податкового середовища й змінності макроекономічних показників, кон'юнктури ринку, можливості перерозподілу або перекладення частини податкового навантаження на своїх контрагентів. Вирішення проблем і недоліків вітчизняної системи податкового менеджменту сприятиме активізації підприємницької та виробничої діяльності господарюючих суб'єктів, підвищенню їх ділової та інвестиційної активності, а також стимулюванню наукового-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва і, як наслідок, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції.

Список літератури

1. Дема Д. І., Шевчук І. В., Мартинюк Г. П. Податковий менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Д. І. Деми. К.: Алерта, 2017. 256 с.

2. Ревенко О. В., Ревенко Т. В. Стратегічні та тактичні аспекти податкового менеджменту. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 1. С. 261 – 270. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2013_1_36.

3. Чеснакова Л. С., Малахова Ю. А. Концептуальна модель податкового менеджменту підприємства. *Вісник Національного транспортного університету*. 2013. № 28. С. 519 – 524. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vntu_2013_28_74.

УДК 338.6

Фуга А. П.

студентка групи ФК-15-2,

Університет митної справи та фінансів,

Туболец І. І.

к. е. н., доцент кафедри державних,

місцевих та корпоративних фінансів,

Університет митної справи та фінансів

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Важливу роль на ринку фінансових послуг у країнах із розвинутими ринковими відносинами відіграють фінансові посередники, які є ключовою фігурою на всіх сегментах ринку (грошового, кредитного, фондового, валютного), які відіграють важливу роль у його функціонуванні і в результаті впливають на розвиток економіки країни в цілому. Головне призначення фінансових посередників визначається спроможністю фінансувати економічну діяльність і в кінцевому результаті забезпечити ефективний перерозподіл капіталу в суспільстві.

У сучасних умовах розвитку економіки можна впевнено стверджувати, що ступінь розвитку ринку фінансових послуг характеризується кількістю і різноманітністю фінансових посередників, а також асортиментом фінансових послуг, які вони надають учасникам ринку. Їхня діяльність сприяє зменшенню вартості фінансових операцій, підвищує ліквідність фінансових активів, диверсифікує ризик, створює умови для активізації роботи всіх учасників ринку фінансових послуг [1, с. 105].

Відповідно до українського законодавства фінансове посередництво, як і на більшості ринках розвинених країн, поділяють на два типи: банківське та небанківське фінансове посередництво.

Ключова роль у здійсненні посередницької діяльності на ринку фінансових послуг в Україні належить банкам. Небанківські фінансові установи є професійними учасниками ринку фінансових послуг, які, на відміну від банків, спеціалізуються на окремих фінансових послугах, забезпечуючи страхування, кредитування, спільне інвестування, управління активами, посередництво у купівлі-продажі фінансових інструментів, недержавне пенсійне забезпечення, гарантійні операції тощо. Діяльність небанківських фінансових установ суттєво відрізняється від діяльності банків. Серед основних відмінностей – вузька спеціалізація, реалізація небанківських послуг (за наявності дозволу держави – окремих банківських), відсутність безпосереднього впливу на формування пропозиції грошей на ринку, а також більший ризик порівняно з операціями банків [3, с. 134]. Тому доцільним буде розглянути кількість суб'єктів небанківських фінансових установ за останні роки (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість суб'єктів небанківського фінансового ринку 2016 – 2018 рр.

Фінансові установи (од.)	2016	2017	2018	Відхилення(+/-)	
				2018/2016	2018/2017
Страхові компанії	310	294	281	-29	-13
Кредитні спілки	462	378	358	-104	-20
Фінансові компанії	809	818	940	131	122
Ломбарди	456	415	359	-97	-56
Адміністратори НПФ	22	22	22	0	0
Недержавні пенсійні фонди	64	64	62	-2	-2
Довірчі товариства	2	2	2	0	0
Разом	2125	1993	2024	-101	31

Джерело: складено автором на основі [2]

За даними табл. 1 в Державному реєстрі фінансових установ на 31.12.2018 р. налічувалося 2024 небанківські фінансові установи, на кінець 2017 р. – 1993 од., а на кінець 2016 р. до Державного реєстру фінансових установ було віднесено 2125 небанківські фінансові установи, тобто спостерігається тенденція зменшення небанківського сектора на 4,9 % за 3 останніх роки.

Основними заходами, які забезпечують розвиток небанківських фінансових установ та сприятимуть значному зростанню основних показників, можна виділити такі:

- удосконалення механізмів регулювання та підвищення ліквідності небанківських фінансово-кредитних установ;

- посилення інвестиційної та інноваційної діяльності небанківських фінансових установ;

- забезпечення надійної та прозорої системи гарантування вкладів і захисту всіх клієнтів зазначених установ;

- створення інституту державних гарантій з метою відновлення і встановлення довіри серед наявних та потенційних клієнтів фінансових кредитних установ [3, с. 22].

Реалізація даних заходів може позитивно вплинути на ефективне функціонування небанківських фінансово-кредитних установ, що забезпечить не тільки покращення результативності функціонування ринку фінансових послуг, а й стабілізації національної економіки в цілому.

Отже, роль фінансових посередників у сучасному економічному та суспільному житті важко переоцінити. Так, фінансові посередники позитивно впливають на кругообіг активів у процесі розширеного відтворення, підвищують темпи економічного зростання, стимулюють розвиток торгівлі, виробництва та інших сфер економічної діяльності. Особливо важливу роль фінансове посередництво має для великих суб'єктів господарювання, які через специфіку своєї діяльності мають ділові контакти з багатьма контрагентами, розрахунки з якими технічно неможливо реалізувати без допомоги фінансових посередників.

Список література

1. Ксьондз С. М. Роль фінансового посередництва на ринку фінансових послуг України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. 2016. Вип. 24. С. 224 – 229. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoa_2016_24_44.pdf.

2. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. URL: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stand-i-rozvitok.html>.

3. Чеберяко О. В., Лобода А. Б. Економічна сутність та призначення фінансових посередників в Україні. *Бізнес Інформ*. 2014. № 3. С. 334 – 340.

УДК 368.2

Шмарковська А. О.

студентка групи ФК16-2,

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Заволока Л. О.

старший викладач кафедри державних,

місцевих та корпоративних фінансів,

Університет митної справи та фінансів

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

На сьогодні кількість виробництва та експлуатації автомобілів значно зросла. У зв'язку з цим у всьому світі виникла необхідність у страхуванні засобів транспорту та цивільної відповідальності власників цих засобів. Зростання дорожньо-транспортних пригод, збільшення кількості викрадення транспортних засобів безперечно зумовлює необхідність

створення надійного страхового захисту як автомобільного транспорту, так і життя та здоров'я людини.

Автостраховання в Україні регулюється Законом «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», який набрав чинності 01.01.2005 року, Законом «Про страхування», який введений в дію Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.1999 року (Закони з доповненнями та змінами станом на 2018 рік). Автостраховання в Україні ділиться на дві основні форми: обов'язкове і добровільне.

Обов'язкове страхування, або ще його називають ОСАГО – це страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів перед третіми особами. Поліс ОСЦПВ є обов'язковим документом, тому експлуатація транспортного засобу без наявності даного поліса заборонена.

Згідно з Законом «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» внутрішні договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності укладаються строком на один рік. Укладення внутрішніх договорів на строк менший, ніж один рік, але не менш як на 15 днів допускається виключно щодо транспортних засобів [1, п. 17.1]:

- 1) незареєстрованих – на час до їх реєстрації;
- 2) тимчасово зареєстрованих – на час до їх постійної реєстрації;
- 3) зареєстрованих на території іноземних держав – на час їх перебування на території України.

Страхувальник має право вибору страховика для укладення договору [1, п. 14.1].

Розмір франшизи при відшкодуванні шкоди, заподіяної майну потерпілих, встановлюється при укладанні договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності й не може перевищувати 2 відсотки від страхової суми, в межах якого відшкодовується збиток, заподіяний майну потерпілих [1, п. 12.1]. Франшиза при відшкодуванні шкоди, заподіяної життю та/або здоров'ю потерпілих, не застосовується [1, п. 12.2].

Розмір страхової суми за шкоду, заподіяну майну потерпілих, становить 50 тисяч гривень на одного потерпілого.

У разі, якщо загальний розмір шкоди за одним страховим випадком перевищує п'ятикратну страхову суму, відшкодування кожному потерпілому пропорційно зменшується [1, п. 9.2].

Розмір страхової суми за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілих, становить 100 тисяч гривень на одного потерпілого [1, п. 9.3].

Страхові виплати за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності обмежуються страховими сумами, які діяли на дату укладення договору та зазначені в договорі страхування [1, п. 9.4].

Але страхова сума обов'язкового страхування не завжди повністю покриває збитки за заподіяну шкоду. І саме тому разом із полісом ОСАЦВ можна додатково укласти договір добровільного страхування цивільної відповідальності (ДСАЦВ), завдяки чому розмір страхової виплати збільшується. Але добровільне страхування є так званим доповненням до обов'язкового, і тому договір про обов'язкове страхування потрібно буде укласти в будь-якому разі.

Проаналізуємо розвиток страхування цивільно-правової відповідальності в країні, дослідивши статистику страхового ринку України. Для аналізу візьмемо статистичні дані щодо страхових премій та виплат трьох компаній: УНІКА ОРАНТА і ТАС (табл. 1) [2; 3].

Згідно з даними табл. 1, лівову частку надходжень страхової суми зі страхування цивільно-правової відповідальності складають страхові премії з обов'язкового страхування. В усіх трьох компаніях частка страхових премій та виплат з ОСЦПВ складає більш як 90 % від загальної суми надходжень. Проте можемо помітити й таку тенденцію, що добровільні страхові внески та виплати збільшуються разом зі збільшенням обов'язкових платежів, що свідчить про позитивну тенденцію розвитку страхової діяльності в нашій державі.

Таблиця 1

Динаміка обов'язкового та добровільного страхування цивільно-правової відповідальності за 2014 – 2016 рр. на прикладі трьох компаній: Уніка, ОРАНТА, ТАС

Показник Назва компанії		Страхові премії, тис. грн.			Страхові виплати, тис. грн.		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016
Уніка	ОСЦПВ	112615,0	157077,7	166946,4	52542,0	67020,3	89824,0
	ДСАГО	5204,0	8650,9	8664,2	1483,0	1202,2	4141,2
ОРАНТА	ОСЦПВ	232094,0	265494,2	282644,1	67899,0	74926,7	98409,7
	ДСАГО	1195,0	48614,6	2261,5	310,0	17001,9	944,6
Страхова група «ТАС»	ОСЦПВ	140045,0	394679,1	207786,7	58254,0	125373,8	77462,9
	ДСАГО	4282,0	10757,9	16876,9	379,0	1463,4	2934,1

Джерело: розроблено автором на основі джерел [2; 3]

За досліджуваний період надходження страхових премій обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (ОСЦПВ) у страховій компанії Уніка збільшилося на 48,25 %, і станом на 2016 рік становило 166946,4 тис. грн. А обсяг валових страхових виплат становив 89824,0 тис. грн, що на 70,96 % більше, ніж на початок досліджуваного періоду. Надходження страхових премій обов'язкового страхування компанії ОРАНТА за три роки збільшилося на 21,78 % з 232094,0 до 282644,1 тис. грн, а страхові виплати на кінець досліджуваного періоду становили 98409,7 тис. грн, що на 30510,7 тис. грн більше, ніж на початок, тобто вони збільшилися на 144,94 %. Темпи приросту страхових премій та виплат обов'язкового страхування групи «ТАС» також збільшилися на 48,37 % та 32,97 % відповідно.

Як страхові премії, так і страхові виплати добровільного страхування цивільно-правової відповідальності усіх трьох компаній за досліджуваний період набули стрімкого зростання. Обсяг премій організації Уніка збільшився на 66,49 % і на кінець 2016 року становив 8664,2 тис. грн, а страхові виплати, у свою чергу, збільшилися на 179,24 % з 1483,0 до 4141,2 тис. грн. До компанії ОРАНТА надходження страхових премій за досліджуваний період збільшилося майже на 100 %, а обсяг виплат склав на кінець 2016 року 944,6 тис. грн, що на 634,6 тис. грн більше, ніж у 2014, і темп його приросту на кінець періоду становив 204,71 %. Проте у 2016 році у порівнянні з попереднім сума страхових премій та виплат цієї компанії значно зменшилася на 46353,1 тис. грн та 16057,3 тис. грн відповідно. А лідером по збільшенню страхових премій та виплат добровільного страхування за досліджуваний нами період стала страхова група «ТАС»: за три роки надходження збільшилися на 12594,9 тис. грн, або на 294,14 %, а обсяг виплат на кінець 2016 року становив 2934,1 тис. грн проти 379,0 тис. грн у 2014 році, тобто збільшився на 2555,1 тис. грн, або аж на 674,17 %.

На підставі зробленого аналізу можемо зробити висновки, що Україна знаходиться на правильному шляху щодо розвитку страхової діяльності. Але на сьогодні у нашій країні ще присутні такі проблеми, як недовіра населення до страхових компаній, відсутність відповідальності страхової компанії за невиконання своїх обов'язків та недостатній рівень обізнаності населення щодо функціонування страхових компаній, які пригальмовують розвиток страхування.

Існує безліч проблем, пов'язаних з оформлення ДТП. Досить розповсюдженою є практика приховувати деталі автокатастрофи, що призводить до додаткових виплат зі сторони страхових компаній. Існує велика кількість махінацій, які проводяться з метою отримання страхових виплат.

Також є великою проблемою те, що законодавство у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів є недовершеним і потребує змін. Україна зараз переживає період фінансово-політичної нестабільності, через що є проблеми з виплатами відшкодування і заморожені рахунки МТСБУ.

Для вирішення проблем необхідно розробити програму, яка дасть можливість ознайомлювати населення зі структурою страхової діяльності та змінами в ній, інформувати про основні страхові послуги задля підвищення довіри до страховиків. Також необхідно акцентувати увагу на удосконаленні відповідних законів та нормативно-правових актів. Слід вжити заходів щодо усунення наслідків світової фінансово-економічної кризи та посилити роль держави та її органів у страховій діяльності з питань зміцнення та розвитку автострахування. Стан розвитку економічних відносин, процеси ринкової трансформації національної економіки, зумовлюють необхідність розвитку страхової галузі з урахуванням світового досвіду та національних особливостей.

Список літератури

1. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 1 січня 2005 р. № 2902-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15/ed20051020>.
2. Рейтинг страхових компаній: ОСЦПВ. Мінфін: [сайт]. URL: <https://minfin.com.ua/ua/insurance/rating/osago/2016-12-31>.
3. Рейтинг страхових компаній. Мінфін: [сайт]. URL: <https://minfin.com.ua/ua/insurance/rating/dsago/2017-06-30>.

УДК: 368

Шупер А. С.

студент 1 курсу,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича,

Мартинюк А. Ю.

студентка 1 курсу,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Страховий ринок визначається як один із стратегічних секторів національної економіки, який забезпечує стабільне її функціонування. Для подальшого економічного розвитку України та збільшення зацікавленості іноземних інвесторів до розширення власного бізнесу в нашій державі необхідно покращувати ситуацію, яка сьогодні склалася на страховому ринку. Тому, дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку ринку страхових послуг в Україні є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точок зору [2, с. 108 – 109].

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки діяльність підприємств все більше пов'язана з ризиками у своїй діяльності, таких, як втрата майна або доходу, що в свою чергу зумовлює необхідність сталого функціонування страхового ринку. Страхування є важливим джерелом акумуляції коштів для подальшого їх інвестування в економіку держави, адже зменшує витрати бюджету внаслідок різних видів надзвичайних ситуацій [2, с. 109]. Страхові компанії, які функціонують в Україні та світі, умовно поділяються на два типи: «non-life» – страхові компанії, що здійснюють види страхування, відмінні від страхування життя, та «life» – страхові компанії, які займаються страхуванням життя.

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків в Україні. Загальна кількість страхових компаній (СК) в Україні станом на початок 2019 року становила майже 300 таких установ, у тому числі СК «life» – 30 компаній, СК «non-life» – 251 компанія, але відзначається стала тенденція до зменшення (табл. 1) (за 2017 рік – майже на 7 %, за 2018 рік – на 3 %) [3, с. 1].

Таблиця 1

Кількість страхових компаній протягом 2016 – 2018 років

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2016	Станом на 31.12.2017	Зміни у 2018 році		Станом на 31.12.2018
			Внесено інформацію	Виключено інформацію	
Загальна кількість	310	294	4	17	281
У т.ч. СК «non-life»	271	261	4	14	251
У т.ч. СК «life»	39	33	0	3	30

Незважаючи на зменшення кількості страхових компаній, відзначається ріст обсягу валових та чистих страхових премій. Наприклад, у порівнянні з 2017 роком на 5 935,7 млн грн. (13,7 %) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 5 929,9 млн. грн. (20,8 %) [3, с. 4].

Проаналізувавши вище наведені дані можна зазначити, що ринок страхових послуг України зазнає істотних змін. Найбільш гострими проблемами цього напрямку можна вказати недосконалість його структури, нерівномірність розвитку страхових компаній, недостатня платоспроможність населення, нестабільність економічної ситуації в державі, низький рівень страхової культури та фінансової освіченості учасників страхового ринку, зволікання із упровадженням обов'язкового медичного, аграрного та пенсійного страхування, низьким рівнем якості послуг, окремих страхових компаній [1, с. 418].

Зазначені проблеми розвитку ринку страхування дають підстави для розробки концептуальних напрямів реформування його структури, реалізація яких підвищить роль страхування у фінансовій системі України. На наш погляд, перспективами розвитку страхового ринку є:

- задоволення потреб держави та приватного сектору в якісних страхових послугах;
- досягнення рівня проникнення страхування до 5 % ВВП України;
- задоволення потреб держави в інвестиційному ресурсі;
- збільшення щорічних виплат страхових відшкодувань;
- зменшення вартості залученого капіталу для підприємств, що страхують свої ризики;
- підвищення конкурентоспроможності економіки України в цілому;
- приведення кількості страхових компаній у відповідність до попиту на послуги страхування, реального рівня платоспроможності, стану конкуренції та витрат держави для здійснення нагляду та регулювання;
- створення додаткових робочих місць;
- збільшення надходжень до бюджету та фондів соціального страхування [4, с. 859].

Таким чином, ринок страхування в Україні знаходиться на стадії формування, адаптуючись до умов світового ринку. Розвиток страхового ринку має стати одним із пріоритетних напрямів державної політики, адже його позитивний вплив на ринкову конюнктуру і авторитет держави на міжнародному ринку неможливо переоцінити.

Список літератури

1. Золотарьова О. В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 413 – 420. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/66.pdf.
2. Мельник О. І., Кульбачна Л. А., Жулім М. С. Аналіз сучасного стану страхового ринку в Україні. *Modern Economics*. 2018. № 7. С. 107 – 113. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/7-2018/UKR/melnyk.pdf>.
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Підсумки діяльності страхових компаній за 2018 рік. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2018_rik/2018/sk_%202018.pdf.
4. Рудь І. Ю. Аналіз страхового ринку України. *Гроші, фінанси і кредит. Глобальні національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 856 – 859. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/178.pdf>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
частина 3
(11 травня 2019 р.)**

Українською мовою

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 08.05.2019 р. Формат 60х90/16

Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 5,7

Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 7598

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.

36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

